

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi; Et In Conimbricensi Academia
Sacrarvm Litterarvm Olim Primarii Professoris Emeriti De
Divina Gratia Pars ...**

Continens Prolegomena sex, & duos priores libros De Necessitate Divinæ
Gratiæ Ad Honesta Opera

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1620

Prolegomenon V. De Variis Erroribvs Divinæ Gratiæ Contrariis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94086](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-94086)

PROLEGOMENON V.

DE VARIIS ERRORI-
BVS DIVINÆ GRATIÆ
CONTRARIIS.

CAPVT PRIMVM.

*De Iudaorum errore circa veram Christi iustitiam,
et gratiam.*

1o
Prolegomeni
partitio.

Xplicatis statibus humanae naturæ, quorum cognitio ad intelligendam gratiæ necessitatem in præsenti statu visa est necessaria, nūc notitiam præcipuorum errorum, qui contra gratiam Dei, & Christi fuerunt, præmittere oportunitum iudicaui, ut facilior paretur via ad Scripturas, & Patrum intelligendam, quæ sunt huius materiæ fundamenta. Tria ergo videntur esse errorum capita circa gratiam diuinam, nimirum Iudei, Pelagiani, quibus Semipelagianos, tanquam Pelagianorum reliquias adiungo, & Lutereni, sub quibus comprehedimus omnes huius temporis sectarios, eisque antiquos hæreticos Manichæos, & similes, qui arbitrij libertatem, ac subinde gratiæ fundamentum negarunt, coniungimus. De his ergo tribus capitibus figuratim dicemus; postea vero scripta canonica, vel ecclesiastica, quæ contra illos auctoritatem habent, proponemus.

2. Iudeos igitur non solum in sua duritia perseuerantes, sed etiam in Christum iam credites, de illius gratia male sensisse ex Actis Apostolorum, & epistolis Pauli manifestum est. Notauitque Tertullianus contra Iudeos in principiis, & Augustinus epistola 95. dicens, de Iudeis dictum esse, Ignorantes Dei iustitiam, & suam volentes statuere, iustitia Deinon sunt subiecti. Quia per legem iustificari se arbitrabantur, sufficiens fidei ad eam custodiendam libero arbitrio, hoc est, iustitia sua prolatæ ex natura humana, non donata ex gratia diuina, propter quod iustitia Dei dicitur, & familiæ habet sermonem 13. de Verb. Apost. capit. 4. Duo autem præcipui errores in eis distingui solent, vnu fuit, gratiam Christi ad salutem non sufficere sine legis veteris obseruatione. Quem errorem etiam alijs Christiani ex gentibus conuerteri persuaderi coepurunt, primum Antiochæ, deinde in Galatia, & alijs fortæ locis. Qui autem ita sentiebant ante Concilium Apostolorum Actor. 15. non erant hæretici, quia nondum erat veritas satis declarata, & ab Ecclesia definita. Qui vero post illud Concilium in eadem sententia pertinaces fuerunt, in hæresim lapsi sunt. Cuius defensorem præcipuum fuisse Cherintum hæreticum Hebreum, eumque maxime excitasse turbas contra Petrum, & Paulum pro defendenda obseruancia legis veteris (de quibus Actor. 15. & 21.) auctore est Epiphanius contra hæres. 24. 3. Ad impugnandum autem errorem hunc principaliiter scriptus Paulus epistolam ad Galat. ut in initio

expositionis eius Hieronymus, & Augustinus, & post Impagnatus illos reliqui expositores adnotarunt, & ex initio eius a Paul. ad dem epistolæ satis constat. Miror (ait) quod sic tam cito Galat. 1. transferimini ab eo, qui vos vocauit in gratiam Christi, &c: Erat enim error ille gratia Christi contrarius, quia Cherintus, & alijs prædicabant, fidem Christi cum totale Euangelica non sufficere ad salutem, sed necessariam esse circumcisioñem cum alijs veteris legis obseruantis, eo quod putarent legem perpetuam esse, eiusque opera per se, & sine Christo potuisse iustificare. Inde enim inferabant, etiam post Christi adventum illam efficiaciam, & necessitatem obtinuisse, quia non ex Christo, nec propter Christum, sed ex se, & ex libertate operantis illam habebant. Paulus autem est contrariò demonstrat, legem illam per se salutem non contulisse, nec potuisse homines iustificare, neque ad hoc fuisse datam, sed propter transgressionem, ut sub illa tanquam sub padagogo continerentur homines, donec veniret semen, qui est Christus. Atque in hoc sensu distinguit s̄p̄e ibi Paulus fidem à lege, dicens in capit. 2. Non iustificari homines ex operibus legis, sed per fidem Iesu Christi, & cap. 3. ex fide iustificat gentes Deus. Per fidem enim non tam actum credendi, Ad Gal. 2. quam doctrinam fidei Euangelica creditam, & ob- 2. 3 quid seruatam intelligit. Et ideo ait in eodem cap. 3. Prius per fidem in quam veniret fides sub lege nos fidebamus, conclusi in eam fidelitatem, quia reuelanda erat. Fides enim, quæ reuelatur, non est nisi doctrina, seu verbum fidei, ut idem Paulus ait ad Roman. 10. quod etiam in cap. 1. vocat Euangelium, Ad Rom. 10. & 1. dicitque esse virtutem in salutem omni credenti.

4. Hoc ergo maxime est præ oculis habendum in hac materia, ut intelligamus, quoties in illa epistola Paulus distinguit legem à fide, non de omni lege, nec de solo actu credendi loq. Nam per legem, solum legem veterem loquitur: de intelligit, & ita cum excludit necessitatem operum Mosaica legis, solum loquitur de propriis operibus legis veteris, prout ab illa necessitatem aliquam, vel specialem de lege Eu. obligacionem habebant. Per fidem autem intelligit credita, & totam Euangelicam doctrinam, & illam dicit iustificare, non ut creditam solum, sed ut creditam, & obseruatam, seu opere completam. Et verumque satis explicit in c. 5. eiusdem epistol. ad Gal. dicens: Quin lege iustificamini à gratia exceditis; nos enim spiritu ex fide flem iustitiae expectamus. Nam in Christo Iesu neque circumcisio aliquid valet, neque prepucium fides quæ per charitatem operatur. Et infra. Vos in libertatem vocati ejus fratres, vtique à iugo legis veteris, ut declarat subiungendo, Tanum ne libertatem in occasione detis carnis, sed per charitatem seruiti in iuicem. Si ergo scopus illius epistolæ præ oculis habeatur, non erit difficile ut in vero sensu testimonij eius in hac materia, quod nunc nobis propositum est.

Pars I.

M 3

Alter

5.
Iudæorum
aliorum
error.

Alter Iudæorum error fuit; gratiam Euangelij non esse communem omnibus gentibus, sed specialiter datam esse Iudæis propter legis veteris obseruationem. Ideo gentes non esse Iudæis in Christi Ecclesia æquiparandos, sed hos esse illis præferendos. Ita colligitur clare ex discursu Pauli in epistola ad Rom. vt ibi expostores, & Patres notant, & singulariter Augustinus in expositione inchoata illius epistola, in cuius initio sic ait. In epistola, quam Paulus Apostolus scripsit ad Romanos, quantum ex eius textu intelligi potest, questionem habet talem, vitram Iudei filios Euangelium Domini nostri Iesu Christi venerit propter merita operum legis, an vero nullis operum meritis præcedentibus, omnibus gentibus venerit iustificatio fidei, qua est in Christo Iesu.

6.
In quo dis-
tinguantur
prædicti er-
rors.
Ratio dubi-
tandi.

Quixi vero non immerito potest, an hic error sit distinctus à præcedenti, non enim parum hinc pender intelligentia vtriusque epistola ad Romanos, & ad Galat. quia in hac materia de Gratia maximè necessaria est. Videri autem potest, non esse distinctos errores, sed vnum, quia non potuerunt aliqui Iudæi asterere, gentes non esse ad gratiam Euangelij admittendas, etiam si circumcidunt, & cum effectu prius circumcidentur. Quia quilibet gentiles poterant fieri proselyti, si vellent, & ab ipsis Iudæis non solum admittebantur, sed etiam inducebantur, vt ex Matth. 23. constat. Deinde etiam erat certum, illos profelytos seruantes legem numerari inter filios Abraham, & ideo ad illos etiam pertinere promissiones Abraham factas; ergo negare non poterant, gentiles circumcisos admittendos esse ad Euangelium; ergo solum potuit esse controverbia, an gentiles essent capaces gratiæ Euangelicae absque circumcisione, vel solum mediante illa. Et in hoc errant illi, contra quos scriptus Paulus in epist. ad Galat. ergo non potuit esse alius error, quem impugnat in epistola ad Romanos. Quia Iudæi, qui insultabant contra gentiles, & negabant illis esse communicandam gratiam Euangelij, necessario id intelligebant de gentibus in præputio manentibus, nam si circunciderentur, iam illos inter Iudæos computabant. Et hoc videtur sensisse Hieronymus in Praefatione epistola ad Galatas, cum dicit, eandem esse vtriusque epistolæ materiam, & in vtriaque antiquæ legis cessationem, & nouæ introductiōnem specialiter contineri, solumque differre, quod in epist. ad Roman. alterius sensu, & profundioribus Paulus vix est argumentis.

7.
Errorum il-
lorum con-
nentia.

In hoc puncto dicendum breuiter est, errores illos parum quidem in re ipsa differre quoad ea, quæ in ipsis vel negantur, vel affirmantur, nihilominus vero multum dilitare, vel in fundamentis, vel etiam in primaria vtriusque erroris intentione, & assertione. Declaratur: nam probabilius videtur, vt discursus factus ostendit, nullos Iudæorum in Christum credentium absolutè, & simpliciter dixisse, non esse concedendam gentibus salutem, aut gratiam Euangelij, aut vocacionem ad Christi Ecclesiam, sed tantum sub ea conditione, nisi circuncidantur, vel (quod idem est) si in præputio manent. Quod quidem de primo errore remanestum est ex Acto. 15. & 21. & epistol. ad Galat. in quibus locis præcipue fit illius mentio. De hoc vero posteriori constare potest ex Acto. 10. & 11. nam cum in priori capite narrasset Lucas visionem Petri, & initium prædicationis Euangelij ad Gentes in Cornelio, & qui cum eo audiebant à Petro verbum Dei, quando Petro, adhuc loquente, cecidit Spiritus Sanctus super eos, additur, Et obstupuerunt ex circumcisione fideles, qui venerantur cum Petro, quia & in nationes gratia Spiritus Sancti effusus est. Existimabant ergo Iudæi etiam Christiani, & fideles vsque ad illud tempus, gratiam Christi non fuisse communicandam gentibus, vtique in præputio manentibus. Vnde additur cap. 11. cum Petrus ascendit et Hierosolymam, eosdem, qui ex circumcisione erant, aduersus illum discepit, dicentes: Quare introisti ad viros præputium habentes, & manducasti cum illis. Non ergo scandalum parieban-

tur in hoc, quod ad homines ex gentibus natos aegredieret, sed ad præputium habentes, si enim circunciderentur, non scandalizarentur. Atque ita vtrique Iudæi putabant, sine circumcisione non posse gentiles saluari, neque ad poenitentiam, vel Euangelium recipi, cum illa vero posse, & consequenter circumcisionem cum Euangelio esse coniungendam, neq; fidem Christi sine circumcisione sufficere ad salutem: sicer in re ipsa, & in assertiōnibus, vel negationibus suis multum conueniebat.

Potuit autem esse diueritas; quia hi posteriores putabant, non esse prædicandum Euangelium gentibus nondum circumcisus, sed prius fuisse inducendos ad circumcisionem, & postquam essent circumcisiti, illis fuisse prædicandum Christum, & Euangelium. Et hoc significatur Acto. 11. cum dicitur, eos, qui dispersi fuerant a tribulatione, quæ facta erat sub Stephano, perambulasse vsque ad Antiochiam, Nominantes verbum, nisi soli Iudæi. Moueri autem potuerunt, quia putabant, Christum, & isque gratiam solis filiis Abraham fuisse promissam, filios autem Abraham esse debere, aut naturales, & ab eo originem ducentes, aut saltē adoptatos per circumcisionem, ideoq; nemini fuisse Christum prædicandum, vel bapti-
fum Christi conferendum prius, quam circumcisione. Potuitq; hic error in hoc sensu intellexit & per-
seuerare in Iudæis, qui Roma habitabant, quando Paulus ad Romanos scriptit.

Alij vero, qui priorem errorum Galatis persuadebant, fortasse non negabant, gentibus, etiam non circumcisis, prædicari posse Euangelium, sed solum contendebant, non esse separandum à circumcisione, siue simul siue quoquaque ordine Euangelium cum lege, & baptiſmus cum circumcisione coniungantur. Acto. enim 15. Iudæi, qui Antiochiam peruerant, & viderant Ecclesiam ex gentibus congregatam (vt dicitur ca. 14.) non reprehenderunt Paulum, aut Barnabam, eō quod gentes præputium habentes baptiſſati, sed solum superfluminare zizaniam dicentes: Nisi circumcidamini secundum morem Moysi, non poteris saluari. Et postea in Concilio Apostolorum idem Iudæi solum dicebant: Quia oportet circumcisioni eos, præcepere quoque seruare legem Moysi. Et in eodem errore perseuerabant illi, de quibus dictum est Paulo Acto. 21. Vides frater, quot millia sunt in Iudei, qui crediderunt, & omnines amulatores sunt legis? Imò ex his, quæ ibi subiunguntur, colligi potest aliud discrimen. Nam priores, quos in epistola ad Romanos Paulus impugnat, omnibus hominibus dicebant, legem esse necessariam, neque gratiam Christi sine illa sufficere. Alij item legis amulatores licet fortasse in principio idem dicebant, postea ad hoc peruerisse, & hoc tantum contendisse videntur, vt saltē a Iudæis conuerteris ad fidem lex obseruaretur, ve ibi significatur, cum ad Paulum ita Iudæi loquintur. Audierunt autem de te, quia discep-
tio nunc doceas a Moysi eorum, qui per gentes sunt, Iudeorum, dicens, non debere eos circumcidere filios suos. Vbi ostenditur, non de genibus, sed de solis Iudei amulatioinem fuisse.

Denique potissimum discrimen, quodque nostro 10. instituto magis deseruit, esse videtur in fundamento, & intentione erroris. Nam isti amulatores legis, & discrimen defensores primi erroris præcipue intendebant, le-
errorum. gem obseruandam esse à Christianis, vel omnibus, vel saltē ex Iudæis conuerteris ad fidem, quia credebant legem illam latam esse à Deo, vt per se sufficiem, ac necessariam ad salutem, ac subinde vt perpetuò du-
raturam, & obligaturam. Ideoq; licet admittendum cederent Euangelium, non tamen, vt per se sufficiēs, saltē Iudeis, neque vt excludens legem, sed vt mi-
scendum cum illa, seu coniungendum.

Alij vero factores posterioris erroris præcipue ni-
tebantur in merito operum suorum, dicebantq; solis Iudeis communicandam esse Christi gratiam, quia per iustitias suas, & obseruationem legis illi soli eam
merue-

meruerant, gentiles vero vtpote idolorum cultores, tanto bono esse indignos. Et hoc disciimen maxime ostendit discrusus Pauli in epistol. ad Galatas, & ad Roman. Nam in epistol. ad Galatas præcipue confutat priorem etrōrem, ostendendo legem veterem non propter se, nec in perpetuum datam esse, sed tantum ut pædagogum ad separandum populum illum à gentium ritibus, & idolatria, donec veniret semen, quod est Christus. In epistolā vero ad Romanos præcipue confundit Paulus præsumptionem Iudeorum, demonstrando, gratiam Christi non dari ex operibus legis, sed ex sola Dei misericordia. Et quia gentiles etiam contemnebant Iudeos eo quod Christum crucifixissent, illorum etiam peccata, & morum corruptionem Paulus commemorat, vt eos etiam humiliet, & confundat. Et haec occasione de peccato originali, quod totam naturam humanam infecit, omniumque peccatorum eius origo fuit, doctrinam tradit, utrā concludat, omnes indiguisse redēptionē Christi, eiusque gratiam omnibus gratis of- ferti.

12. Atque ita in priori errore duo sunt proprie, & directe contra gratiam Christi. Vnum est, legem ante Christi aduentum per se iustificasse, & ad salutem sufficientem fuisse. Alterum etiam post Christi aduentum esse necessariam, scilicet Iudeis, ac subinde fidem Christi non sufficere illis ad salutem. Quod potuit à Iudeis cogitari, vel quia de Christi redēptione, eiusque sufficientia non recte sentiebant, vel quia putabant, legem datam esse à Deo, vt perpetuo seruerat. Et quoad hoc posterius fundatum impugnatur hic error in materia de Legibus. Quoad prius vero in materia de Incarnatione, multa contra illam dicuntur, & in sequentibus impugnabitur. Alij vero Iudei non solum errabant, asserentes legem potuisse per se iustificare, sed etiam quia credebat legem sibi datam esse ex meritis suorum parentum, & Euangelium ipsis tantum esse misum propter suum meritum. Vnde in hoc posteriori errore multi contra diuinam gratiam continentur, à quibus orti sunt omnes, qui postea inuenti sunt, vt videbimus. Primus est, gratiam Dei propter opera nostra dari: secundus est, homines possesse totam legem implevit suis viribus, vt gratiam consequantur. Vnde sequitur tertius, hominem non indigere gratia adiutorio ad bene operandum, sicut oportet ad iustitiam apud Deum obtinendam, cum quod alius con- nescit, nimirum gratiam Dei, & Christi non esse adiuvantem, seu auxiliantem ad recte vivendum, sed vel ad remissionem peccatorum, vel ad iustitiam incrementum. Imo addit Chrys. hom. 6. in epist. ad Rom. Iudeos errasse dicentes gratiam Christi non esse sibi necessariam, quia in solege satis iustificabatur. Quod intelligendum existimo de Iudeis non conuersis ad Christum, sed in sua perfidia obduratis, Iudei enim facti Christiani non potuerunt negare gratiam Christi, potuerunt autem errare destruendo rationem gratiae, suis meritis illam tribuentes, quod præcipue confutare intendit Paulus in dicta epistola: inde vero viterius dicit sequi, gratiam Christi necessariam non fuisse, si ex legge esset iustitia, ac subinde gratiam Christum mortuum esse, vt ad Galatas 2. scribit. Et ita omnes prædicti errores ex dictis epistolis Pauli sufficienter confutantur, vt postea videbimus: nunc enim haec solum præmissimus, vt origo errorū in hac materia, & prima occasio Paulo oblatā ad gratiam Dei prædicandam p̄ oculis habeatur.

CAPUT II.

De errore Pelagi contra diuinam gratiam.

1. Post Iudeos primus, qui inter hereticos male de- brim Pelagi. fuit Pelagius circa annum Do-

mini quadringentium, de illo enim ait Vincen- tius Lyrinensis capite 34. Quia vñquam ante profanam illum Pelagium tamam virtutem liberi præsumpsit arbitrijs & cæt. & capite 14. Pelagianos introducerat dicen- tes, Nobis viatoribus, nobis principibus, nobis expiatoribus; damnate, quæ tenebatis, &c. Et idem sentit Augustinus libro de Hæretib. in 88. & libro de Bonō p̄fetu. cap. 21. & sepe alias. Verum hoc de tota hæreti intelligen- dum est: nam inchoationem eius præcessisse sentit Hieronymus in Proem. Dialog. contra Pelagium, dicit enim, illum Iouiniani hæretim exiitasse. Addit- que ibidem, Euagrium eodem labore ralle errore, & Russinum adiungit lib. 4. in Ierem. in Præfat. & su- muntur ex Augustino lib. 2. de Peccat. orig. De quibus videri potest late Baro. ann. 410. nu. 6. & sequenti- bus. Addi etiam potest ex Clemente Alexand. libr. 5. Strom. in principio Basili dem Valentini, & Marcio- nem dixisse, idem esse naturalem, ac subinde homi- nem per naturam saluari, contra quos ipse arguit more Pauli, quia si superuacaneus fuisset aduentus Saluatoris. Veruntamen hic error illis temporibus, vel non satis fuit declaratus, vel statim extintus est. Pelagius vero principaliiter eum docuit, & ex profes- so declaravit, ac periuadere conatus est, & ideo illi tanquam auctor tribuitur. Et quamvis fuerit Pela- gius natione Britannicus, professione ramen mona- chus in Oriente fuit, ibique coepit hæretim seminarē vt ex Chrysostomo colligi potest, qui epist. 4. ad O- lympī. in ultimis verbis sic ait. De Pelagio monacho ma- gno dolore affectus sum. Cogit aigitur, quorū quanijq. coronū dignissimi, qui forti animo ac iustiterunt, cum viro tam pie ac sancte, tantaq. cum tolerantia viuentib[us] abripi, atq. in frau- dem impelli videantur. Vbi de Pelagio, tanquam de ho- mine in illis regionibus cognito, & fama virtutis illi- lustri loquitur, errorem autem eius non declarat. Ex toria inchoa- Oriente vero in Occidentem transiens Pelagius, ha- tio, fuit ante bens socium Coelestium, & fauorem Iulianum, Ro. Pelagium, mæ suum errorem seminarē coepit, vt late Baro. ann. 411. nu. 52. ex Augustinol. de Peccat. orig. c. 21. & alia- bi sepe.

Quis autem fuerit error Pelagi summatim com- prehendit Faust. lib. 1. de Gratia Dei cap. 1. his ver- Eror Pelagi- bis. Dicit Pelagius, quod adobtinendam salutem natura ho- exponitur ex- minus sibi sola sufficiat. Distinctus Augustinus libr. de Faust. & Aenea Hæretib. in 88. ait, Pelagium, & Coelestium adeo fu- gatino. isse inimicos gratiae Dei, per quam diffunditur chari- tatis in cordibus nostris, & fides per dilectionem ope- ratur, vt sine hac posse hominem credant, facere o- mnia diuina manda. Vnde inferius ait, licet Pela- gius postea coactus fuerit gratiam Dei fateri, non tam- men veram gratiam, neque veram eius necessitatem vñquam fuisse confessum: nam solum liberum arbitrium vocabat gratiam necessariam ad bene ope- randum. Addebat vero adiuvantem gratiam, quæ facilius posset liberum arbitrium bonum velle, non sine quia non posset illud & velle, & perficere. Et illam præterea gratiam, quæ liberum arbitrium ad facilius bene operandum iuvatur, tanquam dicebat esse diuinam legem, & doctrinam, quæ ad hoc tantum datur vt discamus, quid facere, & sperare debeamus, non vero vt quæ didicimus esse facienda, per donum Spiritus Sancti faciamus. Hæc fere ibi Augustinus. Qui fuisus referat errores Pelagi in epist. 106. in duo- decim propositiones illos distinguens, quæ in Con- cilio Palæstino damnatae fuerunt. Multæ autem ex illis propositionibus ad præsentem materiam dire- cte non spectant, vt infra referendo Acta illius Con- cilij adnotabimus.

Nunc vero vt radicem, & sensum illius erroris a- periamus, in primis notandi sunt quatuor primi ar- articuli, quid in quibus ait Adamum non contraxisse po- dam ex dæ- niam mortis ex peccato, sed ex se, & à principio fuisse mortalem, in quo plane significat, idem sensisse de concupiscentia, aliisque defectibus, vt sunt famæ, error aperi- sitis, & similia, quæ homini connaturalia sunt, tunc. ideoque

ideoque nullum ex his defectibus credidit contraxisse Adamum peccando, præter auctoritem, & inimicitiam Dei, cum reatu poenæ vita futura, nisi resipuisse. Vnde secundus articulus in dicto Concilio relatus est Adamum peccando, sibi, non postteris, nocuisse. Et consequenter dicebat in tertio: infantes nunc nasci in eo statu, in quo Adæ creatus fuit, & in quarto, mortem in nobis non esse penam culpæ sed conditionem naturæ. Ex quibus persuasum semper mihi habui, Pelagium nihil altius de humana natura, vel de statu, virtutibus, aut actibus eius in hac vita cogitasse, quæ de pura hominis natura Philosopher quispiam gentilis recta roe vens cogitare posuit. Exceptis nonnullis Dei beneficiis, sub quibus abutendo nomine gratia, & adiutorij diuini, erroris suum occultabat, ut sunt lex, reuelatio, fides doctrina.

Et ideo ad intelligendum hunc errorē, & Pelagiū ter-
mū, giuertationes cauendas, duo sunt distincte explican-
do: vnum est, quā gratiam vere, & in re ipsa nega-
rit: aliud est, quā gratiam veris admisit, seu sub-
quibus verbis errorem suū occultare studuerit. V-
autem illud prius explicemus, omnia gratiā dona ac-
tria capita reuocemus, quā sunt actus, habitus, &
auxilia, de quibus sūo ordine dicemus.

Primum ergo Pelagius, quantum ex dictis colligitur, potest, vel negauit, vel omnino non agnouit, fieri nobis virtute diuinæ gratiæ aliquos actus liberos vel resupernaturales, id est, vires naturales liberi arbitrij superantes. Ita sumitur ex citato loco Augustini hæres. 88. vbi ait, afferuisse Pelagium, posse homini solis viribus liberi arbitrij, sine fide, vel charitate in fusa implere omnia præcepta, quantum ad salutem necessarium est, & sufficit: ergo censuit omnes tales actus esse omnino naturales, etiam ipso actus fidei penitentia, vel amoris, quibus iustificamur, & a fortiori omnes alios, ac subinde nullum esse supernaturale. Deinde ita colligitur ex septimo articulo Pelagi damnato in Concilio Palæstino, qui erat: *gratiam Dei non dari ad singulos actus, nisi constitudo gratiam in libero arbitrio, lege, vel doctrina. In quo supponit posita lege, vel obiecto per doctrinam, omnem actum a solo arbitrio fieri, ac subinde omnino esse naturalem. Quod etiam plane ostendit articulus vndecimus, in quo negabat, esse liberum arbitrium, si Dei indiger auxilium. Credidit ergo repugnare, actum liberum talem esse, ut a solo libero arbitrio viribus suis fieri non possit, quod est negare, posse a actu liberum esse supernaturale. Vnde quia præcepta Dei non sunt de impossibiliibus actibus, ideo consequenter assertur debuitur, ne fidei reuelationem, nec præceptum Dei, quantum vltra, vel supra naturam additum videatur obligare ad actum vires naturales liberi arbitrij superantem.*

Ex quo vterius colligo probabiliter, non agno-
ignorauit i-
rem fundi-
catione in-
ternam.
uisse Pelagium internam animi renouationem, &
sanctificationem per habitualem gratiam, praesertim
quoad virtutes infusas. Nam haec dona habitualia
propter actus supernaturales dantur, & ideo ablati
actibus reliqua tolli necesse est. Vnde sicut non lega-
mus, Sanctos Patres cum Pelagio de his donis ex-
prese contendisse, vel quia doctrina de his donis no-
erat tunc ita declarata, vt contraria tanquam ha-
tica damnanda esset, vel quia Pelagius de his donis
expresse non tractauit. Nihilominus ex principiis e-
ius, vt dixi, satis colligitur, non agnouisse, imo sup-
posuisse, nulla talia dona nobis comunicari. Ethim-
ia in Adamo ante peccatum nullum Dei donum agno-
uit, præter naturalia: ideo enim dixit, nos nunc ge-
nerari in eodem statu, in quo Adam fuit conditum.
Deinde licet in parvulis non negauerit gratiam ad-
ptionis, propter quam illis est necessarium baptismum
testa Augustino lib. 6. contra Iulian. cap. 5. alias 9. ta-
men & in adultis non putauit hanc esse gratiam, se-
permium meritorum; neq; in parvulis videtur cre-
didiisse illam adoptionem per internam, & inhaeren-
tiam.

tem gratiam fieri. Hinc denique loquendo sepe de gratia Dei, ad alias improprias & generales significaciones gratiae diuerterit. Veram autem gratiam supernaturalem, & infusam nunquam confitetur, ut ex sequentibus amplius patebit. Vnde August. lib. de Gratia Christi c. 2. ait, sensib[us] Pelagium, nos saluari adiutoris, non aliqua sub ministracione virtutis, sed viribus propria voluntatu.

aliquid extra liberum arbitrium: imo putauit repugnare cum arbitrij libertate. Hoc enim argumento maxime contra Augustinum vtebatur, quia si gratia praeuenit liberum arbitrium, & ex noletibus volentes facit, destruitur libertas arbitrij, vt idem Augustinus & p[ro]p[ter]e referat libr. 2. contra duas epistles Pelagianor. cap. 5. & libr. 4. contra Julian. cap. 8. Vnde non solum praeuenientem gratiam, sed absolute necessitatem diuini auxilii libertati arbitrij repugnare sensit, vt ex art. 10. Concilij Palest[in]i supra probatum est, & referit etiam Hieronymus ep[ist]ola ad Cereph. Atque ita confit[am] , negasse Pelagium omnem veram gratiam Dei, saltem ut ad salutem necessariam. Quod addo, quia inter alias nouas controuerhas orta quaestio est, an Pelagius tandem admiserit aliquam veram gratiam internam auxiliantem, saltem ad facilius operandum, de quo puncto statim dicam. Prius enim oportet cetera, quæ proposuimus, integre explicare, nam si forte aliquam veram internam gratiam auxiliantem agnouit, in eo non errauit, nec propterea reprehensus est, sed quia de necessitate talis gratia non catholice sensit, vt dicam.

Addo igitur in hoc tertio puncto, non solum errasse Pelagium circa veram gratiam interius auxiliantem, quia negavit necessitatem eius ad singula opera auxilium redi xiii, sed etiam quia eandem negavit dari ad seruandam omnia mandata, & ad vincendas omnes tentationes, ideoque in artic. 11, relato in dicto Concilio Palæstinæ, aiebat, *Victoriam nostram non ex Dei adiutorio esse, sed ex libero arbitrio.* Quibus verbis simpliciter adiutoriorum gratia negare vides est. Notat autem Augustinus dicta heret. 88. illum postea à fratribus increpatum, quod nihil tribueret adiutorio gratia Dei, dixisse, *Ad hoc illud dari hominibus, ut que facere iubentur per liberum arbitrium; facilis posse implere per gratiam.* Vbi dicendo facilis, ut ponderat idem Augustinus, satis indicavit se sentire non esse necessarium. Idemq; testatur sèpe Augustinus contra Pelag. vt lib. 2. contra duas epift. Pelag. cap. 8. Pelagius, ait, *facilis dicit impleri, quod bonum est si adiuvet gratia. Quo additamento significat, hoc se sapere, quod erit deus defuerit adiutoriorum, potest, quanuus difficultus, implere bonum per liberum arbitrium.* Idem lib. 1. de *Et oratione necessitatem* Gratia Christi cap. 7. & epift. 105. 106. & 107. Item ex hoc principio negavit necessitatem orationis ad vincendas gratissimas etiam tentationes, aut sine peccato viuendum, vel de commissis penitendum, ut intelligimus ex Concilio Mileuitano capite quinto, Africani. cap. 80. & Augustinus dicta epiftola certe finita.

Vnde fit, vt etiam errauerit negando adiutorium 8.
gratia quoad verum esse supernaturalis gratia, & Gratia que
causay vel ut ita dicam, quoad veram gratia entita- que in super-
tem, & causalitatem. Patet, quia non intellexit dar- na entitatem
adiutorium, quo voluntas possit aliquid supra suas 9. in eis cas-
vires operari, nec in substantia actus, nec in modo, sa negavit,
sed ad summum, ut causis possit, qui modus non est
supernaturalis, sed ex multis causis naturalibus pro-
uenire potest, nimirum ex habitu acquisito, seu con-
suetudine, ex meliori dispositione, vel temperamen-

to corporis, ex bono aliquo consilio, vel morali exhortatione, etiam humana, ex bono exemplo, & alijs huiusmodi causis. Vnde sit, vt negauerit etiam Pelagius verum auxilium supernaturale interna gratia excitantis, tum quia vt dixi, nullam veram supernaturalem gratiam agnouit, tum etiam, quia putauit repugnare libertati internam motionem illam praetinentem, & ad volendum inducentem, quia talis inducitur non fieret sine coactione, aut necessitate repugnante libertati. Et in hoc sensu dixit Augustinus lib. 2. contra duas epistol. Pelagian. cap. 5. & sequentibus doctrinam Pelagi fuisse, gratiam adiuuare vniuersusque bonum propositum, non tamen reludanti studium virtutis immittere. Aliudq; illius fundamentum fuisse dicit, quia personarum acceptio non est apud Deum. Et lib. 1. contra eadem epist. cap. 19. clarus dicit: *Vos autem in bono opere si putatis adiuuari hominem Dei gratia, vt inexcitanda eius ad ipsum bonum opus voluntate, nihil eam credatis operari.* Quocirca licet fortasse Pelagius aliquando confessus fuerit, Deum inuare, vel etiam excitare voluntatem aliquo peculiari modo prouidentia sua, nunquam tamen intellectu videatur, illud fieri per internam excitationem eleuantem voluntatem super suas vires naturales. Alioqui tale auxilium esset simpliciter necessarium ad tale opus praestandum, quod ille non admittet. Sic ergo dicitur, negasse Pelagium auxiliis gratiae tam quoad esse, seu entitatem, quam in ratione causa, seu principiis naturatis.

Tandem vero addimus etiam negasse veritatem auxiliis gratiae in ratione doni gratitudo, seu in propria denominatione gratiae. Probatur, quia a principio docuit gratiam proper merita nostra dari. Hic enim est octauus articulus eius in dicto Concilio Palestino damnatus. Quem etiam refert Augustinus dicta epistola 106. & quamvis subdole illum retrahauerit in dicto Concilio, re tamen vera semper illi achaesit, vt ex eodem Augustino colligitur epist. 36. 37. 105. & sequentibus, & lib. 1. de Grat. Christi cap. 31. vbi de Pelago dicit, *quamlibet sentiat gratiam, ipsi Christiani secundum meritum dari dicit, & capit. 37. & tunc lib. 2. de Peccat. origin. cap. 5. & alijs locis frequenter hoc repetit.* Et lib. 2. contra duas epist. Pelagian. cap. 8. & 9. idem colligit ex alio Pelagianorum principio, quod initium salutis est ex nobis. *Vt huius copti meritum (inquit) perficiatur gratia consequatur.* Ex quo principio alibi contra Iulianum lib. 1. cap. 18. & lib. 4. capit. 3. interficit, horum enim esse priorem in dando, vt retribuatur ei. *Ego modo (inquit) gratianum non fit gratia, quia non est gratitudo.* Et lib. 3. Hypognostic. & epistol. 107. & alijs locis frequenter hoc repetit, vt in cap. etiam 2. notauimus. Et ideo diximus, ita Pelagium admisimus adiutorium gratiae, vt in illo rationem gratiae, id est, gratitudo doni, vnde gratia nomen accepit, destrueret, quia docebat esse ex meritis, ac proinde non esse adiutorium gratuitum.

Superet, vt aliud, quod proposuimus, explicemus nimirum, quibus modo vobis gratia ad errorem suum occultandum abuteretur. In principio enim palam, & sine fuso gratiae adiutorium simpliciter negauit, postea vero a Palestino Patribus constrictus, & (vt Augustinus sepe ait) timore compulsus, ne in natura alijs ipsum anathema dicereatur, gratiam confiteri coepit, sub ea tamen voce naturalia quaedam dona, quatenus ex Dei beneficio nobis conferuntur, intelligebat. Et primum omnium naturale donum libertatis cum ceteris, qua ad usum illius facultatis natura concessit, vt est vis intelligendi, consulendi, & cum ratione iudicandi, gratiam appellabat, teste Augustino epistola nonagesima quinta, & dicta hars. 88. & Hieronymo epistola centesima trigesima nona & alijs locis citatis supra capite secundo. Et de hac solagratis intelligebat, dari sine precedentibus meritis, & ab illa esse potestatem bene operandi. Hanc vero fraudem esse Scripturam contrariam, & patet factum a Pa-

tribus ita damnatam esse, in dicto capite secundo diximus. Addiditque postmodum Pelagius, hanc (vt si dicam) naturalem gratiam iuvari, etiam per gratiam illi superadditam, ac diuinatus concessam. Illa vero gratiam esse diuinam legem, quia est velut lucerna viam ostendens, quia se inuitat liberum arbitrium ad bene operandum. Postea vero cum argueretur, quod gratiam in sola lege poneret, ipse refpon-

Addet at sub nomine gratiae, etia diuinam legem, et per doctrinam, & regulationem.

dit (vt est apud Augustinum lib. 1. de Gratia Christi capite secundo) Christum ad non peccandum nobis dedisse adiutoriorum quia iustificando, iusteque docendo, nobis reliqui exemplum, & capite 7. refert Pelagium dicentem, *Nos imperfissimi homines putam, in uirtutem diuina gratiae facere.* Et infra. *Quam nos (etique gratiam) non, vt tu putas, in lege tantummodo, sed & in Dei adiutorio esse coniungimur.* Explicando vero huiusmodi adiutoriorum, subiungit. *Aduuat enim nos Deus per doctrinam, & reuelationem suam, dum cordis nostri oculos aperit, dum nobis ne praetribus occupemur, futura demonstrat, dum diaboli pandit infidias, dum nos multiformi & ineffabili dono gratia a celis illuminat.* Vbi, vt Augustinus latum notat, sicut adiutoriorum gratiae Dei multis verbis ornare, & commendare videatur, solam reuelationem, & doctrinam per gratiam intelligere declaravit. Et ideo a Patribus damnatur, non quia haec dona gratiam vocaret, vt enim supernaturaleriter data sunt, inter dona gratiae merito computantur: sed quia praeter haec nullam gratiam interioris adiuuante admittet. Et simili modo his addebat promissionem futurae gloriae, vt in eodem lib. cap. 10. Augustinus refert, & per illam dicebat operari Deum in nobis yelle quod bonum est, & velle, quod sanctum est, dum nos tantummodo presentia diligentes futuram glorie magnitudine, & promorum pollicitatione succendit. Contra quod ait Augustinus cap. 11. Noscam gratiam volumus, si aliquando fateantur, quia futura gloria magnitudo non solum promittitur sed etiam creditur, & speratur.

Denique gratiam remissionis peccatorum agnoscit, ac ita nominasse colligi in primis potest ex Can. 3. Conc. Mileitan, in quo damnantur dicentes: *Gratiam Dei, in qua iustificamus per Iesum Christum Dominum nostrum, ad solam remissionem peccatorum valere, quia commissa sunt, non in adiutorium, ne committantur.* Est autem illi Canon contra Pelagianos, ergo fatebatur Pelagi remissionem peccatorum sub nomine gratiae. Praeterea refert de illo August. epist. 94. dixisse. *Necessariam nobis esse remissionem peccatorum, quia ea, quae a nobis in praeteritum malefacta sunt, infecta facere non valent, cauendis autem futuri peccatis sine adiutorio gratia Dei humanam sufficere voluntatem.* Ergo ad remissionem praeteritorum peccatorum gratiam necessariam esse fatebatur, alia non haberet locum distinctione, seu contrapositio. Et epistol. 95. si ait. *Sive a xerit gratiam esse liberum arbitrium, sive gratiam esse remissionem peccatorum, sive gratiam esse legis praeceptum, nihil eorum dicit, quae per submissiōnem Spiritus Sancti pertainent ad concupiscentias, tentationesque vincendas.* Vbi licet magis supponendo, quā afferendo loqui videatur, & ideo posit quis loquitionem illam vt conditionalem, non vt absoluā affirmationem interpretari: tamen verisimile non est, alia de causa Augustinum in illis tribus exempla posuisse, nisi quia illis omnibus tergiversationibus Pelagius vtebatur: & cum de primo, & tertio exemplo constet, a Pelago fuisse usurpata, non est cur de secundo dubitemus. Præsertim cum in dicto libri. de Grat. Christi cap. 2. & 37. expresse dicat Augustin. de Pelagio. *Etsi gratiam Dei, qua Christus venit in mundum peccatores saluos facere, in sola remissione peccatorum constituit.* Denique idem Augustinus in epistol. 105. contra eundem Pelagium argumentatur, non potuisse per gratiam remissionis peccatorum se excludere, aut tueri gratiam sine meritis, quia etiam remissio peccatorum, non sine merito aliquo datur, nam per fidem obtinetur: quam fidem non ponebat Pelagius esse ex gratia, sed ex libero arbitrio. Et ideo longe in-

ferius

Vt in gratia suam subrationem donum suum occultandum abuteretur. In principio enim palam, & sine fuso gratiae adiutorium simpliciter negauit, postea vero a Palestino Patribus constrictus, & (vt Augustinus sepe ait) timore compulsus, ne in natura alijs ipsum anathema dicereatur, gratiam confiteri coepit, sub ea tamen voce naturalia quaedam dona, quatenus ex Dei beneficio nobis conferuntur, intelligebat.

Et illa esse potestatem bene operandi. Hanc vero fraudem esse Scripturam contrariam, & patet factum a Pa-

ferius in eadem epistola subiungit Augustinus contra Pelagium. Ab originali, vel actuali peccato non liberat, nisi gratia per Iesum Christum Dominum nostrum, non solum remissione peccatorum, sed prius ipsius inspiratio fidei, & timor Dei, &c. Vnde in dicto Concilio Palatino duodecimus articulus Pelagi refertur. *Quod paenitentibus venia non datur secundum gratiam, & misericordiam Dei, sed secundum meritum, & laborem eorum, qui per paenitentiam digni fuerint misericordia.* In quo articulo videntur contraria, seu repugnativa contineri, quia in eo remissio peccati negatur, & affirmatur dari ex misericordia, & consequenter negatur, & affirmatur esse gratia: hoc tamen inde prouenit, quod Pelagius etiam datione non gratis data, nec in priori gratia fundata gratiam vocabat, ut visum est, & ita in praesenti remissionem peccati negat esse gratiam, id est, sine merito datum, & nihilominus vocat misericordiam, ac subinde gratiam, quia licet praecedat meritum, nihilominus est peculiare beneficium Dei misericordia collatum. Veruntamen etiam hoc modo abutebatur nomine gratiae, tum quia vbi meritum praecedit non fundatum in priori gratia, nulla vera ratio gratiae relinquitur, ut ostensum est.

C A P V T I I I .

*Circa dictum Pelagij errorem nonnulla dubia
expenduntur.*

QVanis omnia, quæ de hoc errore diximus ex Augustini locis sumpta sint, in alijs tamen eiusdem Augustini locis inuenientur aliquæ Pelagianorum loquitiones, quæ superius dictis contradiceret. videntur: ex quibus nonnullæ insurgunt difficultates, quas expendere, & ad veritatem in omnibus tendam necessarium est, & ad doctrinam postea tradendam, & confirmandam erit utilissimum. Est ergo prima dubitatio, quid Pelagius senserit de gratia, ut gloriam interdum significaret, id est, an senserit, beatitudinem illam, ad quam creati sumus, esse beneficium Dei omnino supernaturale, & consequenter a cogitauerit, fuisse peculiare, a gratuitem beneficium Dei, ordinari, & elevari ad talenm beatitudinem, ac proinde ordinationem illam fuisse veram gratiam, fæcet extrinsecam, sicut est diuina prædestinatio, ad supernaturale prouidentia. Nam ex proxime dictis videatur colligi, Pelagium non ignorasse, hominem esse creatum ad supernaturalem beatitudinem, quæ in regno colorum expectamus. Quid enim aliud est, quod ait, Deum future gloria magnitudine, & premium pollicitatione nos ad virtutem accendere? glorie namque magnitudo non est, nisi in supernaturali beatitudine: alludere enim visus est in verbis illis ad illam Pauli. Quod momentaneum est, & leue tribulationis nostræ, eternam gloriam pondus operatur in nobis. Deinde Pelagius distinguat regnum cœlorum à vita eterna, dicebat enim parvulos non baptizatos consequituros quidem esse vitam eternam, non tamen regnum cœlorum ingressuros, ut testis est Augustinus hærc. 88. & epist. 106. post medi. & lib. 1. de Peccatorum merit. & remiss. cap. 18. & 20. ne verbis Christi contradiceret, videretur, dicentis Ioann. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non potest introire in regnum Dei.* Vnde videretur Pelagius per vitam eternam naturalem fecitatem in cellesse: per regnum autem cœlorum supernaturalem beatitudinem, quo enim alio modo illa duo distinguere valebat? Vnde videretur sensisse, humanum genus in primo parente fuisse ad regnum cœlorum ordinatum, & per illius peccatum clausum fuisse non solum Adæ, sed etiam in posteris: per Christum autem fuisse omnibus referatum, ad hūc tamen effectum baptismum applicari, & ideo aiebat, baptismum omnibus artibus necessarium esse, ut refert Augustinus lib. 2. contra duas epistolæ

Pelagianorum, capite 5. & libro de Origin. anim. capite 9. & libro 3. capite 13. Ergo in cognitione beatitudinis supernaturalis, & in ordinatione gratuita humanæ naturæ ad illam, non videatur errasse Pelagi.

In contrarium vero est, quia si Pelagius cognovit ^{2.} duplēcē hominis beatitudinem, naturalem, & supernaturalem, necesse est, ut cognoverit vitam illam ex eius dicta quam habituri sunt homines in regno celorum, naturales eorum vires excedere, & consequenter visiōnēm beatam esse actum supernaturalem: hoc autem difficile credituī est, nam si cognovit, hominem esse capacem supernaturalis visiōnis, quomodo negare potuit, hominem in hac vita esse capacem supernaturalium actuum, & mediorum, quibus illum finem promereri & obtinere valeat? Velfi hanc etiam capacitatem cognovit, cur necessitatem talium actuum negasset, vel cur tam acriter contra gratiam Dei pugnasset?

In hoc punto breuiter dico, mihi incertum esse, 3.
quid Pelagius per regnum celorum à vita aeterna di- Resolutio da
stinctum intellexerit: nam quod attinet ad verba, p. 1.
non minus in illa distinctione errauit, quam in ne-
gando originali peccato, quia Scriptura non minus
docet, Christi redemptionem esse necessariam ad vi- Regnum ca-
tam aeternam obtinendam, quam ad ingrediendum lorum, & vi-
in regnum celorum. Iuxta illud Ioann. 6. Qui man- sum aeternā
cat meum carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam a- falso distin-
ternam. Et illud. Nisi manducaueritis carnem filii hominis, xii. Pelagia.
& biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Vi-
ta ergo aeterna non minus diuina, & supernaturalis
est, quam regnum celorum: imo non est alia vita, ni-
si qua in regno colorum beate vivitur, vt late per
Augustinum lib. 1. de Peccat. met. cap. 18. & 20. Quod
vero ad rem spectat, necessarium est, vt per vitam a- Nequād mīns
eternam, quam Pelagius à regno celorum distingue- gratia impu-
bat, & beatam esse dicebat, intellexerit naturalem gnatoris de
quandam beatitudinem, ab omni pena, & dolore, eterna vita,
seu lesione corporis, aut animi immunitam: in qua
honeste, & secundum rectam rationem naturalem
homo perpetuo vivere, & suis viribus naturalibus
reste vt possit, & vsuris sit sine aliquo proprio dono
gratia: hoc enim est, quod Pelagius præcipue inten-
debat, quia naturam humanam in parvulis integrā,
& innocentem esse putabat: ideoque non esse sua na-
turali facilitate priuandam. Imo non defuerunt a-
liqui Catholici, qui simile vitæ genus parvulis sine
baptismo decadentibus non negarunt; etiam si pec- a
catum originale, & peccata, danni in eis perpetuo
manentem cum fide Catholica confiteantur: de quo
puncto nunc non tractamus, quia cum illa modera-
tione non est contrarium gratia Dei, an vero alijs ra-
tionibus damnandum sit, vel suaderi possit in mate-
ria de Peccat. orig. dicendum est.

Hinc vero fit consequens, vt Pelagius intellexerit 4.
in regno celorum habituros esse homines altiorē felicitatis modum, & genus quoddam vita superātis naturalem hominis facultatem. Nam si supra natūram non esset, non minus danda esset parvulus ppter integritatem, & innocentiam naturalem, quam alia vita beata, vt ipse putabat. Quid autem ille senserit de vita illa regni celorum, mihi non constat. Cogitare namque potuit, regnum illud differre ab altera vita beata, primum in situ loci, quia illud regnum vere supra celos erit: hęc autem vita erit in terra, deinde in maiori Dei cognitione, & amore per speciales illustrations, & reuelationes, & consequenter in excellentia voluptatis, & gaudij, & in societate angelorum, & similibus. Existimare autem potuit, hęc omnia ibi etiam fieri per solam applicationem obiectorum, seu doctrinam, & reuelationem tantum: aetus autem ipsos semper esse naturales, & ita media huius vita, qualia ipse cogitabat esse proportionata illi fini. Vel denique si crediti felicitatem regni celorum in visione Dei clara confitere, eamque esse ho- mini

mini supernaturalem, existimare potuit, ideo illum auctum esse posse supernaturalem, quia necessarius est & quasi à Deo immensus, auctibus autem liberis credit repugnare conditionem illam. Vnde quia vita illa celestis per actus liberos ab adultis hominibus com- paranda est, ideo existimauit, non per actus altioris gratia, sed per solas vires liberi arbitrii obtineri.

^{5.} Aliud dubium circa doctrinam Pelagi est, quo- ^{6.} d. ^{7.} ^{8.} ^{9.} ^{10.} ^{11.} ^{12.} ^{13.} ^{14.} ^{15.} ^{16.} ^{17.} ^{18.} ^{19.} ^{20.} ^{21.} ^{22.} ^{23.} ^{24.} ^{25.} ^{26.} ^{27.} ^{28.} ^{29.} ^{30.} ^{31.} ^{32.} ^{33.} ^{34.} ^{35.} ^{36.} ^{37.} ^{38.} ^{39.} ^{40.} ^{41.} ^{42.} ^{43.} ^{44.} ^{45.} ^{46.} ^{47.} ^{48.} ^{49.} ^{50.} ^{51.} ^{52.} ^{53.} ^{54.} ^{55.} ^{56.} ^{57.} ^{58.} ^{59.} ^{60.} ^{61.} ^{62.} ^{63.} ^{64.} ^{65.} ^{66.} ^{67.} ^{68.} ^{69.} ^{70.} ^{71.} ^{72.} ^{73.} ^{74.} ^{75.} ^{76.} ^{77.} ^{78.} ^{79.} ^{80.} ^{81.} ^{82.} ^{83.} ^{84.} ^{85.} ^{86.} ^{87.} ^{88.} ^{89.} ^{90.} ^{91.} ^{92.} ^{93.} ^{94.} ^{95.} ^{96.} ^{97.} ^{98.} ^{99.} ^{100.} ^{101.} ^{102.} ^{103.} ^{104.} ^{105.} ^{106.} ^{107.} ^{108.} ^{109.} ^{110.} ^{111.} ^{112.} ^{113.} ^{114.} ^{115.} ^{116.} ^{117.} ^{118.} ^{119.} ^{120.} ^{121.} ^{122.} ^{123.} ^{124.} ^{125.} ^{126.} ^{127.} ^{128.} ^{129.} ^{130.} ^{131.} ^{132.} ^{133.} ^{134.} ^{135.} ^{136.} ^{137.} ^{138.} ^{139.} ^{140.} ^{141.} ^{142.} ^{143.} ^{144.} ^{145.} ^{146.} ^{147.} ^{148.} ^{149.} ^{150.} ^{151.} ^{152.} ^{153.} ^{154.} ^{155.} ^{156.} ^{157.} ^{158.} ^{159.} ^{160.} ^{161.} ^{162.} ^{163.} ^{164.} ^{165.} ^{166.} ^{167.} ^{168.} ^{169.} ^{170.} ^{171.} ^{172.} ^{173.} ^{174.} ^{175.} ^{176.} ^{177.} ^{178.} ^{179.} ^{180.} ^{181.} ^{182.} ^{183.} ^{184.} ^{185.} ^{186.} ^{187.} ^{188.} ^{189.} ^{190.} ^{191.} ^{192.} ^{193.} ^{194.} ^{195.} ^{196.} ^{197.} ^{198.} ^{199.} ^{200.} ^{201.} ^{202.} ^{203.} ^{204.} ^{205.} ^{206.} ^{207.} ^{208.} ^{209.} ^{210.} ^{211.} ^{212.} ^{213.} ^{214.} ^{215.} ^{216.} ^{217.} ^{218.} ^{219.} ^{220.} ^{221.} ^{222.} ^{223.} ^{224.} ^{225.} ^{226.} ^{227.} ^{228.} ^{229.} ^{230.} ^{231.} ^{232.} ^{233.} ^{234.} ^{235.} ^{236.} ^{237.} ^{238.} ^{239.} ^{240.} ^{241.} ^{242.} ^{243.} ^{244.} ^{245.} ^{246.} ^{247.} ^{248.} ^{249.} ^{250.} ^{251.} ^{252.} ^{253.} ^{254.} ^{255.} ^{256.} ^{257.} ^{258.} ^{259.} ^{260.} ^{261.} ^{262.} ^{263.} ^{264.} ^{265.} ^{266.} ^{267.} ^{268.} ^{269.} ^{270.} ^{271.} ^{272.} ^{273.} ^{274.} ^{275.} ^{276.} ^{277.} ^{278.} ^{279.} ^{280.} ^{281.} ^{282.} ^{283.} ^{284.} ^{285.} ^{286.} ^{287.} ^{288.} ^{289.} ^{290.} ^{291.} ^{292.} ^{293.} ^{294.} ^{295.} ^{296.} ^{297.} ^{298.} ^{299.} ^{300.} ^{301.} ^{302.} ^{303.} ^{304.} ^{305.} ^{306.} ^{307.} ^{308.} ^{309.} ^{310.} ^{311.} ^{312.} ^{313.} ^{314.} ^{315.} ^{316.} ^{317.} ^{318.} ^{319.} ^{320.} ^{321.} ^{322.} ^{323.} ^{324.} ^{325.} ^{326.} ^{327.} ^{328.} ^{329.} ^{330.} ^{331.} ^{332.} ^{333.} ^{334.} ^{335.} ^{336.} ^{337.} ^{338.} ^{339.} ^{340.} ^{341.} ^{342.} ^{343.} ^{344.} ^{345.} ^{346.} ^{347.} ^{348.} ^{349.} ^{350.} ^{351.} ^{352.} ^{353.} ^{354.} ^{355.} ^{356.} ^{357.} ^{358.} ^{359.} ^{360.} ^{361.} ^{362.} ^{363.} ^{364.} ^{365.} ^{366.} ^{367.} ^{368.} ^{369.} ^{370.} ^{371.} ^{372.} ^{373.} ^{374.} ^{375.} ^{376.} ^{377.} ^{378.} ^{379.} ^{380.} ^{381.} ^{382.} ^{383.} ^{384.} ^{385.} ^{386.} ^{387.} ^{388.} ^{389.} ^{390.} ^{391.} ^{392.} ^{393.} ^{394.} ^{395.} ^{396.} ^{397.} ^{398.} ^{399.} ^{400.} ^{401.} ^{402.} ^{403.} ^{404.} ^{405.} ^{406.} ^{407.} ^{408.} ^{409.} ^{410.} ^{411.} ^{412.} ^{413.} ^{414.} ^{415.} ^{416.} ^{417.} ^{418.} ^{419.} ^{420.} ^{421.} ^{422.} ^{423.} ^{424.} ^{425.} ^{426.} ^{427.} ^{428.} ^{429.} ^{430.} ^{431.} ^{432.} ^{433.} ^{434.} ^{435.} ^{436.} ^{437.} ^{438.} ^{439.} ^{440.} ^{441.} ^{442.} ^{443.} ^{444.} ^{445.} ^{446.} ^{447.} ^{448.} ^{449.} ^{450.} ^{451.} ^{452.} ^{453.} ^{454.} ^{455.} ^{456.} ^{457.} ^{458.} ^{459.} ^{460.} ^{461.} ^{462.} ^{463.} ^{464.} ^{465.} ^{466.} ^{467.} ^{468.} ^{469.} ^{470.} ^{471.} ^{472.} ^{473.} ^{474.} ^{475.} ^{476.} ^{477.} ^{478.} ^{479.} ^{480.} ^{481.} ^{482.} ^{483.} ^{484.} ^{485.} ^{486.} ^{487.} ^{488.} ^{489.} ^{490.} ^{491.} ^{492.} ^{493.} ^{494.} ^{495.} ^{496.} ^{497.} ^{498.} ^{499.} ^{500.} ^{501.} ^{502.} ^{503.} ^{504.} ^{505.} ^{506.} ^{507.} ^{508.} ^{509.} ^{510.} ^{511.} ^{512.} ^{513.} ^{514.} ^{515.} ^{516.} ^{517.} ^{518.} ^{519.} ^{520.} ^{521.} ^{522.} ^{523.} ^{524.} ^{525.} ^{526.} ^{527.} ^{528.} ^{529.} ^{530.} ^{531.} ^{532.} ^{533.} ^{534.} ^{535.} ^{536.} ^{537.} ^{538.} ^{539.} ^{540.} ^{541.} ^{542.} ^{543.} ^{544.} ^{545.} ^{546.} ^{547.} ^{548.} ^{549.} ^{550.} ^{551.} ^{552.} ^{553.} ^{554.} ^{555.} ^{556.} ^{557.} ^{558.} ^{559.} ^{560.} ^{561.} ^{562.} ^{563.} ^{564.} ^{565.} ^{566.} ^{567.} ^{568.} ^{569.} ^{570.} ^{571.} ^{572.} ^{573.} ^{574.} ^{575.} ^{576.} ^{577.} ^{578.} ^{579.} ^{580.} ^{581.} ^{582.} ^{583.} ^{584.} ^{585.} ^{586.} ^{587.} ^{588.} ^{589.} ^{590.} ^{591.} ^{592.} ^{593.} ^{594.} ^{595.} ^{596.} ^{597.} ^{598.} ^{599.} ^{600.} ^{601.} ^{602.} ^{603.} ^{604.} ^{605.} ^{606.} ^{607.} ^{608.} ^{609.} ^{610.} ^{611.} ^{612.} ^{613.} ^{614.} ^{615.} ^{616.} ^{617.} ^{618.} ^{619.} ^{620.} ^{621.} ^{622.} ^{623.} ^{624.} ^{625.} ^{626.} ^{627.} ^{628.} ^{629.} ^{630.} ^{631.} ^{632.} ^{633.} ^{634.} ^{635.} ^{636.} ^{637.} ^{638.} ^{639.} ^{640.} ^{641.} ^{642.} ^{643.} ^{644.} ^{645.} ^{646.} ^{647.} ^{648.} ^{649.} ^{650.} ^{651.} ^{652.} ^{653.} ^{654.} ^{655.} ^{656.} ^{657.} ^{658.} ^{659.} ^{660.} ^{661.} ^{662.} ^{663.} ^{664.} ^{665.} ^{666.} ^{667.} ^{668.} ^{669.} ^{670.} ^{671.} ^{672.} ^{673.} ^{674.} ^{675.} ^{676.} ^{677.} ^{678.} ^{679.} ^{680.} ^{681.} ^{682.} ^{683.} ^{684.} ^{685.} ^{686.} ^{687.} ^{688.} ^{689.} ^{690.} ^{691.} ^{692.} ^{693.} ^{694.} ^{695.} ^{696.} ^{697.} ^{698.} ^{699.} ^{700.} ^{701.} ^{702.} ^{703.} ^{704.} ^{705.} ^{706.} ^{707.} ^{708.} ^{709.} ^{710.} ^{711.} ^{712.} ^{713.} ^{714.} ^{715.} ^{716.} ^{717.} ^{718.} ^{719.} ^{720.} ^{721.} ^{722.} ^{723.} ^{724.} ^{725.} ^{726.} ^{727.} ^{728.} ^{729.} ^{730.} ^{731.} ^{732.} ^{733.} ^{734.} ^{735.} ^{736.} ^{737.} ^{738.} ^{739.} ^{740.} ^{741.} ^{742.} ^{743.} ^{744.} ^{745.} ^{746.} ^{747.} ^{748.} ^{749.} ^{750.} ^{751.} ^{752.} ^{753.} ^{754.} ^{755.} ^{756.} ^{757.} ^{758.} ^{759.} ^{760.} ^{761.} ^{762.} ^{763.} ^{764.} ^{765.} ^{766.} ^{767.} ^{768.} ^{769.} ^{770.} ^{771.} ^{772.} ^{773.} ^{774.} ^{775.} ^{776.} ^{777.} ^{778.} ^{779.} ^{780.} ^{781.} ^{782.} ^{783.} ^{784.} ^{785.} ^{786.} ^{787.} ^{788.} ^{789.} ^{790.} ^{791.} ^{792.} ^{793.} ^{794.} ^{795.} ^{796.} ^{797.} ^{798.} ^{799.} ^{800.} ^{801.} ^{802.} ^{803.} ^{804.} ^{805.} ^{806.} ^{807.} ^{808.} ^{809.} ^{810.} ^{811.} ^{812.} ^{813.} ^{814.} ^{815.} ^{816.} ^{817.} ^{818.} ^{819.} ^{820.} ^{821.} ^{822.} ^{823.} ^{824.} ^{825.} ^{826.} ^{827.} ^{828.} ^{829.} ^{830.} ^{831.} ^{832.} ^{833.} ^{834.} ^{835.} ^{836.} ^{837.} ^{838.} ^{839.} ^{840.} ^{841.} ^{842.} ^{843.} ^{844.} ^{845.} ^{846.} ^{847.} ^{848.} ^{849.} ^{850.} ^{851.} ^{852.} ^{853.} ^{854.} ^{855.} ^{856.} ^{857.} ^{858.} ^{859.} ^{860.} ^{861.} ^{862.} ^{863.} ^{864.} ^{865.} ^{866.} ^{867.} ^{868.} ^{869.} ^{870.} ^{871.} ^{872.} ^{873.} ^{874.} ^{875.} ^{876.} ^{877.} ^{878.} ^{879.} ^{880.} ^{881.} ^{882.} ^{883.} ^{884.} ^{885.} ^{886.} ^{887.} ^{888.} ^{889.} ^{880.} ^{881.} ^{882.} ^{883.} ^{884.} ^{885.} ^{886.} ^{887.} ^{888.} ^{889.} ^{890.} ^{891.} ^{892.} ^{893.} ^{894.} ^{895.} ^{896.} ^{897.} ^{898.} ^{899.} ^{900.} ^{901.} ^{902.} ^{903.} ^{904.} ^{905.} ^{906.} ^{907.} ^{908.} ^{909.} ^{9010.} ^{9011.} ^{9012.} ^{9013.} ^{9014.} ^{9015.} ^{9016.} ^{9017.} ^{9018.} ^{9019.} ^{9020.} ^{9021.} ^{9022.} ^{9023.} ^{9024.} ^{9025.} ^{9026.} ^{9027.} ^{9028.} ^{9029.} ^{9030.} ^{9031.} ^{9032.} ^{9033.} ^{9034.} ^{9035.} ^{9036.} ^{9037.} ^{9038.} ^{9039.} ^{9040.} ^{9041.} ^{9042.} ^{9043.} ^{9044.} ^{9045.} ^{9046.} ^{9047.} ^{9048.} ^{9049.} ^{9050.} ^{9051.} ^{9052.} ^{9053.} ^{9054.} ^{9055.} ^{9056.} ^{9057.} ^{9058.} ^{9059.} ^{9060.} ^{9061.} ^{9062.} ^{9063.} ^{9064.} ^{9065.} ^{9066.} ^{9067.} ^{9068.} ^{9069.} ^{9070.} ^{9071.} ^{9072.} ^{9073.} ^{9074.} ^{9075.} ^{9076.} ^{9077.} ^{9078.} ^{9079.} ^{9080.} ^{9081.} ^{9082.} ^{9083.} ^{9084.} ^{9085.} ^{9086.} ^{9087.} ^{9088.} ^{9089.} ^{9090.} ^{9091.} ^{9092.} ^{9093.} ^{9094.} ^{9095.} ^{9096.} ^{9097.} ^{9098.} ^{9099.} ^{90100.} ^{90101.} ^{90102.} ^{90103.} ^{90104.} ^{90105.} ^{90106.} ^{90107.} ^{90108.} ^{90109.} ^{90110.} ^{90111.} ^{90112.} ^{90113.} ^{90114.} ^{90115.} ^{90116.} ^{90117.} ^{90118.} ^{90119.} ^{90120.} ^{90121.} ^{90122.} ^{90123.} ^{90124.} ^{90125.} ^{90126.} ^{90127.} ^{90128.} ^{90129.} ^{90130.} ^{90131.} ^{90132.} ^{90133.} ^{90134.} ^{90135.} ^{90136.} ^{90137.} ^{90138.} ^{90139.} ^{90140.} ^{90141.} ^{90142.} ^{90143.} ^{90144.} ^{90145.} ^{90146.} ^{90147.} ^{90148.} ^{90149.} ^{90150.} ^{90151.} ^{90152.} ^{90153.} ^{90154.} ^{90155.} ^{90156.} ^{90157.} ^{90158.} ^{90159.} ^{90160.} ^{90161.} ^{90162.} ^{90163.} ^{90164.} ^{90165.} ^{90166.} ^{90167.} ^{90168.} ^{90169.} ^{90170.} ^{90171.} ^{90172.} ^{90173.} ^{90174.} ^{90175.} ^{90176.} ^{90177.} ^{90178.} ^{90179.} ^{90180.} ^{90181.} ^{90182.} ^{90183.} ^{90184.} ^{90185.} ^{90186.} ^{90187.} ^{90188.} ^{90189.} ^{90190.} ^{90191.} ^{90192.} ^{90193.} ^{90194.} ^{90195.} ^{90196.} ^{90197.} ^{90198.} ^{90199.} ^{90200.} ^{90201.} ^{90202.} ^{90203.} ^{90204.} ^{90205.} ^{90206.} ^{90207.} ^{90208.} ^{90209.} ^{90210.} ^{90211.} ^{90212.} ^{90213.} ^{90214.} ^{90215.} ^{90216.} ^{90217.} ^{90218.} ^{90219.} ^{90220.} ^{90221.} ^{90222.} ^{90223.} ^{90224.} ^{90225.} ^{90226.} ^{90227.} ^{90228.} ^{90229.} ^{90230.} ^{90231.} ^{90232.} ^{90233.} ^{90234.} ^{90235.} ^{90236.} ^{90237.} ^{90238.} ^{90239.} ^{90240.} ^{90241.} ^{90242.} ^{90243.} ^{90244.} ^{90245.} ^{90246.} ^{90247.} ^{90248.} ^{90249.} ^{90250.} ^{90251.} ^{90252.} ^{90253.} ^{90254.} ^{90255.} ^{90256.} ^{90257.} ^{90258.} ^{90259.} ^{90260.} ^{90261.} ^{90262.} ^{90263.} ^{90264.} ^{90265.} ^{90266.} ^{90267.} ^{90268.} ^{90269.} ^{90270.} ^{90271.} ⁹⁰²⁷²

144 Prolegom. V. De varijs erroribus diuinæ gratiæ contrarijs.

dit. Hanc debet Pelagius gratiam confiteri, si vult non solum
vocari, verum etiam esse Christianus.

11. Vera senten-
tia.

Dico vero in priuatis, & ceter daremus, hanc fuisse Augustini mentem, nihil obstat opinioribus varijs catholicorum de auxilio efficaci, quia inter Catholicos recte sentientes non est controuersum, an efficax auxilium detur voluntibus, & creditibus, sed quale illud auxilium sit. E conuerso autem licet controuersia Augustini cum Pelagianis fuisse de auxilio efficaci, non tamen fuit de modo intelligendi, & explicandi tale auxilium: de quo in illis locis Augustinus non tractat. Vnde addo, nec Pelagium, neq; Augustinum in illo sensu fuisse loquutus, quem illi moderni intendunt, de efficacia gratiæ de se inducentis, & determinantis voluntatem, quia nec de hoc erat controuersia, nec Augustinus cum fundamento diceret, non posse aliquem esse Christianum, nisi gratiam illam confiteatur. Itaq; Pelagius ideo dixit, gratiam iuuare ipsum posse tantum, & non velle, vel agere, quia solum putauit esse quandam gratiam extrinsecam applicatam obiectum, & ostendente illud, non tamen dætem ipsi voluntati virtutem volendi, vel agendi aliquid, vel dantem alijs potentijs vim agendi, & operandi. Et ita gratia secundum Pelagium, non influit in ipsum velle, vel in actionem ipsam liberam, non solum quando voluntas non vult consentire, sed etiam quando vult, & operatur, quia sola sua innata potestate agit, & vult. Et hac ratione dicebat, illam gratiam non iuuare ipsum velle, iuuare autem posse, quia iuuat ad facilius apprehendendum obiectum, vel applicandum materiam, circa quam posset voluntas per se operari, si velit. Augustinus autem contra illum contendit, veram adiuuantem gratiam dare vires voluntati ad volendum, & ita cum voluntas pie vult, gratiam iuuare ipsum velle, quia in illud influit inducendo, & iuuando voluntatem. Hoc est enim quod in dicto libro de Gratiâ Christi. 47. concludit Augustinus: Si ergo confenserint nobis, non solum potestatem in homine, etiam nec velit, nec agat bene, sed ipsum quoq; voluntatem, & actionem diuinum adiuuare, vixne illo adiutorio nihil bene velimus, & agamus. eamq; esse gratiam Dei per Iesum Christum Dominum nostrum, in quo nos sua, non nostra, iustitia iustos facit, ut sit vera nostra iustitia, quæ nobis ab illo est, nihil de adiutorio gratie Dei (quanti arbitror) inter nos controuersia relinquitur. Controuersia ergo inter illos erat, an gratia iuuet ipsum velle, & agere, hoc enim negabat Pelagius, si autem id concederet, consequenter dicere debuisset, voluntatem quando vult, & quoties vult, inde gerere hoc adiutorio ad ipsummet velle, & gratiam non solum dare posse, sed et velle, & ita nulla controuersia relinqueretur.

12. 4. Dubium
quid de illo
sentientijs
moderni.

Vt autem hoc amplius declaretur, quartæ dubitatio tractanda est, nimirum, an Pelagius posuerit illud gratia adiutorium per verum, & internum auxilium gratiæ excitantis voluntatem, vel cooperantis cum illa. In quo puncto moderni allegati affirmant, Pelagium tandem confessum esse veram internam gratiam per Spiritum Sancti inspirationem, & illuminationem intellectus, & excitationem voluntatis. Idque colligunt ex his, quæ de Pelagio Augustinus refert in libro de Gratiâ Christi. Nam cap. 7. refert Pelagium dixisse, Nos Deigratiæ non in lege tantummodo sed & in Dei adiutorio efficiemur. Explicando autem hoc adiutorium addidit: Adiuuatum nos Deus per doctrinam, & reuelationem, dum cordis nostri oculos aperit, dum futura demonstrat, dum diaboli pandit infidias, dum nos multiformi, & ineffabili dono gratiæ celestis illuminat. In quibus verbis viderur clares confiteri Pelagius gratiam diuinæ illuminationis internæ, nam oculi cordis, non nisi interna illuminatione aperiuntur, & ineffabile donum gratiæ celestis illuminantis, non est, nisi interna illuminationis. Et cap. 10. refert ex Pelagio, operari in nobis velle bonum Spiritum Sanctum, dum nos, præmiorum pollicitatione succendit, & dum reuelatione sapientia in desiderium Dei stupentem suscitat voluntatem, & dum nobis suader omne, quod bonum est. Vbi aperte confiteri videtur internam excitationem, & suationem. Et cap. 24. supponere videtur, Pelagium admisisse, fieri in nobis veras reuelationes. Et cap. 41. ait Augustinus, Pelagium posuisse gratiam in lege, ac doctrinæ, quam nobis sateratur, ait, Sancto Spiritu reuelari propter quod & adorandum esse concedit. Vtique, quia, vt Deus, interius loquitur, inspirat, & reuelat. Vnde infra refert, per orationem petendum esse, vt nobis doctrinæ, diuinæ etiam reuelatione, aperiat. Propter hæc ergo censem dicti autores, Pelagium saltem in fine ita sententiam corrixisse, vt in explicanda interna gratia præueniente vera, & sufficiente, nihil à catholicæ doctrina discrepauerit, præter hoc, quod illam non posuerit vt necessariam, sed tantum ad facilius operandum, aut volendum. Potestq; hæc sententia iuarii verbis Augustini epist. 107. verius finem: Quomodo dicitur gratia Dei in natura esse liberi arbitrii, vel in lege, atq; doctrinæ, cum & istam sententiam Pelagius ipse damnauerit, procul dubio confitens, gratiam Dei ad singulos actus dari, eis utique, qui iam libero arbitrio vntuntur.

13. De hac vero interpretatione sententia Pelagiæ in primis dicimus, esto ita sit, nihil ad controuersias de gratia, quæ nunc sunt inter Catholicos, salutis fidei, referre: neque inde veram intelligentiam, & explicationem catholicæ doctrinae de auxilijs gratiæ impec- diri. Nam si Pelagius veram internam gratiam præ- trouersiam cum illo. Modernæ illorū inter- pretationes Pelagiæ, nihil faciunt ad con- dirci. Nam si Pelagius veram internam gratiam præ- trouersiam cum illo.

Et hoc enim necessere est, vt omnia, quæ hæretici dicunt, falsa sint, vel erronea: sufficit enim unus error contra fidem cum pertinaciæ ad constitutendum hæreticum. Erit ergo Pelagius hæreticus, quia negauit necessitatem illius gratiæ, vel quia cooperantem non admisit, non quia veram excitantem fassus est, si illam, saltem vt utilem, cognouit. Deinde addimus, ex verbis citatis, & relatis ex Augustino, non colligimus, Pelagium cognovisse gratiam internam, que legem, & doctrinam excederet: imo verisimilius est, illam ignorasse, seu negasse. Quod nullo modo melius, quæ verbis eiusdem Augustini probamus. Ille enim in multis libris contra Pelagium nos admonet, caute esse legenda verba Pelagiæ, quia tanto fallit occultius, quanto ea exponit verius. Nam sub ambigua generalitate gratiæ, quid sentire, abscondebat, & sub encumijs gratia inuidiam fugiebat, vt ait idem Augustinus, dicto libro de Gratiâ Christi cap. 37. & lib. 2. de Peccato original. cap. 8. 9. 16. & 17. & lib. de Grat. & lib. arbit. cap. 11.

Et quod amplius est, hoc ipsum in eisdem locis in contrarium allegatis adnotauit Augustinus, nam in dicto libro de Gratiâ Christi cap. 2. dicit, licet Pelagius professus aliquando fuerit, gratiam ad singulos actus dari, nihilominus nunquam id de vera interna gratia, quæ datur per administrationem spiritus internam, id intellectus, sed quia in singulis momentis, & actibus potest homo iuuari memoria exempli, & remissionis præteriorum peccatorum, & promissio- nis æterni præmii, in quibus ille gratia adiutorium constituebat, ideo aiebat ad singulos actus posse iuuare. Et in capit. 7. post verba Pelagiæ ex illis met colligit Augustinus, eum illam gratiam confiteri, quæ demonstrat, & reuelat Deus, quid agere debeamus, non qua donat, & adiuuat, vt agamus. Et in cap. 10. conuincere vult, ex verbis Pelagiæ cum non admisstæ aliam gratiam præ- ter doctrinam, quia ad doctrinam pertinet etiam, quod sapientia reuelatur, ad doctrinam pertinet, cum statudetur omne, quod bonum est. Et cap. 13. habet verba notanda. Sogra- tia doctrinæ licet, certe ita intelligatur, vt altius, & in- terius credatur, spiritum Sanctorum illam infundere, non solù per eos, qui plantant, & rigant extrinsecus, sed etiam per se ipsum, qui incrementum ministrat oculitus, ita ut non ostendat tantummodo veritatem, sed etiam imperiat charitatem. Et ideo Augustinus in eodem libr. capit. 31. & 41. ex illa eadem Pelagiæ confessione, quod spiritus Sanctus nobis legem, & doctrinam reuelat, concludit ipsum in lege,

Notanda
verba Aug.

Cap. III. Circa Pelagianum errorem nonnulla dubia expenduntur. 149

in lege, & doctrina constituisse illud auxilium, quo possibiliter naturalem perhibebat adiuvari. Quia nonquam recedit ab illa verborum ambiguitate, quam Dicitur puluis ius ita posse exponere, ut auxilium gratia credant, qua natura possibilis aminuerur, nisi in lege atque doctrina.

15. Præterea lib. de Prædelt. Sanctor. cap. i. referens Explanatum Augustinum. Massilienses agnouisse veram excitantem gratiam: dicit, in eo à Pelagio discessisse: ergo sentit, Pelagium illam etiam veram gratiam negasse. Denique in l. 1. contra duas epistol. Pelagianorum capite

18. cum Julianus dixisset, hominem propria voluntate, aut bonum facere, aut malum: in bono vero opere à Dei gratia semper adiuvari, in malum vero diaboli suggestiōibus incitari, illum acute redarguit Augustinus. Vos in bono opere sic putatis adiuvari hominem gratia Dei, ut inexcitandae ad bonum opus voluntatem libet credat operari, quod satis ipsa tua verba declarant. Cur enim non dixisti, hominem Dei gratia in bonum opus excitari sicut dixisti, ut malum diaboli suggestiōibus incitari? Ergo ex sententia Aug. Pelagi nullam ponebant gratiam, per quam Deus ad excitandam voluntatem ad bonum operetur. Quo circaliter Pelagius fateretur dari hominibus diuinā reuelationem, sive externam, sive internam, eamque nomine gratia, illuminationis, & aliquando excitationis, vel suasionis appellaret, nihilominus veram internam gratiam excitantem, quam peculiari modo, & proprietate inspirationem, & illuminationem appellaret, nonquam agnouit, nec confessus est.

16. Quod ut intelligatur, oportet adiuvare, nomine reuelationis solum comprehendere sufficientem obiectum, & credendi propositionem, quae sive per externam illuminationem, & operationem, sive per solam interiornam sicut, inter dona gratia computanda est. Est voluntatis tamen donum pertinentia ad legem, vel doctrinam, quod Pelagius negat. Præter quod requiritur donum voluntatis bona, per quam, & coelestis doctrina discitur, ut sic dicam, seu recipitur, & lex impletur. Pelagius ergo admittet prius donum, & in illo solo ponebat gratiam Dei, sive illud nomine legis, sive nomine doctrinæ, aut reuelationis, aut illuminationis cordis, vel adiutorij gratia significaret. Et de hoc conuincitur ab Aug. in locis allegatis. Vnde nemo negat, admittit Pelagium reuelationem diuinam fidei, tamen exterius, quam internam, quatenus se tenet ex parte obiecti, & pertinet ad illius applicationem, seu sufficientem propositionem. Nam hæc reuelatio, non solum in angelis, sed etiam in hominibus, qui ante Christi adventum immediate ad Deo didicunt, necessaria fuit. Postquam autem nouissime loquitus est nobis in filio, raro sunt huiusmodi reuelationes mere internæ, pertinent ad communem fidem pertinentes, nam verbo suo Christus fidem tradidit, & Apostolica Ecclesiæ docuit, & per Ecclesiæ singulos fideles instruit, & Ecclesiæ definitio virtutem habet cuiusdam reuelationis.

17. Parum vero refert ad gratia auxiliantis necessitatem, quod reuelatio fidei tantum interius, vel per sensus exteriorum sicut, semper enim præter reuelationem obiecti, necessaria est noua gratia iuans intellectum ad doctrinam reuelatam convenienti modo concipiendam, & cum inclinatione & affectione voluntatis acceptandam, & suscipiendam, & hanc vocavit Augustinus gratiam, per quam sanctificamur, & iustificamur, & quia Deus in nobis facit bonas voluntates. Eamque distinxit in excitantem, & adiuvantem, ut infra videbimus, vbi etiam ostendemus, hanc ipsam gratiam posse esse non tantum efficacem, sed etiam sufficientem: & utramque esse necessariam ultra doctrinam, & reuelationem ex parte obiecti. In quo etiam Pelagius errauit, nam solum reuelationem, & doctrinam dicebat sufficere, ut possit homo credere, & bene operari, si velit. Aiebat enim, ut refert Augustinus Epist. 107. Per legem suam, & per Scripturam suam Deum operari, ut velimus. Et infra. Operatur quippe ille, dicit, quoniam in ipso est, ut velimus, cum nobis nota sunt, eius

Pars I.

eloquia, sed si eis acquiescere nolumus nos, ut operatio eius nihil in nobis prospicit, efficimus. Solam ergo notitiam eloquiorum Dei putabat esse sufficientem gratiam, ut homo posset credere, & operari quocunque bonum, si velit: aliam ergo gratiam, quæ sit propria gratia interna vocationis, & inspirationis, non agnouit, neque ut nec esset, neque ad facilius volendum, nec dari posse putauit, vel fine afectione libertatis, vel sine acceptatione personarum.

Denique ex scriptis Pelagi, quæ Augustinus aliquid commemorat, solum habemus epistolam ad Demetriadem, quæ in secundo tomo operum Augustini in Appendix est. 17. & in illa magis, quam in alijs libris vixit Pelagi gratiam confiteri, ut ex eodem Augustino sumitur lib. i. de Gratiâ Christi cap. 22. & 37. usque ad 46. Etenim in illa epistola nullum verbum inuenitur, in quo veram, & internam gratiam adiuvantem, aut mouentem declarat, aut latet indicet. Nam in primis totus in hoc incubuit, ut vim naturæ in virtutum actibus ostendat, ut ex cap. 4. 18. & alijs colligitur, & ideo cap. 16. reprehendit eos, qui dicunt, non possumus, homines sumus frigidi carne circumdati, quia Deus impossibilia non iubet, nec quispiam melius, quid possumus, intelligit, quam qui ipsam virtutem nobis nostris posse donauit. Deinde cum multa documenta ad perfectionem comparandam Demetriadem tradat, sive inculcat scripturarum scientiam, & lectio[n]em, præceptorum Dei memoriam & considerationem. Vnde cap. 23. sic inquit, Que paranda sunt memoria penitus inferre, eaque iugis meditatione conserva, quæ maturanda sunt frequenter reuelare, ut diuinum hoc studium, & leonis Schola, & mores simul Virginitatis ornent, & sensum, tradantque ibi cum sapientia Sanctitatem. Quod rotum pertinet ad doctrinam, & studium humanum, supposita reuelatione per scripturas. Quo etiam pertinet illud capitis 26. Propter quod maxime Sanctorum tibi Scripturarum studium, &c. Ad auxilium autem per exempla pertinet illud capitis 23. Nunc te ordo instruat cœlestis historia. Et infra: Nunc Angelica, & Apostolica perfectio te Christo in omnium morum sanctitate coniungat. Cap. autem 38. addit. Neditas grandis labor est sed respiçte quod promissum est: Quæ documenta recte intellecta, & seruata, bona quidem sunt: tamen quod in eis humana industria, & diligentia sufficere creditur, hoc in eis reprehenditur. Vnde vix necessitatem, vel utilitatem orationis inter illa documenta posuit, nam licet semel, aut iterum orationem consulat, utilitatem tamen eius non in peritio diuini auxilij, sed in illo studio diuina doctrina, vel recordatione præceptorum, aut promissionum Dei constituit. Vnde in cap. 25. ait resistentum esse diabolo, faciendo Dei voluntatem, ut diuinam mereamur gratiam, quæ facilius nequam spiritui auxilio Sancti Spiritus resistamus. Explicans autem hoc auxilium in cap. 27. ait. Tunc senties, quantum ad eum amorem adiuvet te sapientia, & quantum sit in te diuina legis auxilium, in quibus omnibus nullum iudicium veri interni auxilij reperiatur.

18. Atque ex his etiam intelligitur, quod licet in specie Verborum Pelagi magis errauerit circa efficacem Pelagi circa gratiam auxiliantis, quam circa sufficientem: in re efficacem magis tamen æque in utramque impegis, & utramque de his quæ in medio sustulisse. Efficacem enim gratiam, quæ Deus circa sufficiet, ita interius fudat, ut persuadeat, vel ita mouet sensum, ut accendat, & commonet affsum, quam Aug. vocat efficacem, altam, & secretam: hanc, inquam, gratiam efficacem omnino. Ipsa utramque non Pelagius negauit, non solum ut necessariam, sed etiam ut possibilem, quia putauit esse contrariam libertati, gratiam autem sufficientem verbis admittere vixit est, quatenus dicebat, Deum sua reuelatione, doctrina, vel lege fudere hominem, & sufficienter ostendere viam salutis, ut possit homo consentire, si velit, vel dissentire, si nolit. Vnde ut ab absolute velle posset, nihil aliud, præter legem, & doctrinam requirerat, & ita in re ipsa veram gratiam sufficientem inveniatur.

N

ternam

ternam negabat, nam hæc non est lex, nec doctrina, sed diuina inspiratio, & spiritualis illuminatio, ut re-
cet docuit Concil. Trident. ut infra videbimus.

20. **Dubium.** Accedit, quod etiam de illa, qualicunq; gratia, quā putabat Pelagius esse sufficientem, non creditit esse necessariam, sed tantum violem. In quo non immi-
to aliquis hærente poterit, si illa gratia non erat aliud, quam reuelatio obiecti fidei, vel diuinæ legis, quo-
modo potuerit Pelagius negare esse necessariā, quid enim magis necessarium ad credendum, quam veri-
tatis credendæ reuelatio, vel magis necessarium ad
bonum operandum, quam notitia legis? Sed etio verum sit non ignorasse Pelagium reuelationem esse
necessariam ad credendum, & notitiam legis ad ser-
uandam illam, nihilominus existimo dixisse, illam
gratiam esse tantum datam, vthomo facilius posse
legem naturalem seruare, & non peccare, & esse san-
ctus, & innocens, quia licet nullam reuelationem ha-
beret homo, ac proinde non erederet, posset per ra-
tionem naturalem Deum cognoscere, & licet non ha-
beret diuina præcepta positiva, specialiter tradita,
posset, vt putabat, seruare naturalem legem, per quā
iustificaretur apud Deum, quia factores legis iustifican-
tur, ad Rom. 2. Et consequenter per easdem vires na-
turales posset consequi vitam æternam: nāhæc pro-
missa est seruantibus mandata, i. Matth. 19. Adhos
ergo effectus dicebat, etiam illam suam gratiam non
esse necessariam, sed ad facilius operandum iuare.
Et præterallicet reuelationem putaret necessariam
ad credendum, & notitiam legis diuinæ ad illam ser-
uandam, præter illam, nullam aliam gratiam requi-
tebat, vel vt homo posset, vel vt velit credere, aut ser-
uare legem: mo nēq; de facto putat dari aliam gratia-
m ad fidem, vellegis diuinæ obseruationem etiam
facilius prætandam: præter reuelationem, & doctrinam,
vt declaratum est. At q; in his confitere videtur
proprius error Pelagi contra diuinam gratiam: in
quo vero etiam cum Semipelagianis senserit in cap.
16. explicabo.

C A P V T . I V .

*An Pelagius non solum auxili gratie, sed etiam ge-
neralis Dei concrusus necessitatem ad huma-
nas actiones negauerit?*

Pars negans **faudetur.** Væstionem hanc apud antiquos Doctores dis-
putatam non inuenio, moderni vero illam agi-
tare coepiunt. Et quamquam per se spectata ad dispu-
tationes de gratia pertinere non videatur, ad intelli-
gendum, quo sensu Patres loquentes contra Pelagiū
generales alias loquutiones proferant, conferre
potest, & ideo breuiter inquirenda est. Et in primis
nullum apparet sufficiens fundamentum, vt hunc re-
tore Pelagio tribuamus. Nam D. Aug. accurate re-
ferens illius errores, nunquam dixit, Pelagium gene-
rale Dei efficientiam cum omnibus causis negasse:
ergo non est, cur dicamus illam negasse, ergo nēq; ve-
ritabile est, illam in operibus liberari arbitrij negasse.
Antecedens notum erit legenti Aug. lib. de Hæres. in
88. vbi dicit, Pelagium negasse veram gratiam, qua
saluamur, concessisse vero gratiam liberari arbitrij, leu-
creationis, & sub ea errorem suum occultare voluisse
vt latius dicit epist. 95. & 105. Vnde in Conciliis etiam
nūquam de hoc errore damnatus est, sed solum quod
veram gratiam, quæ per Christum datur, negasset.
Consequens prima probatur, quia si in hoc Pelagiū
errasset, nēq; Aug. omisisset, neq; Concilia sine dâna-
tione relinquerent. Specialiter aut probatur 2. con-
sequens, quia non est maior ratio dependentia à
concurso Dei in alijs agentibus, aut facultatibus cre-
atis, quam in creatu voluntate: ergo si Pelag. in cæ-
ris causis, seu effectibus Dei concrusum non negauit,
non est verisimile specialiter in operibus liberari arbitrij negasse. Eo vt maxime, quod Aug. nec generaliter
de omnibus causis secundis, nec specialiter de vo-

luntate creatu hunc errorē in Pelagio notat. Et eoffi-
firmatur, quia August. alij locis illum errorem fine
vlla mentione Pelagiū confutat, vt lib. 5. Genes. ad li-
ter. capit. 20. Ex quo etiam constat antiquiorem esse
errore Pelagiū, & ab illo diuersum. Vnde confirma-
tur, quia licet Durand. in eo errore fuerit in 2. diff. 1.
q. 5, nec Pelagianus propterea censetur, nec simpliciter
hæreticus: ergo error ille nec fuit Pelagiū, nec est
damnatus à Conciliis inter Pelagiū errores. Tandem
confirmatur, quia alias ex definitionibus Conciliorū
contra Pelag. non haberemus veræ gratias necessita-
tem, omnes. eludi possent, de adiutorio Dei per ge-
neralem concrusum illas interpretando.

At vero contrarium tenet, & Bellarm. 4. de Grat.
& lib. arb. c. 4. & Abul. Matt. 19. q. 178. ad 6. non solum
docet, Pelagium negasse necessitatem generalis con-
cursus Dei ad bona opera liberari arbitrij, sed etiam il-
lum concrusum comprehendit nomine gratiæ, vt eti-
am ait q. 179. ad 7. quia gratis à Deo datur, vnde sen-
tit Concilia definitiæ contra Pelagiū, nomine
gratiæ, hunc ēt concrusum comprehendere. Omissa
vero nūchac posteriori parte priorem indicat etiā
Paulus Oros. Apolog. de Lib. arb. circa medium, dum
ait, Pelagium constitutæ gratiam in solo liberario arbitrio
generaliter hominibus concessò, & de alijs cau-
sis dixisse, Deum custodire naturam, quam semel bene dispo-
suit, & elementarij cursibus constitutis, inde facere Deum, qua
facit. Citatur etiam Hieron. qui in epitol. ad Ctesiph.
his verbis refert Pelag. errorem. *Dei est gratia, quod pro-
pria nos condidit voluntatis, & libero arbitrio contentissimus,*
neq; vltra cius indigemus auxilio, ne si indigemus, liberum
frangatur arbitrium. Et infra dicit, *Dei potentia factus est ef-
ficiacans, qui nullius ope indiget.* Et iterum ait, Pelagi-
anos ita posuisse gratiam in liberario arbitrio, vt non per
singula opera Dei nostamur. *& regamus auxilio: vbi nomi-
ne auxiliij etiam generalem concrusum comprehen-
dere videtur, ac subinde efficerem, illum etiam Pelagiū
negasse.* Nam statim inducit Pelagium sacrilegè (vt
ipse ait) interrogantem, *Nunquid si volueris curare di-
gitum, mouere manum, ambulare, &c. Semper mihi auxiliū
Dei erit necessarium?* Similiter interrogationem habet
1. 1. contr. Pelag. circa principium, cti cum Atticus, id
est, Hieron. respondisset, *Iuxta meum sensum non posse,*
perpicuum est, scilicet, hominem mouere manum, aut
calamum tēperare sine adiutorio Dei. Replicat Crito-
bul. id est Pelagius: *Si absg. Deo, & nisi per singula ille
me iuuuerit, nihil possum agere, nec pro bonis me operibus ius-
coronabit, neq; affiget pro malis, sed in vitro, si, vel recipi-
er, vel damnabit auxilium.* Vbi clare loquitur de auxilio
bonis, & malis operibus communis, quod non est, nisi
generalis concrusus. Obijcente autem Attico. Non i-
ta esse datum nobis liberum arbitrium, vt per singula opera Dei
tollatur ad minimulum. Respondet Crito-
bul. Non tollitur
Dei adiutorium, cum creature in semel dati liberari arbitrij gra-
tia conseruentur. Ex quibus verbis satis constat, negare
Pelagium omnem alium Dei concrusum, præter li-
berum voluntatis conseruationem.

Præterea Augustin. nonnullis in locis vult, etiam
bona opera naturalia diuino adiutorio esse tribuen-
ta: mo licet male ab homine fiant, quatenus ipsa in
se bona sunt, Deo autore fieri. Sic l. 4. contr. Julian.
c. 3. circa finem cum dixisset, misericordiam Dei per
se ipsam naturali compunctione bonam esse, illa tam
bono male vti, qui infideliter vtiatur, & hoc bonū ma-
le facere, qui infideliter facit, adiungit: *Etiam ipsa opera
qua faciunt infideles, non ipsorum esse, sed illius, qui bene vti-
tur malis, ipsorum autem esse peccata, qui bona male faciunt.* Ta-
lia autem opera, vt bona sunt, non sunt à Deo, nisi
per generale auxilium, seu concrusum: ergo sentit
Augustinus Pelagianos negasse, talia opera esse à Deo
ac subinde negasse generalem Dei concrusum. Et
circa principium eiusdem capituli agens de natura
libus virtutibus, & facultatibus bonis, dicit ad Iulianum:
*Quanto satius hac ipsa in eis dona Dei esse fateris, cuius
oculo iudicio alij tardissimi ingenij, & ad intelligendū quodā-
modū*

2.
*Pars affirm.
authoritatis
fulcitur.*

modo plumbei, alij obliuiosi, alij acuti, memoresque nascuntur. Et cetera, quae profecti sunt ut concludat: *Quarto ergo tolerabilius illas, quas dicit in impio esse virtutes, divino muneri potius, quia eorum tribuerest tantummodo voluntatis. Priora vero bona natura non alia ratione sunt dona Dei nisi propter generalem concursum: ergo saltem hoc modo vult Augustinus concludere contra Julianum virtutes morales esse dona Dei, ergo supponit, Julianum negasse, hoc etiam modo esse a Deo, sed a nostra sola voluntate. Confirmatur hoc ex eodem Augustino epistol. 130. dicente: Licit Polemones hortatu Xeneratius a virtute libidinis reuocatus, non Deo fuerit acquisitus, sed tantum a dominatu luxuriae liberatus, tamen non ipsum quidem, quod in eo melius factum est, humano operi tribuerim, sed divino. Ipsius namque corporis, quod est in sumnum nostrum, si qua bona sunt, sicut forma, & vites, & salus, & si quid eiusmodi, non sunt, nisi ex Deo creare, ac perfectio naturae, quanto magis animi dona donare nullus alius potest. Hæc autem corporis bona a Deo solum sunt per generalem concursum: ergo hoc saltem vult concedi Augustinus de bonis moribus naturalibus: ergo è conuerso hoc etiam videntur negasse Pelagi, dixisseq; Dei esse factorem humanæ naturæ, non vero perfectorem. Et hoc etiam indicat libr. de Grat. Christi, capit. 3. & 6. vbi refert, Pelagium solam possibiliter dixisse habere nos a Deo, non voluntatem, vel actionem, quia non credebat, Deum esse cooperatorem nobiscum.*

4. Ratione potest hæc sententia suaderi, quia hoc est consentaneum generalibus verbis Pelagi, & aperte sequitur ex fundamento erroris eius. Vtrumque ostenditur ex decimo eius articulo damnato in Concilio Palæstinæ, *Non est liberum arbitrium, si Dei indiget auxilio. Hæc enim verba absoluta, & in definito librum arbitrium, tam in rebus diuinis, quam in moralibus, & naturalibus operans comprehendunt: imo tam bene, quam male operans: ergo in omnibus negavit necessitatem auxilij diuini, & nomine auxilij omnem Dei in fluxum, omnemque cooperationem, etiam per generalem concursum, comprehendit, quia in naturalibus, & præfertim in malis, nullum aliud auxilium creditur necessarium. Vnde cum in eodem articulo subiungit: *Quoniam in propria voluntate habet vnuquisque facere, vel non facere: excludiunt notam subintellexisse videtur, utique in sola propria voluntate, quæ in suo velle libero non potest ab alio dependere, nam hic sicut necessarius est, ut ex illa causaliter proportionem altera pars inferatur. Vnde fundamentum illius fuit, dependentiam ab auxilio alterius, etiam ipsius Dei, repugnare libertati arbitrii. Quod fundamentum, si verum esset, æque procederet in omnibus operibus voluntatis, etiam naturalibus, & malis quia seruata proportione, similius est dependentia naturalium voluntatum a concursu generali, depedentia supernaturalium a concursu gratiæ. Vnde ferre eadem difficultas in conciliando vnu liberu morali cum difficultate superatus negavit gratiam, ne libertatem negaret, eadem etiam negavit concursum generalem cum libero arbitrio, ne illud in naturalibus actibus tollere videretur.**

Hinc ergo vterius potuit, & debuit Pelagius progreedi, & eandem independentiam a Dei concursu in actiobus naturalium cauſarum ponere. Nam licet ratio libertatis in alijs non inueniatur, aliunde potest sufficiens equiparatio fieri. Si enim voluntas creata, etiam si causa secunda, non penderet in sua operatione ab actuali influxu cause prime in suam actionem, recte sequitur, causam secundam habentem proximam virtutem sufficientem in suo ordine ad suum effectum, posse illum efficiere sine actuali concursu causa prima in eandem actionem, quia licet voluntas propter vnum libertatis putetur magis indigere

hac exemptione (ut sic dicam) si tamen illam habet, non est, quia est libera, sed quia virtutem habet sufficientem ad suam actionem. Vnde non minus in naturalibus actibus, seu necessarijs, quam liberis illam habebit: ergo etiam alia causa secundæ licet naturaliter agant, quia virtutem proximam sufficientem habent in suo ordine, eandem independentiam habebunt: ergo verisimile est, ita de omnibus causis secundis Pelagium sensisse, earum nimis actiones non esse immediate a Deo, sed tantum mediate, quatenus dedit virtutem agendi, & illam conferuat, sicut Durand. sentit.

In hoc puncto dicunt aliqui Pelagium ad actus ordinis naturalis non negasse influxum Dei cooperantis, seu concurrentis cum causis secundis propter eas, præatio de quæ priori loco possumus. Addunt vero negasse, est Pelag. in hoc se necessarium Dei adiutorium, quo præmouet, & pando. operatur, seu præoperatur, ut operemur, ita enim loquuntur. Et hoc a posteriori colligunt ex verbis Hieronymi in dicta epistola ad Ctesiphont. ubi Pelagius introducit aduersus Deum se extollentem, & dicentem. *Recede a me quia mundus sum, non habeo te necessarium dedisti enim mihi semel arbitrij libertatem, ut faciam quod voluntario, quid rursum te ingeris, ut nihil possum facere, nisi tu in metu dona compleueris: Intelligent enim his verbis vnuuisse negare Pelagium, non concursum concomitatem, sed quoddam præium adiutorium, quo Deus virtutem creari arbitrii, etiam in naturalibus, compleat, & applicat ad exercitium actus. Et ad hunc sententiam trahunt verba Hieron.*

Vruntamen si solum illud complementum ad actus naturales negasset Pelagius, non esset cur in eo reprehenderetur, quia verum quidem est, illam præsum applicationem, seu complementum non esse necessarium in causis secundis naturaliter operantibus ut principalibus causis proximis suorum esse. Etiam nam ad illos habent sufficientem, & completam virtutem in suo ordine causarum secundarum, solumque indigent generali influxu, & cooperatione Dei, ut in lib. 1. & 2. de auxiliis ex professo probauimus, & infra in libro tertio iterum dicemus. Nec etiam voluntas ratione sua libertatis indiget illo complemento ex parte sua virtutis naturalis ad actus illi proportionatos, quia neque propter libertatem habet in suo ordine virtutem minus completam, quam alia causa naturaliter agentes, nec illud complementum per modum applicationis ad exercitium inseruit vnu libertatis, sed potius illum impedit, ut eodem libro dicemus. Nec ex verbis Pelagi, quæ Hieronymus refert, sensus ille colligitur, ut statim ostendam. Neque testimonia Scriptura, quæ Hieronymus inducit ad illud dictum Pelagi impugnandum illi sensui deseruunt, ut est illud Psalm. 24. *Oculi mei semper ad Dominum, quoniam ipse euellat de laqueo pedes meos, & illud Hieremias decimo. Non est in homine via eius, & a Domino gressus eius dirigentur, ut etiam dicitur Psalm. 36. Hæc enim, & similia à nemine intelliguntur de complemento virtutis ad agendum, quo indigent causæ secunda, sed de peculiari gubernatione diuina, quæ omnia, quæ creavit, gubernat, & administrat, & specialiter res humanas regit, aut præuenit, ordinando, aut permitendo, & cum omnibus iuxta operis qualitatem, concurrendo. Et hæc est maxima dependencia, propter quam oramus, & petimus, ut nos Deus regat, & dirigat maxime in operibus bonis, & in cauendis malis, eorumque occasiobus, & causis etiam extrinsecis præueniendis, & tollendis. Hoc autem genus prouidentie, & dependentie nostrarum actionum ab illa necessarium omnino est, siue illud adiutorium, seu præsum complementum virtutis naturalis potendum sit, siue non. Nam etiam si illud admitteretur, daretur per modum generalis concursus & tanquam debitus singulis agentibus hoc, vel illo modo applicari, vnde non aliter esset necessaria oratio propter illud, quam propter concursum conco-*

mitantem, neq; magis propter unum, quam propter aliud dicitur Deus actiones nostras dirigere, aut regere. Deniq; ad hoc regimē necessarium non est illud genus auxilij per modum complementi virtutis propriæ ac per se, & physice actiæ in naturalibus, sed ut intrinsecum, & connaturale ipsi causis secundis, earumq; virtutibus dari potuit.

8.
Quæstionis
expeditio.

Mihi ergo in primis videtur, si Pelagius negavit necessitatem auxilij diuini physice, & proprie coëficiens in nobis, vel nobiscum actus naturales, non aliud, quam concursum generale ad actus naturales liberi arbitrij negasse: neque hoc esse alienum à verbis eius, licet sit incertum. Probo singulas partes, & primam quidem ex dictis probatam suppono, quia ad singulos actus ordinis naturalis voluntatis non est necessaria alia efficientia Dei, propria, & per se in ipsam voluntatem, vel actum eius, præter efficientiæ Dei cum voluntate eiusdem actus, & actionis, in qua consistit concursus generalis, & similitudine: ergo si Pelagius aliquam ralem efficientiam negavit, esse necessariam ex parte Dei, de illo concursu intellexit. Quod etiam indicant verba, quibus Hieron. Dialog. 1. contr. Pelag. parum à principio hanc eorum argumentationem refert. Si in hominibus ille cooperatur non est meum sed eius, qui adiuuat, &c. Vbi verbum cooperandi auxilium similitudinem indicat. Et ex parte sequenti hæc confirmabitur.

9.

Altera ergo pars probatur, quia Pelagij verba. *Nisi tu in me tua dona compleueris, non solum intelliguntur de complemēto virtutis in actu primo, ut sic dicam, sed maxime de complemēto donorum in actu secundo, seu per actum efficientiam ipsius in voluntatis, seu voluntis: nam alia verba, Recede a me, omnino remouent Deum tanquam necessarium ut voluntas compleuerit, siue in virtute volendi, siue in ipso velle. Item illa, Non habeo te necessarium, coniuncta sequentibus, ut voluntas quod volero, plane excludunt omnino Deum, siue ut cooperantem, siue ut consummatorē virtutis volendi. Nam si Pelagius crederet, ad volendum esse necessarium Deum, saltem ut coagentem voluntati: non posset absolute dicere Deo, recede a me, aut non habeo te necessarium, aut quid rursum teingeris? Ergo cum Hieron. tradat, Pelagium ita excludit necessestam diuini auxilij, ut verba illa, virtute saltem protulerit, profecto non est improbatum, ita sententiam illius intellexisse. Et ita cum subdit, Pelagium quasi irridendo dixisse. Si voluero curuare digitum mouere manum, &c. semper mihi auxilium Dei necessarium erit, de omni auxilio etiam per modum generalis concursus intellexisse videatur. Vnde in epist ad Demetriad. ait. homines sine Deo operando, virtute ostendere, quales à Deo facti sunt. Quali fola sua virtute sine vlo. Dei concursu id faciant. Eodem modo Augustinus dicta epistola 10.6. circa finem referit hunc errorem: Non esse liberum arbitrium, si Dei indiger auxilio quoniam in propria voluntate habet aliquis facere, vel non facere. Inferius vero contra Pelagium ipse subdit. *Fatetur esse liberum arbitrium, etiam si diuino indigat adiutorio.* Et libr. de Gratia Christi cap. 3. de Pelagio inquit. *Voluntatem, & actiones nostras esse afferit, atque ita nobis tribuit, ut non, nisi a nobis esse contendat.* Et in cap. 6. ait, Pelagium negasse Deum cooperari homini, cum operari. Id significat Paulus Orosius libr. de Arbitrii libertate, quem contra Pelagium Augustini, & Hieronymi temporibus scripsit: nam circa medium illius ait, illum negasse non solum illam gratiam, quam Deus largitur Ecclesiæ sua, sed etiam generalem cooperarem gratiam, quā Deus quotidie per dies, & momenta cunctis, & singulis ministrat, ita enim appellat generalem concursum. Denique D. Thomas etiam in 2. dict. 28. quæst. 1. art. 3. in corp. ait, si gratia sumatur pro diuina voluntate gratis in nobis omnia bona causante, non posse hominem sine illa in plene præcepum, etiam quoad substantiam. Quod intelligit D. Thom. de concursu Dei generali, ut in art. 1. aperte declarauerat. Et ta-*

men subdit in eodem art. 3. *Et ideo Pelagius errauit, quæ simpliciter impleri precepta legi possit sine gratia posuit.* In quibus verbis aperte sentit, Pelagium etiam concursum Dei generalem negasse. Vnde probabilis satis est hæc sententia. Est tamen incerta, cum propter argumenta priori loco posita, tum quia ille error Pelagij non confutatur a dictis Patribus ostendendo necessitatem generali concursus Dei, sed ostendendo dependentiam liberarum actionum à regimine diuinæ prouidentiæ gratiæ, & voluntatis circa singula opera: potuit autem Pelagius negare necessitatem humi specialis auxilij, etiam si generalem concursum non negauerit. De hoc ergo puncto, & quid Pelagius de generali concursu sentierit, nihil definit afferimus, quia ut dixi, non satis constat, neq; etiam ad veram doctrinam de gratia tradendam censeo esse necessarium.

Ne tamen aliquis sumat occasionem errandi in exponendis Patribus, vel Conciliorum definitionibus, adiutorio, eos dum contra Pelag. pugnant pro necessitate gratiæ, de propria gratia, ut est supernaturale donum, non debitum naturæ, loqui, non proprie, gratia loquacitatem ac per se de concursu generali. Hoc patet ex dictis suis contra cap. 3. & ex testimonij Scripturæ, quæ contra Pelagium Patres, & Concilia adducunt. Quapropter si generalius interdū exponantur, ita sunt accommodanda concursus generalis, ut gratia propria non excludatur. Hoc declaro ex D. Thom. in 2. d. 28 qua. 1. art. 1. ad 3. vbi tractans verba Aug. *Nemo potest aliquod bonum velle, nisi iuuetur à Deo.* 1. ad Bonif. c. 3. illa in primis explicat de adiutorio generalis concursus dicens, *Quod Deus non tantum nos iuuat ad bene agendum per habitu[m] gratiæ sed etiam interius operando in ipsa voluntate sicut in qualibet re operatur.* licet postea etiam explicet de auxilio gratiæ, & bono meritorio. Idemq; D. Thom. Io. ann. 15. lect. 1. cum paritione accommoda exponit verba illa *Sinem nihil potest facere Opera enim (inquit) nostra aut sunt virtutis naturæ, aut ex gratia diuina.* Si virtute naturæ, cum omnes motus naturæ sint à verbo Dei, nulla naturæ ad aliquid faciendum moueripotest sine ipso. Sive virtute gratiæ, cum ipse sit authorgratia, nullum opus meritorum sine ipso fieri potest. Et alii Theologici ita intellexerunt canon. 7. Concil. Araus. ut ibi Carranzare fert in Summa Conciliorum, quod ille non reprobaret licet aliam expositionem magis proberet, de quo canone infra videbimus.

Possumus etiam in exemplum afferre decimam propositionem in Concil. Palæstin. definitam contra Pelag. liberum esse arbitrium, etiam si diuino indigat adiutorio: illa enim vniuersaliter est, & cum proportione ad naturale, & supernaturale adiutoriorum in diueris operibus liberis applicanda, tū quia verba generalia sunt, tū etiam quia propositio lata est in sensu contrario & proportionato ad refellendam propositionem Pelag. Præterea Hieronymus supra contr. Pelagij obicit verba Iacobi 4. *Ecce nunc qui dicit. Hodie, autem vestrum ibimus in illam ciuitatem,* &c. pro eo, ut dicit, si Dominus voluerit, ybi clare loquuntur Iacobus de dependentia, quā à Dei voluntate, & prouidentia habemus, etiā in naturalibus operibus, quæ solum ex generali concursu, ac p[ro]p[ri]etate pendunt. Sic etiam dicere solent Patres, pluviā esse donum Dei, iuxta illud: *Et pluviā super iustos & iniustos, cum tamē donū illud ordinari sit ex generali prouidentia, & cum generali concursu causarum,* licet interdū, ac sepe posuit ex speciali Dei voluntate fieri, etiam cum imputatione generalis concursus causarum. Quoties igitur verba Patrum generalia sunt, cum proportione possunt ad actus naturales, & supernaturales, & concursum generale vel specialē applicari. Quando vero de auxilio gratiæ tractant, cum proprietate de vera gratia, & speciali beneficio intelligenda sunt, iuxta superius dicta. Id est quando in particulari loquuntur de Spiritus S. inspiratione, illuminatione, vocatione, vel similibus terminis, qui specialis modos, seu species propria

11.
Expositio pro-
batur pro-
p[ri]etate.

gratia significant, ut in disersu materie la-

canus.

CAPUT V.

Quæ fuerit sententia, errorve Semipelagiano-
rum, & qui eius auctores, vel secta-
tores.

Huius erroris notitiam primi omnium Prosper Aquitanus, & Hilarius Arlatensis in epistolis ad Augustinum nobis tradiderunt. Cum enim Augustinus in libris contra Pelagium pro gratia Dei pugnando, non solum necessariam esse ad pie, & sancte vivendum, sed etiam omnino gratis dari, nullumque humanum meritum illam antecedere docuisset, eo tandem peruenit, ut ad solam diuinam electionem, & prædestinationem totum humanæ salutis negotium reuocare videretur. Vnde factum est, ut aliqui occasionem sumpserint errandi, & dicendi, per prædestinationem, & reprobationem sublatum esse liberum arbitrium, & ideo solam gratiam fine diligētia, vell labore ex parte hominis, sufficere ad illius salutem. Aiebant enim, nec pie viventibus prodesse opera, si pro reprobati sint, nec prava opera obesse peccantibus, si sint prædestinati, ut refert Sigibert. in Chronic. ann. 415, vbi etiam ait, hos sumptus occasionem errandi ex scriptis Augustini contra Pelagianos. Hac ergo hærefim, quæ Prædestinatōrum dicta est, simul cum Pelagiana abhorrentes multi catholici in Gallia, ut medium viam inter veramque tenerent, necessariū putarunt, aliquid tribuere soli libero arbitrio in quo prædestinatione, totusque gratia effectus initio, & fundamentum haberet. Vnde qui sic fenserunt, cum in alijs à Pelagio discederent, in hoc illi adhæserunt, quod initium gratie sit ex libero arbitrio, ac subinde: quod prima gratia ex aliquo merito liberi arbitrij proueniat. Ideoque licet ad perfectam salutem consequendam, & ad perseuerandum in illa semel acquita, & ad proficendum in bonis operibus gratiam esse necessariam admitterent, nunquam tamen eo peruererunt, ut eam gratis dari concederent sed ex aliquo bono sūliberi arbitrij, quem ponebat, vel in naturali affectu credendi, vel in desiderio salutis, vel in aliqua humana oratione, vel alia simili humana diligentia, in quistione, aut labore, ut sumitur ex epistolis Hilarii, & Prosperi ad Augustinum, & ex eodem Augustino libro de Prædestinatione Sanctorum. Vbi prius narrat ea, in quibus isti à Pelagio discepabant, confitendo lapsum humani generis in primo parente, & necessitatem redemptionis per Christum & gratia eius ad veram iustitiam recuperandam, eiusque opera perficienda. Postea vero lapsum eorum acconuenientem cum Pelagio in hoctantum ponit, quod ponentes initium fidei ex nobis esse, necessario coniuncturunt dixisse, gratiam propter humanū meritum dari.

Hinc ergo isti dicti sunt Semipelagiani, vel reliquæ Pelagianorum, quia partim à Pelagio discedebant, partim cum illo sentiebant, & ita ab illo exorti sunt, quia particulam erroris eius retinuerant. Cum enim Pelagius negaret necessitatem auxilij gratiae ad quicunque salutis opera, multo magis negauit, esse necessarium ad initium salutis. Et ideo D. Thomas hos Semipelagianos, sub communī nomine, Pelagianos appellat, 2. 2. qu. 6. artic. 1. & 3. contra gentes, cap. 152. in fine, vbi dicit, Pelagianos posuisse initium fidei ex nobis. Et 1. part. quæst. 23. artic. 5. addit, Pelagianos posuisse initium bene faciendi ex nobis, cōsummationem autem ex Deo. Idem libr. 3. contra gentes, cap. 149. in fine, vbi ait, Pelagianorum errorum fuisse, auxilium merentis gratia esse ex merito nostro, ac proinde in initium iustificationis esse ex nobis, consummationem autem ex Deo. Quibus locis

Pars I.

Pelagianorum nomine Semipelagianos sine dubio comprehendit: imo de illis præcipue loquitur, ut ipse distinctius explicat quodlibet. 1. articul. 7. dicens. Pelagius docuit, hominem non indigere auxilio Dei ad beneoperandum, sed tantum lege, ac doctrina. Quia vero hoc nimis parum videbatur, ideo postea Pelagiani posuerunt, quod initium boni operis est hominem se ipso. Et infra concludit, Ad Pelagianum errorem pertinet dicere, quod homo posset se ad gratiam preparare sine auxilio gratia. Et propterea dixit Augustinus, ut impugnasse hunc errorem, prius, quā Semipelagiani exorti essent, nimis in libr. 1. ad Simplician. quæst. 2. ut ipse refert lib. de Prædestinatione Sanctorum. cap. 4. Quod etiam præfiterat in epist. 47. quæ præfigitur libr. de Corrept. & grat. quem commemorat Prosper in sua epistola, & idem Augustinus libr. de Bono perseu. cap. 21. vbi mentionem etiam facit epist. 105. & 106. & concludit. Vnde recolant, aduersus hæresim Pelagianam iam ante aliquot annos ista dicta esse, atque conscripta, qua nunc eis diffidere mirandum est.

Quapropter merito dici potest, fontem huius erroris fuisse Pelagium, quia vero ille nunquam do- Semipelagianus errorum illum aliijs separavit, ideo quari potest, quis primo fecerit discessiōnem illam à doctrina Pelagij, illum tantum articulū retinendō ante. ^{rum fuisse} ^{enfer, suadet} quod est querere, quando post Pelagium Semipelagianismus ceperit, & à quibus? Videri enim potest multo ante tempora Massiliensium, quorum perturbationes refert Prosper, & Hilarius, incepisse. Nam Augustinus in epistol. 105. (quæ, ut notauimus, antiquior est) sic de quibusdam Pelagianis scribit. Iam conclamantium religiosorum, & priorum vocibus presi, ita fatentur ad habendam, velfaciendam iustitiam diuinam, ut hominem iuuari, ut si præcedat aliquid meriti. Et suo putantes præmerito illum, de quo audiunt, quis prior dedit illi, & retribuet ei. Et libr. 2. contra duas epistolas Pelagianorum, qui etiam est antiquior, capit. 28. & sequentibus de authoribus illarum epistolarum Co-
lestino, scilicet, & Iuliano: sensisse indicat, gratiam dari ad perfectionem boni operis, dati tamen gratiam illam propter initium boni propositi, quod est à solo libero arbitrio. Et eodem modo libr. 4. contra Iulian. c. 3. cum reprehendit, quod dixerit, hominem iuuari per gratiam ad capessendam perfectionem, Vtīg. (ait) volens intelligi, eum per se incipere sine gratia, quod perficit gratia.

Exultimo nihilominus, hos antiquos Pelagianos etiam si fortasse, vel in re, vel saltem in modo loquendi, sententiam Pelagij moderatisint, longe à poste-
rioribus Semipelagianis distat. Nam illi non disce-
ferunt à præcipuis erroribus Pelagij, videlicet, homi-
nes non nasci in peccato originali, esse & que potentes
ad legem seruādam, sicut fuit Adam ante peccatum,
posse suis viribus esse perfectos, & similia, quæ in eis
impugnat Augustinus libris contra Iulian. & contra
duas epistolas Pelagian. & lib. de Perfect. Iustit. à qui-
bus tamen erroribus posteriores Semipelagiani lon-
ge absuerunt. Imo etiam de illa gratia, quam ad per-
fectionem operum admitebant Iulianus, vel Cele-
stinus, non confit, qualis fuerit, neq; an illam ut ne-
cessariam postularent, nam de hoc etiam dubius est
Augustinus, ideo enim dicto libr. 2. contra duas epist. Pelagian. cum retulisset illos docuisse perficiendi gra-
tiam consequi ad meritum bene incipiendi, addit
conditionalē. *Si tamen hoc saltem voluit.* Et infra cum
dixisset, Pelagium admisit, gratia solum ad facilius,
adiungit, *Sed isti permittamus, cum suo libero arbitrio esse*
*liberos, vel ab ipso Pelagio, quia fortasse aliquam necessi-
tatem gratiae agnouerunt, saltem ad perfectionem o-
perum. Non tamen id assertit, sed permittit, & sub du-
bitationis voce fortasse. Itaq; isti primi sectatores Pe-
lagij, non Semipelagiani, sed Pelagiani habiti sunt.*

Magis videtur semipelagianis inchoasse Vi-
talis ille, contra quem August. epist. 107. scriptit. Ille semipelagi-
enim in ceteris à Pelagio discedens, solam fidem di-
anisimum à
cebatur

Vitali inchoatum. cebat esse ex libero arbitrio, & non ex motione gratiæ, neçp. esse donum Dei, sed esse in nobis à nobis, id est, à propria voluntate, quam Deus non operatur in nobis, qui est proprius Semipelagianorum error. Sed in primis mihi non constat, quando ille Vitalis fuerit vel Augustinus illam epistolam scriperit. Deinde licet veritatem sit, ante libros de Prædestin. Sancto. fuisse scriptam; tamen in ea Augustinus referens illum Vitalis errorem, non affirmat, illum discessisse à 54. Ep. an. 419. Pelagio, sicut de Semipelagianis dicit in principio libri de Prædestin. Sancto. Denique ille Vitalis in Africa errare cœpit, & fortasse illius error statim condemnatus est, ideoq. licet affinis fuerit errori Semipelagianorum, inter eos non numeratur, sed initium huius sectæ Gallia, seu Malsilicibus tribuitur, & ab eo tempore cœpisse creditur, quo in Gallia turbari cœperunt quidam catholici, & presbyteri, & contra Augustini doctrinam insurgere, vt ex citatis epistolis Hilarij, & Prosperi constat. In eis tamen nomina personarum racenent, dicit tamen Prosper, Claro. & egregios omnium virtutum studiosos viros fuisse. Et adiungit. Ad authoritatem talis sententia non unus pars, &c. Nihilominus ex his, quæ vel historice referuntur, vel in aliquorum libris reperiuntur, solet hic error aliquibus grauibus authoribus tribui, quibusdam iure, ac merito, alijs vero sine causa: & ideo vt veritas magis elucescat, & error ipse magis intelligatur, opera præterium duxi, de præcipuis sectatoribus, vel authoribus huius erroris aliquid in particulari dicere, præcipue de Cassiano, & Fausto, quorum scripta habemus, ex quibus etiam verus erroris sensus melius colligi potest.

¶ De Ioanne Cassiano.

6. Primus huius doctrinæ author, vel defensor est Cassianus, qui eodem tempore vixit, quo & in seminarij perturbatione illæ in Gallia ortæ sunt, & in fauore huius doctrinæ scriptissime videtur in lib. 12. de Instit. renunc. cap. 11. & sequentia, & collat. 13. à cap. 8. per multa capita, quæ impugnat Prosper lib. contra Collatorem. Nihilominus tamen non desunt, qui Cassianum ab errore vindicare studuerint. Nam Gennadius in lib. de Vir. illustr. quem paulo post illa tempora scripti, agens de Cassiano, scripta eius narrat, & laudat, nullumque in eis errorem notat. Postea vero cap. 8. sic de Prospero scribit, Ligi & librum aduersus opuscula suppresso nomine Cassiani, quo Ecclesia Dei salutaria probat, illa infamam noctuam. Reenim vera Cassiani, & Prosperi de gratia, & libero arbitrio sententia in aliquibus inveniuntur contraria. Vbi aperite sententiam Cassiani sententia Prosperi præferre videatur. Cassianum vero ab errore sensu excusare studuit Henricus Cuykius in quibusdam annotationibus ad illum, quæ habentur in editione Antwerpia anno 1578. Nam in secunda, quæ est ad lib. 12. de Instit. cap. 14. quod Cassianus dicit, nostrum esse, bona voluntatis occasio- nem Deo præbere, vt sua munera largiatur. Henricus exponit, eum loqui de hominibus iam fidelibus, qui fide, & auxilijs gratiæ adiuti eam occasionem Deo præbent, & ita posset explicare alia loca. In annotatione autem 20. quæ est ad Collat. 13. cap. 8. & sequentiis fatetur, doctrinam hæreticam contineat, excusat autem Cassianum, quod illam non afferuerit, sed tantum reteruerit. At vero Petrus Ciacon. in annotatione ad eundem Cassianum additis in editione Romana anno 1588. doctrinam etiam illius collationis excusat dicens, intelligendum esse de dispositione remota ad gratiam, credens non pertinere ad errorem Semipelagianorum, talem dispositionem ex viribus naturæ admittere. Et potest hoc suaderi ex verbis eiusdem Cassiani, qui in collat. 13. cap. 3. sic inquit, Ex dictis colligitur, non solum alatum, verum etiam cogitationum bonarum ex Deo esse principium, qui nobis, & initia sanctæ voluntatis inspirat, & virtutem, atque opportunitatem eorum, que rectecepimus, tribuit peragendi, & capite 6. pronun-

ciat, Fragilitatem humanam nihil, quod ad salutem per se solam, id est sine adiutorio Dei, posse perficere.

Nihilominus negari non potest, Cassianum vnum ex præcipuis illius erroris defensoribus.

quod non intendimus eius damnare, vel onerare personam, nondum enim erat illa sententia hæresis, vel erroris damnata ab Ecclesia, vt Prosper in fine libri contra Collatorem aperte docet, Cassianumque inter Catholicos numerat. Solum ergo de doctrina ipsa tractamus. Libros itaq. illos semper fuisse de Pelagiana doctrina infamatos, præter Prosperum constat ex diligentia Eucherij, Victoris, & Cassiodori in illis expurgandis, quæ refert Baron. ann. 433. nu. 27. & sequentia, & attigit Ado. in Chron. ann. 425. vbi mones, opera Cassiani cautissime esse legenda, præsertim de gratia, & liber. arbitr. Indicat autem Baron. nu. 30. libros Cassiani, prout nunc circumferuntur, esse facti purgatos, & inde fuisse deceptos, qui Romæ voluerunt excusare Cassianum, putantes nūquam fuisse morbosum librum illum, qui nunc sanus appareat. Veruntamen non ita sensit Dionylius Carth. qui in sua paraphrasi totam illam partem collationis 13. expunxit, & sanam doctrinam loco illius posuit. Vnde licet forte opera illa alij pluribus in locis fuerint expurgata, & emendationes, vel non admissæ, vel non retentæ fuerint, prout nunc geruntur, morbosam sunt, vt Prosper ostendit. Eritque perspicuum consideranti varios eius loquendi modos, qui in Semipelagianis à Concilijs notantur, & damnantur.

Nam Cassianus semper requirit gratiam ad perfectionem, & consummationem iustitiae, non ad initium: item ad eandem perfectionem requirit nostrum laborem cum gratia, tamen ante gratiam admittit etiam nudum laborem humanum, quem ipsem ita explicat, id est, fine adiutorio Dei, dicto libr. 12. cap. 11. & de hoc labore semper loquitur, cum dicit, illum non sufficere ad perfectionem acquirendam sine Dei adiutorio, neq. esse condignum ad præmium gratia obtinendum. Vnde similiter de eodem labore dicit, esse aliquale meritum primi auxilij gratiæ, & occasionis, quam Deus expectare solet ad gratiam inchoandam. Et sic ait c. 14. Sicut conatus humani non sufficiunt per se ad perfectionem capessendam, ita laborantibus tantum atque suadentibus misericordiam, gratiamq. conferri. Et infra subiungit, gratiam dari potenteribus, pulsantibus, & querentibus, quia sicut nostra petitio non sit condigna misericordia Desprestat est, occasione sicut tantummodo à nobis bona voluntatis oblatæ.

Dices in cap. 16. consisteri Cassianum, neque hos ipsos nostros conatus ad bonum posse nos efficiere, si ne diuina protectionis auxilio, inspirationeque eius, & consilio, & collationis, atque exhortationis gratia, quam cordibus nostris, str. vel per alium filium, vel per genitum nos visitans, clementer infundere. Sed audi quomodo cap. 18. gratiam hanc interpretetur, dicit enim, gratias esse Deo agendas, non solum pro alijs donis naturæ, gratia, aut scientia, sed etiam pro his, que erga nos quotidiana eis prouidentia conferuntur. Quid scilicet, ab aduersariis nos infidilijs liberat, quod cooperatur nobis, vt carnis via superare possemus, quod aperit nos etiam ignorantes protegit, quod a lapsu peccati communis quod adiuvat nos, & illuminat, vt ipsius adiutoriorum nostrorum, (quod non aliud quidam interpretari volunt quam legem) intelligere & agnoscere valeamus. Vbi expendo vel bailla in parentetis posita, nam videtur continere doctrinam Pelagianam, & tacite approbare, dum non reprehenditur. Vel certe videtur ibi Cassianus tacite carpere Augustinum, qui ita interpretari solet similia verba Pelagij, per quod satis indicat Cassianus, sénon aliter illam gratiam intellexisse, quam Pelagius intelligebat.

Sæpius vero in collat. 13. eandem doctrinam inculcat, licet alij verbis ambiguis illam interdum occultare nitatur. Vnde cap. 7. incipiens ordinem diuinæ prouidentiæ in exhibenda gratia explicare, ait, D EI

Ex varijs capitulo collat. 13. cœn. beni-

Cap. V. Quæ fuerit sententia Semipelagian. qui eius lectatores?

1.1

benignitas cùm bona voluntatis in nobis quantulamcunque sentillam emicuisse perfexerit, vel quam ipse, tāquam de du-
re filie nostri cordis excusserit, confouet eam, & exsuscitat,
si quaque inspiratione confortat. Et cap. 8. Cum in nobis ortum
quendam bona voluntatis infexerit, illuminat eam confortans,
atque confortat, incrementum tribuens, quam vel ipse plan-
tanit, vel nostro conatu viderit emersisse. Vbi expreſſe ini-
tium bona voluntatis dicit procedere ante diuinam
illuminationem, & inspirationem, & sèpè saltē
est à nobis, non à Deo. Vnde cap. 9. conciliando varia
Scripturæ loca, in eis dicit commendari gratiam, &
libertatem arbitrii. Et quod etiam fuis interdum mortibus
homo ad virutum appetitus posſit extendi, semper vero à Do-
mino indiget adiuvari. Et infra dicit, in iūnum bona voluntatis
interdum oriri ex natura bono, quod beneficio creatoris
accipimus, & quod grauius est, ita exponit illud Pauli
ad Romanos 7. Velle adiace mibi, perfidere autem non in-
uenio.

Præterea cap. 11. expreſſe proponit quæſtionem,
verū quia bona voluntatis initium habuerimus,
misereretur nostri Deus, an quia Deus misereretur,
consequamur bona voluntatis initium. Et in sum-
ma responderet, interdum nos incipere, & mereri gra-
tiam, interdum Deum misericordia sua præueni-
renos. Et prioris membris exempla ponit in Zachao, & latrone. Qui desiderio suo vim quandam regni cæſefibus
inferentes, specialia vocatiois monta præuenierunt. Et circa
finem ait. Cum viderit nos Deus ad bonum velle defletere,
occurrit, dirigit, & confortat. Et ita exponit illud Psalm.
49. Invoca me in distributione tua, &c. & illud Iſai. 30.
Ad vocem clamoris tuſtum ut audierit, respondetib; tibi.
Ac si haec promisioſes factæ sint inuocationi pure hu-
manæ, ac tandem subiungit. Et si nos nolle, vel in te puiſſe,
perfexerit, adhortationes salutiseras admouet cordibus
noſtris, quibus voluntas noſtra, vel conformatur, vel repara-
tur in nobis. Sentiens in his adhortationibus confiſte-
re gratiam, qua interdum Deus noſtras præuenit
voluntates.

Capite vero 12. addit tertium exemplum prioris
membris, de David, quando cogitauit, & in ſuo corde
de templo Deo adiudicando traçauit. 3. Reg. 8. Nam
illam cogitationem, & voluntatem bonam fuisse,
clarum est. Probat autem non fuisse ex inspiratione
Dei, cum ipſe ne gauerit effectum eius, vnde concludit,
& bonam ex homine fuisse. Et infra, ut iterum pro-
bet voluntatem noſtram interdum præuenire Deum,
inducit illa Scripturæ loca, Mane oratio mea præueniet te.
Psalm. 18. & similia. Et in capite decimo tertio addit
quartum exemplum de peneſtia David, quam ſi-
gnificat, fuisse ex ſola liberrate arbitrii, præmisita tan-
tum admonitione Prophetæ, Quæ diuina (inquit) di-
gnationis fuit gratia. Et cap. 14. adiungit quintum exem-
plum Iob, de quo ait, non Dei, ſed ſuis viribus vicerit De-
monem. Imo addit etiam fidem Centurionis dicentis,
Domine non ſum dignus, &c. non fuisse Christi donum,
ſed bonus liberi arbitrii viſus, quia alias non fuſſet
dignus laude, nec dixiſſet illi Dominus, non inueni tan-
tam fidem, ſed, nemini dedi tantam fidem. Simili-
ratione ſubiungit, fidem Abraham, quam Deus proba-
re voluit p̄cepto ſacrificandi filium, non fuisse il-
lam, quam ei Dominus inspirauerat, ſed illam, qua
vocatur ſemel, & illuminat à Domino, per arbitrio
libertatem poterat exhibere, & similia repetit in ca-
teris capitibus, vſque ad finem collationis.

13. Ex quibus euidentiſſimum est in collatione illa
non ſolum tradi Semipelagianorum doctrinam, ſed
Cassianum, etiam multum extendit, & ampliari Primo, quia non
ſolum imperfetta fides, ſed etiam perfectissima, ut
fuit Centurionis, & Abraham, nec ſolum imperfectum
desiderium, ſed etiam efficax voluntas, qualis fuit in
Zachao procurante videre Iesum, & in David volen-
te adiudicare templum Domino, gratia ſubrahuit,
& libero arbitrio tribuitur. Deinde quia etiam per-
fecta coniunctio, & proxima dispositio ad peccati re-
missionem, qualis in David, & latrone fuit, natu-

rali libertati adſcribitur. Tertio quia etiam grauiſſi-
ma, & multiplicitas, ad diurna tentationis perfecta
victoria, qualis fuit in Iob, ab homine ſolo fuſſe di-
citur, & non à Dei gratia, niſi hoc ſolum, quod Deus
non permifit, illam fuſſe maiorem, vel quia, ut ait,
hoc tantum procurauit Deus, ne violentiſſimus inimicus ani-
mameiſuſ amentem faciens, & impotem ſenſuſ, impari cum
atque iniquo certaminis pondere pregrauaret. Quæ om-
nia revera ſunt absurdissima, & ideo in eis interpre-
tandis, & ad probabilem ſenſum reuocandi fruſtra
laborat Ciacon. in Annotationibus ad Cæſianum.
Neque minus incongruæ ſunt expositioſes Scriptu-
rae, quibus teſtimonia, qua de orationibus San-
ctorum loquuntur, de humanis inuocatioſibus quidam filii
Cæſianus intelligit, & qua desideria, & bonas vo-
luntas ex fide, ac promiſſione diuina procedentes
in hominibus commendantur, ex gratia propria
eſſe negat, ſolum quia à voluntate libera procedunt,
qui ratio & fruſola eſt, & totum Pelagianum erro-
rem exſuſtit.

Nec denique minus fruſola eſt illa coniectura,
quod Deus voluntatem adiudicandi templum Davidi
non inspirauerit, quia illius executionem negauit,
cum frequenter lolear Deus propositum ſanctum,
vel desiderium perfectum inſpirare propter bonum
eius meritorum, hec propter alias rationes prouiden-
tia ſuſt nolit e. uſeſſetur, ut in Abraham videri
poteſt. Nullo ergo modo excuſari poſteſt illa doctri-
na. Quapropter licet Gennadius recte conſuit in eo,
quod dixit, Proſperi, & Cæſianii contrariaſ efficien-
tias: grauiſſerit verò peccatum dicens, Eccleſiam ſcri-
pta Cæſianii, tanquam ſalutaria probaſſe, & Proſpe-
rum illa infamiaſſe. Nam Gelaſius Papa in ſuo decre-
to de libris authenticis, opuſcula Cæſianii inter apo-
crypha poſit, non ob aliam cauſam, niſi quia in hiſ,
qua ad liberum arbitrium, & gratiam pertinent, à
Proſperi reprehendit, ut notauit Trithemius in
Cæſiano. Immerito ergo dicit Gennadius, Eccleſiam
ſcripta Cæſianii, preſertim in hac parte, probaſſe.
Potuitque Gennadius facile habere notitiam decre-
ti Gelaij, cum eodem tempore vixerit, & ad eum
ſcripta ſuam iſerit, ut poſtea attingemus. Errauit et-
iam grauiſſerit Gennadius Proſperum infamando,
quod Cæſianum infamauerit, cum ipſem facieatur,
ſententias Proſperi, & Cæſianii de gratia, & libero
arbitrio in aliquibus inueniri contrariaſ. Nam hinc
fateri cogit, Proſperum nihil de Cæſianio dixiſſe,
quod Cæſianus ipſe in ſcriptis ſuis publicè non pro-
diiderit, Proſper autem impugnando quod fallum, &
Eccleſia noſciūm in dicauit, non Cæſianum infama-
uit, ſed ſane doctrinæ conſuſtit.

Neque excuſari poſteſt Cæſianus, eo quod in Col-
lationibus non ex propria ſententia loquutus fuerit, Reijenius
ſed Chæremonis doctrinam retulerit, ut Henricus ex u. a. 10
infuſat; tum quia ſi haec excuſatio locum haberet, Henrici p. 8
nihil ex ſententia Cæſianii in omnibus collationibus Cæſianus,
Patrum habereamus, quod eſt contra communem
ſenſum. Tum etiam, quia vel in hoc eſſet valde repre-
hendendum Cæſianus, quod doctrinam fallam retu-
liſſet, ſine vila lectoris admonitione, ſi eam pericu-
loſam, vel pernicioſam eſſe credidifſet. Tacuit ergo
qua illam probauit; moſuam fecit, ut ſatis in fine
collationis in dicauit, dicēs. Hoc nos B. Chæremon conſi-
mat oſcio labore fecit tam in ſuam timere non eſſire. Tum
etiam quia doctrina illius collationis conſonat cum
doctrina eiusdem Cæſianii in libris de Instituſis re-
nunciantium, & vrobique eodem loquendi modo
ſemper vtitur, quod gratia adiuuet conatus noſtrorum, quo
etia vtitur in Praefatione ad decē primas collationes,
& in Praefatione ad ſeptē ſequentes, ait, eas ſcribere, ut
illæ ſe, que de perfectione in præterito opuſculis obscurius for-
ſtanerant comprehenſio, vel prætermiſſa ſuppleatur. Quibus
verbiſ aperte declarat ſe totam illam doctrinam ut p̄
priam tradere, & ideò meritò dixit Proſper contra
Collator. c. 2. in illa collatione virum quendam ſacer-
dotalis

152 Prolegom. V. De varijs erroribus diuinæ gratiæ contratijs.

dotalis ordinis Abbatem quendam introducere de gratia Dei, & libero arbitrio differentem, cuius se ostendit per omnia probasse, ac si scipisse sententiam.

16. Nec denique alia exculcat Ciaconij locum habet, aut permittenda est, quia iam ostendimus, non solum circa dispositionem remotam, sed etiam circa proximam, quæ remissio peccatorum obtinetur, Cassianum exaffe. item quia ad errorem Semipelagianorum pertinet, admittere aliquam naturalem operationem bonam, sola liberi arbitrij facultate factam, quæ si dispositio remota ad gratiam sanctificantem, & consequenter fit proxima ad aliquam auxiliantem, ut postea videbimus. Ad verba autem, quæ ex Cassiano citauimus, responderet Prosper cap. 4. & sequentibus, citè autore definitionis sue oblitum à sententia discessisse, vel certè quod prius generaliter dixerat, postea ad partem, seu ad quosdam coractasse. Veleriam dici potest, ibi ambiguè, & latenter loqui de inspiratione, adiutorio, & protectione diuina, sub illis comprehendens doctrinam, & admonitionem, & quamcumque extrinsecam exhortationem, vel custodiā, nam ita rem ferè postea declarat, ut vidimus.

Putant verò aliqui, Cassianum huiusmodi doctrinam ex Chrysostomo præceptore suo desumptissimam, & volentes eandem Chrysostomo attribuere. Et quia Marcus Eremita eiusdem temporis author, eiusdemque Chrysostomi discipulus fuit (teste Nicophoro lib. 14. Histor. cap. 32.) solum, & sectatorum eiusdem doctrinæ illum efficiunt. Sed hos duos Patres ab hac nota vindicauimus, & ex eorum libris, longe ab hac doctrina fuisse, ostendimus in 1. par. tract. 2. libr. 2. cap. 8. Aliqui verò licet de Chrysostomo rectè sentiant, nihilominus autore operis imperfetti, quod sub nomine Chrysostomi circumfertur, suspectum tenent, quia in Homil. 18. & 32. in Matth. videtur loquutionem Semipelagianorum imitari; dicens, gratia adiutorium dari orantibus, & pulsantibus, id est, opera orationibus adiutoribus, &c. Sed illi in homil. 18. aperiè loquitur de orantibus, & operantibus ex fide, & gratia, ut patet ex illis verbis: Deinde si opera iustitiorum facis, id est, non impulsus, nec orare ex fide potes, & alia, quæ columnam 3. prosequitur, per quæ exponenda sunt, quæ in homil. 32. dicit circa illa verba, Non omnes capiunt hoc verbum, sed quibus datum est.

18. Solet præterea Cassiano annumerari Vincentius Lirinensis catholicus scriptor, & Cassiano æqualis, & in monasterio insulæ Lirinensis insignis monachus, ac validissimus contra hereticos disputator, ut de illo Gennadius scribit. Unde aliqui existimarent, hunc esse Vincentium illum, cui Prosper respondet in libro ad obiectiones Vincentianas: & ideo vnum esse crediderunt ex his, qui in Gallia contra doctrinam Augustini cum Massiliensib. differuerunt. Sed hæc suspicio in primis nullum habet in opusculo Vincentij Lirinensis contra prophanas vocum vniuitates, quem solum ex scriptis eius habemus, fundamentum. Nam potius in cap. 34. vehementer damnat Pelagium, eò quod necessitatem gratia iuantis nos in singulis actibus negauerit, & cap. vlt. iterum in eum invehitur, ibique magna cum veneratione recipit Epistolam Cœlestini, quæ contra Semipelagianos, & in defensionem Augustini scripta est, ut postea videbimus. Deinde ex libro Prosperi colligi non potest, quis fuerit ille Vincentius, à quo obiectiones, quas refutat, Vincentianæ nominatae sunt; cui ergo suspicabimur, illum fuisse insigniorem Vincentium, qui eo tempore vixit? Maximè cum Prosper in prefatione dicat, eum confinxisse quarundam blasphemiarum prodigiosa mendacia, eaque Augustino, & Prospero, ad inuidiam concitandam tradidisse: quod certè incredibile est de Vincentio Lirinensi, qui vir religiosissimus fuisse perhibetur, & dicto libro suo talem se ostendit. Quapropter Baron. ann. 43. n. 188. Vincentium Lirinensem ab errore Semipela, sem ab hac nota vindicat, asseritque illum, cui Pro-

sper responderet, esse alium presbyterum eiusdem nominis Gallum, quem Gennadius ferè eodem tempore vixisse referre, & in Psalma scriptisse. Sed hoc etiam mihi est incertum, quia nec Gennadius, nec Trithemius id indicant, & potuit esse eodem tempore in Gallia alius presbyter eiusdem nominis, qui inter catholicos scriptores non numeretur, parumque interest indicare, quis ille Vincentius fuerit, dummodo grauissimo scriptori contra hereticos talis iniuria non inferatur.

¶ De Fausto.

Supereft dicendum de Fausto Rheyensi Episcopo, qui septuaginta ferè annis post Cassianum vixit, duosque libros de gratia, & libero arbitrio scripti, quorum doctrinam expendere oportet, ut magis hunc errorem penetreremus. Aliqui ergo Faustum exQui Faustus, & libros eius ad catholicum sensum trahere, sum excusati sunt. Nam Gennadius illi æqualem in libr. de sent. Vir. illus. de Fausto dicit, scriptissi egregium opus de gratia Dei, quæ saluamur, & libero arbitrio mentis arbitrio, quæ saluamur. In quo opere (ait) docet gratia Dei semper inuitare & procedere & iuare voluntatem nostram. Et quidquid ipsa libertas arbitrio pro labore ipsa mercede acquisierit, non esse proprium meriti, sed gratia domini. Et infra de illo dicit, Viva vox egregius docttor, & creditur, & probatur. Deinde Trithemius de Fausto ait, prius fuisse Pelagianum errore fœdatum, postea verò à Fulgentio conuersum scriptissi volumen egregium de gratia Dei, quod inter opera eius circumfertur. Vnde videtur loqui de hoc volumine, quod nunc habemus in duos libros diuisum, quia nec aliud circumfertur, nec illius mentionem in antiquis Doctribus inuenimus. Centiuit ergo Trithemius, illum librum esse catholicum, & authorem, quando illum scriptit, à Pelagianis omnino discessisse. Quod verò refert, Faustum prius fuisse Pelagianum, & à Fulgentio ab errore reuocatum, vnde sumpererit, inuenire non potui.

De libris item Fausti rectè videntur sensisse Colle- 20. ctores Bibliotheca Sanctorum Patrum, nam illos Aliorum posuerunt in quarto tomo inter tractatus contra heres, & consequenter etiam Faustum inter catholicos Patres recensent. Et in Chronologij Ecclesiasticis aliquando solet inter scriptores catholicos, & Ecclesiasticos recenseri, ut videre licet in primo tomo Canisij in principio. Denique Driedo de captiuitate & redempt. gen. hum. tract. 4. c. 2. par. 4. Faustum, & eius libros ab errore defendere conatur. Quia non contra Augustinum scripti, ut quidam illi tribuunt, nam illum cum magna reuerentia allegat lib. 1. c. 6. & lib. 2. cap. 7. vbi & beatissimum appellat: sed scripti contra Lucidum presbyterum Gallum, qui ex doctrina Augustini male intellecta, varios errores hauserat, nimirum, hominem sola gratia saluari sine voluntaria obedientia, & foliis prædestinationis, in modo & peccatores eodem modo damnari vi præsentiæ, & reprobationis. Et familia, quæ in tomo 4. Bibliotheca Sanctorum ante libros Fausti præfertur. Contra illos ergo errores scripti Faustus, prius damnans Pelagium, & postea errorem extremitate contrarium, ipse autem media via incedere profiteretur, necessitatem gratiae prædicando, & illi necessitatem laboris, & obedientiae adiungendo, quanuis labor hic, & obedientia non sit, nec fuerit in legi natura sine occulto aliquo auxilio gratuito, ut Driedo Faustum interpretatur.

Videturque hæc excusatio fieri verisimilis ex multis verbis eiusdem Fausti, nam in primis in epistola Verisimili- ad Lucidum, cui Concilium quoddam Episcoporum suscriptum, inter alia dicit. Nos autem per illuminationem Christi veraciter, & confidenter asserimus, & cum, qui pergit per culpam, saluum potuisse esse per gratiam, si gratie ipsius fa- mulatui, laboris obedientiam non negaverit. Vbi famulatus gratia appellat subiectiōnem debitam gratiæ, & ita ponit obedientiam homini, ut subsequentem, & co- 21. opera-

Cap. V. Quæ fuerit sententia Semipelag. & qui eius lectores?

153

operatricem gratiæ. Vnde subiungit, Nosigitur per medium Christo duogradientes post gratiam sine quanib[us] sumus, laborem officia servitius asserimus. Et infra. Qui habeat veritatis mensuram, gratia precedente, & conatus a surgente non sequitur, dignus erit, ut a facilius liminibus arceretur. Deinde quod ad confirmandam hanc doctrinam Faustus scriperit, colligitur ex prefatione operis, quam vocat professionem sua fidei ad Leonium, vbi inter alia dicit. Studium afferendæ gratiæ competenter, & salubriter sicut, quo obedientiam famulilaboris adiungit, tanquam si patrō, vel domino inseparabiliter pedissequus minister inbereat, quod multis, & elegantibus verbis, & exemplis declarat.

22. Denique in vitroque libro, & absolute gratiam prædicat necessariam, & illi primatum tribuit, ergo per illud prius discernitur a Pelagio, & per posterius à Semipelagianis. Prima pars confit ex lib. 1. capit. 1. ibi, Ego arbitror, quod libertas arbitrij sibi sola sufficeret sine gratia præfido non potuerit, etiam antequam præiugum illius transversio violaret. Altera vero pars ex eodem libro cap. 5. ibi, Opera legis evanescunt, quæ secundum huiusmodi sunt, & ea, quo post gratiam, comitante gratia gerendas sunt, afferuntur. Et cap. 6. Vide quomodo ad gratiæ donum semper adiungit laboris obsequium. Et capit. 11. Qui vel initio operis libri presumit arrogare, vel suum ad illum meritum dicitur. Nisi Dominus adiuvauerit dominum, in vanum laborauerunt, qui adiuvant eam. Quæ verba ipsam prorsus

Augustini doctrinam continere videntur. Et capit. 13. habet illam cel. brem sententiam, gratiam neminem deserere, nisi prius deseratur ab homine, & cap. 15. sunt valde notanda illa verba, Aduerte, quia hoc ipsum ad baptismum venire, & desiderare salutem iam fidei. Nam ita videtur interpretari, quibus dicere solet, desiderantibus, & pullantibus adiutoriorum gratiæ dari, virtu-
tibus, & pullantibus desiderantibus ex fide, & capit. 17. ait, Deum omnes per gratiam vocare, & attrahere etiam resistentes, utique quantum est in se. Licit enim (inquit, nonno-
men) obediens exhibitoribus effrenato Gere, omnibus tamen & velle, & posse donauerat. Quibus verbis fatetur & velle, & posse in bonis operibus pietatis esse ex gratia, licet velle posse per liberum arbitrium impeditum, sicut etiam potest per stari. Vnde subiungit. Hoc loco sollicitus requiratur, virum quisque attrahit velit, an nolit, utrum cum eff. eti. Si non vult, absolute attrahentis benevolentiam non meretur si autem vult, ecceiam cum Deo bonum consensum operatur. Et infra. Sic ut gratia est, quod attrahit, ita obediens probatur esse quod sequitur. Et lib. 2. cap. 2. De suo (ait) est quod dat gratiam, de tuo est, quod prænoscit offendit. Et c. 5. Quod credunt gratia largitas est, quod professionem creditis non accommodant, mentis improbitas est. Ac denique capite o. fausto. Nihil hic (ut opinor) redolat, cum hoc ipsum incessanter afferam, quod Deo ipsam debet voluntatem, præsertim cum in omnibus eius motibus ad opus gratia referam, vel inchoatione initia, vel consummatione extrema. Et infra. De Dei bonitate est, quod vocatur de propria voluntate, quod promptus obsequitur. Quæ sanè omnia videntur habere catholicum sensum, ac subinde per illa satis authorem illum ab erroris nota liberari.

23. Nihilominus libri Fausti suspecti semper in Ecclesia fuerunt, statim enim ac scripti suere, ab Orthodoxis patribus impugnati sunt, quia licet in eis Faustus profiteatur, se media via inter Pelagium, & Lucidium incidere: nihilominus à Pelagio non omnino recedit, sed cum Semipelagianis planè sentit. Vnde Ado in h[ab]it. ann. 492, in fine, Faustus (inquit apud Regem Gallia Episcopum), Pelagianum dogma distruere conatus invenerit labitur: vnde quicunq[ue] sensu in hac parte catholicos predicant, sicuti Gennadius, omnino errant: quia nimis, ut subiungit, ita liberum Christianum arbitrium docere conatur, ut illuminario eius, virtus, & salus non à Christo, sed à natura sit. Et statim refert contra eum scriptissime lucidissima fide Beatum Auitum Viennensis Episcopum, eius redarguendo errorem, & Iohannem Antiochiae presbyterum. Sed & eodem tempore multi contra libros Fausti scripserunt, inter

quos primo loco ponit Casarium Baron. ann. 490. num. 12. & sequentibus. Sed de hoc opere Cesarij dicam latius infra cap. 23. Scripti enim Fulgentius, ut ibidem ex Ildoro libro de Scriptoribus Ecclesiast. capite decimo tertio referam. Vide conulat, etiam Ildorum eandem opinionem de Fausto, & eius libri, & habuisse.

Præterea inter opera Fulgentij extat liber Petri Diaconi de Incarnat. & grat. in cuius cap. vltim. 24. 24. inquit, Anathematizamus simulque Iulianum, & qui illis simili sapunt. Precipue libros Fausti Galliarum Episcopi, qui de monasterio Lymerensi pronuntiavit quos contra præfinitionis sententiam scripsisse, non dubium est. In quibus non solum contra Sanctorum Patrum, sed etiam contra ipsius Apostoli contradictionem veniens, humani laboris subiungit gratia adiutorum: atque totam omnino evanescens Christi gratiam, antiquos Sancios non ex gratia, quoniam secundum quod docet Beatus Petrus Apostolus, sed natura possibiliitate, saluatos impie proficitur. Fulgentius autem in sequenti libro de Incarnat. & grat. licet à capite duodecimo usque ad finem, veram de gratiæ initio doctrinam coniuraret, & ferè omnes sententias, & argumenta Fausti proferat, & impugnet, de illo autem, vel illius libris nullam mentionem facit: tacitè tam Petri consentire videtur.

Maxime vero contra illos libros Fausti inuenitur 25. Ioannes Maxentius in respōtione ad epistolam Hormisdæ Papæ ad polliciforem sub finem, vbi affluit in Fausti lib. 2. 25. nos probandi, illos libros esse hereticos, idque latè ostendit eo ferè modo, quo nos statim idem præstabilitur. Interim aduerto, Maxentium in hac parte non esse magna autoritatis, tunc quia, licet non in hoc puncto, ipse tamen inter hereticos Scythia monachos Eutychianos hæreti infectos censetur: tunc etiam quia illam epistolam Hormisdæ, sub prætextu, quod eius non esset, vehementer impugnat. Quem tamen prætextum vanum esse, & fictum, aut per dilectam ignorantiam prætentum, exfiltrat Baronius latè ostendens, epistolam illam fuisse Hormisdæ, & vix potuisse in temporibus Maxentium de hoc dubitare, quia totius causa, & aliarum epistolarum Hormisdæ notitiam habebat, vt latè prosequitur ann. 520. n. 22. & sequentibus.

Et quod mirandum est, Hormisdam audet Maxentius facere Pelagianum, quia dixit in illa epistola: Nos fixis debet insistere vestigis, proficiens inter aduersantes propriis bonis, si erroribus non inuoluamur alienis. Nam quia impunitus dixit, Propriis bonis, arguit illum Maxentius, ac si dixisset propriis viribus, si inquietus, Superbissima Pelagianæ perfidie inuolutum erroribus te cunctorum oculis anepone, quin inter aduersantes non Dei munere, sed propriis bonis proficiere posse tunc illa elatione confidit quia si propriis bonis non Dei auxilio proficiere posset humana natura, nunquam oraret Propheta. Perse greffus mes, & cætera quæ latè p[ro]ficitur. Quibus manifestè falsū sensu imponit Hormisdæ, ille nō dixit propriis bonis, ad diuini auxilium excludendum, sed vt illa bona ab erroribus alienis distingueret; sic enim ait, Proficiens propriis bonis, si erroribus non inuoluamur alienis. Propria enim bona appellat fidem veram, & sanctitatem, quia bona propria dicuntur, non quia à nobis sunt, sed quia à Deo donata sunt nobis, & in illis proficiens, dum tentati alienis erroribus, illis non inuoluimur. Hoc autem, nunquam dixit Hormisdæ posse sine gratia Dei fieri. Vnde cum subdit, Probare non virtus sua validum robur, qui cum impellitur, non mouetur, non naturæ, sed fidei virtutem, & robur commendat, in quo possumus omnia tela nequissimi ignea extinguere, vt ad Ephes. sexto, Paulus dixit.

Denique in fine epistolæ cum consultus Hormisdæ de Fausti libris, illos nō recipiat, & doctrinam, quam Ecclesia de gratia recipit, in libris Augustini contulerit dicat; audet Maxentius autem epistolarum reprehendere, eo quod libros illos ut hæreticos non damnet. Verum tamen vel hoc ipso coniurare possit, respons

responsonem illam Pontificiam fuisse; non priuati Doctoris, qui in re obscura, & ambigua facile profert sententiam. Hormisla vero Pontifica authoritate solum responderet, illos Fausti libros non esse in auctoritate habendos, quia in his, in quibus discordant à doctrina Ecclesiæ, quæ in Synodis, & in libris Augustini habetur, probandi non sunt, & quia in hoc falso suspecti sunt, id est Ecclesia Romana eos non commendat. In quo etiam alludit Hormisla ad decretum Gelasij, qui in suo decreto de librorum Ecclesiasticorum auctoritate libros Fausti inter apochryphos numerat.

28. Ex his ergo intelligitur, illos libros semper fuisse, Error Fausti vel damnatos, vel valde suspectos. Et profecto qui illos attente legerit, facile intelliget, auctorem eorum exilius Semipelagianorum errore infectum fuisse. Nam licet ambiguus, & ex quo uocis locutionibus studeat Faustus occultare sensum suum erroneum, ut ex allegatis in principio constat: tamen in multis alijs manifestè se prodit: quod initium fidei, vel salutis tribuat libero arbitrio, & illi veram gratiam subiungat, tanquam subsequente bonum, & meritorium vnum liberi arbitrij, non tanquam præcedentem: Sic cap. 7. cum dixisset, Tempus gratia quo redempti sunus, merita hominum non expectavit, opera penitus non quæsivit. Statim adiungit, sola Deus fidei nostra deuotione contentus fuit. Vbi non potest loqui de deuotione, que sit ex gratia, alijs etiam priora verba de meritis, & operibus ex gratia factis intelligenda essent, & si haereticum effet dicere, Deum tempore gratia opera (vtique ex gratia facta) non requiri. Vnde consequenter adiungit, Iustum ex fide viuire assertur, quia ei fidei, & iustitiam querenti, contulisse meminit. Et infra circa id Pauli, Inquisitibus se remunerat, inquit, sicut ad Dominum largitio remunerandi, ita ad hominem deuotio respicit inquirendi. Et in fine, Fidem, inquit, expedita pars uulnus (id est à nondum iustificatis) operactiam cum fide à confirmatis requirit, ita tanum, ut credulitas effectum proficiens augeat, & laborantibus adiutor quotidianus adficiat. Vnde credulitatis effectum sentit procedere gratiam fidei, & labore humanum gratiam operum. Quod ca. 9. confirmat, & cap. 10. magis exponit dicens, deditis Deum homini libertatem, ut si malum vellat appetere, sibi esset permisum. Sicut bonum cuperet, actionem, & perfectionem eius à conditore depositaret, ad mercedem vero illius officiosam deuotio pertineret. Et ideo hominis formator, & rector bona voluntatis, homini deputauit vnum, sibi reseruauit effectum. Vbi initium ponit in boni cupiditate, cuius bonum vnum sibi libero arbitrio, Deo autem perfectionem, & consummationem tribuit, & in eodem sensu dicit in inferiori, Orantibus, & vigilantibus, misericordie benignitate succurritur, que utique pulsantibus, magis ex deuotione, id est, ob bonum effectum, quam ex prædestinatione defertur. Vbi incipit impugnare gratuitam prædestinationem, illam enim vult esse ex merito solius liberi arbitrij, quod hic ut videtur ex deuotione. Et ita gratia, & prædestinationi solum tribuit effectum, & consummationem, ut repetit cap. 11. circa finem. Et clarius cap. 12. de filio Prodigio loquens, ait. Sicut sui criminis est, quod longe p[ro]p[ter] parentis refugit oculos, ita sua est deuotio, quod post in suum bonum deliberauit, & adiurgens, ad paternos recurrunt amplexus, vbi particula. Per in suum bonum, satis declarat, quo sensu deuotionem appellat effectum ex sola libertate procedentem, quod iterum, atque iterum repetit.

29. Potest autem quenquam decipere, quod in eodem loco haec verba interponit, Gratia, que pulsauerat peregrino Fausto, grimonem, ipsa suscipit reuertentem. Et ita videtur fateri, gratiam præire, quod cap. 7. multis verbis astruere videtur. Veruntamen ibidem suum sensum aperit, omnemque ambiguitatem tollit, & nomine gratia pulsantis, vel atra hentis solam externam prædicacionem, & doctrinam, seu obiecti propositionem intelligit, ut patet ex illis verbis Fausti, Quid est autem atra h[ab]ere, nisi predicare, nisi Scripturarum consolationibus ex-

citare, increpationibus detergere, desideranda propouere, intentare metuenda, iudicium communari, præmium polliceri? Vbi aperte non aliter gratiam præuenientem, quæ Erat d[icit] Elagius interpretatur; vnde subiungit. Sicur gratia placuit, est, quod attribuitur, ita obediens probatur esse quod sequitur. Vbi duplice errat, nam veram gratiam interius attrahentem non agnoscit, & ad obediendum externæ prædicationi voluntatem per se sufficiunt sentit, saltem inchoatiu[m], vt sic dicam, vt per quandam voluntatis ansulam (sicut subiungit) comprehendit, & attribuit (utique cum effectu) qui vocatur. Et in eodem sensu dicit in eodem capite. Aſſiſtenti, & vocanti domino, familius manum fidei, qua atra h[ab]et, extendit, & dicit, Credo domine, adiuua inſtitutam meam. Vbi hunc ordinem constituit inter gratiam, & liberum arbitrium, ut præcedat vocatio aliqua per externam prædicationem, vel alio simili modo, & tunc intelligit Deus, non vt adiuuans, sed vt aſſiſtens, & quasi expectans, vt deinde incipiat homo credere imperfekte, & inuocare sua libertate, ac tandem Deus incipiat per gratiam ad profectum adiuuare. Vnde subiungit. Et ita seduoſa ſu[er]a coniungunt, attrahentis virtus, & obediens effectus: quomodo ſe a[er]e aliquis effligeret conatur, & facultas animum non sequatur, & propter aſſiſtib[us] porrigi dexteram deprecatur, clamaat voluntas, quia ſola per ſe eleuari necit inſtitutis, ita dominus inuitat volentem, attribuit desiderantem, erigit adiumentum. In modo cum statim explicet, attractionem non esse, niſi prædicationem, ut antea retuli, videretur indicare, etiam prædicationem ipsam esse ex merito aliquo propriæ voluntatis desiderantis, & inuocantis. Veruntamen vel duplēm attractionem ponit, aliam externam tantum, & ſufficientem ad volendum per ſolam libertatem, ſaltem imperfekte, aliam perfectiorem, & cum effectu, & hanc dicit esse ex humano merito. Vel certe potius sentit, attractio nem illam externam interdum dari etiam indignis, & sine præuio merito, interdum vero dignis ex merito humano, quod præcedit aliquando ante prædicationem Euangeli, vel reuelationem supernaturalem, per bonum vnum legi naturæ.

Atque hanc eandem doctrinam magis inculcat, & declarat toto libro 2. Nam in cap. 3. ex professo pro Tam multa, prædestinationem effe ex præſentia alicuius inculcat meriti humani, & ideo ait, voluntatem effe, que meretur Fausto pro auxilium, sicut voluntas est, quo operatur delictum, & in cap. 4. eundem ordinem inter vnum libertatis, & gratia gianimo, vt ponit, & ideo inter alia dicit. Ad obediens pertinet la bor, fructus autem laboris ad gratiam. Vbi necesse est loqui de obediens, quæ viribus proprijs fit, cum illam a gratia diſtinguit. Et cap. 6. post multa, quæ de prædestinationis causa tradit, d[icit] Abel dicit in fine. Sed & Abel diuini ſtudii placere confeditibus per inſtitutum a Deo generaliter bonum, id est, per propriam meruit voluntatis effectum. Et cap. 7. dicit, legem naturæ effe primam gratiam, per quam multi in ſubtili ſalutis intrauerunt, per Christum ad vite penitentia perducendi. Loquiturq[ue] de hominibus, qui fuerunt ante legem ſcriptam. Eridem consequenter sentit de his, quibus nondum fuit exterius prædicta ſides. Vnde generaliter ait, Niſi voluntaria deuotionem, & intentionem quereret, remunerationem homini non deferret, & niſi ei aliquid proprium, vnde posset placere, tribuſſet. Ac denique cap. 26. inter alia dicit, Hoc ſolum nostrum est, ut qui pro fragilitate idonei non sumus, ſaltem querendis, & pulsandi importunitate placemus. Hoc autem vocat noſtrum, quia nos ad id ſumus idonei, utique abſque gratia, vnde addit tandem notanda verba, Niſi fuerit Notanda obediens præmissa deuotio, gratia vilesit oblatio. Ex quibus verba Fausti loquutionibus ſi vna tantum vel altera in hoc opere inueniretur, poſſet pie ad bonum ſu[m] sensum trahi, explicando, v.g. neceſſitatem laboris, & obediens, de illa, quæ cum Dei adiutorio præſtatur. Veruntamen in tanta multitudine ſententiarum, & tot modis illas explicandi contra doctrinam Augustini, nulla p[ro]p[ter]a interpretatio locum habet; præſertim, quia ſimil co[n]trari ille author refellere testimonia Scripturæ, quæ verita-

Cap. V. Quæ fuerit sententia Semipelagian. qui eius sectatores?

151

Veritatem fidei confirmant, ad peregrinos, & erro-
neos sensus illa detorquendo, & postea confirmando
fidei doctrinam attingemus.

31. Quapropter in prioribus locis, quæ in contrarium
adduximus, prima verba epistola, quæ sunt à toto
Concilio probata, catholicum possunt habere sen-
sum, & in illo credendum est, fuisse à Patribus Con-
cilio ibi subscriptis recepta, vt Baronius recte
notauit. In alijs verò, quæ sunt propria Fausti, sub
nomine gratia comprehendit externam prædicatio-
nem, reuelationem, doctrinam, imò etiam legem na-
turæ, vt vidimus. Et ita quoties dicit initium bona
voluntatis esse ex gratia, vel à Deo esse inchoatio-
nis initia, & consummationem, & gratiam esse, quæ
attrahit, & ante obedientiam præcedit, & similia; so-
lum loquitur de gratia externa per legem, vel doctrinam,
aut prædicationem; ita enim se in alijs locis de-
clarat, nec in alio sensu potest consecutio doctrinæ
confitetur. Et ita etiam notauit Maxentius in dicta re-
sponsione circa finem.

32. Unde licet in eisdem libris reperiantur eadem vo-
ces, quibus catholica fides vtritur, nimur, gratia
vocantis, attrahebant, adiuuant, ac cooperantis,
nihilominus eorum significatio, & vsus longè sunt
diversa. Nam per vocationem solam externam præ-
dicationem, vel obiecti propositionem, aut natura-
lis legis dictamen, aut aliquid simile intelligit, vt ipse
explicat, & hanc interdum primam gratiam, & at-
tractionem. Per adiutorium autem gratia, vel co-
operationem intelligit gratiam aliquam subsequen-
tem ad humanum meritum, & promouentem ali-
quo modo liberum arbitrium ad vteriorem perfe-
ctionem. Ac proinde in cap. 10. libri 2. sic inquit, *Ipsum*
adiutorium *vocabulum* *duos* *indicit*, *operantem*, & *cooperantem*.
Quæ verba inueniuntur etiam in Augustino, sed
in sensu longè diverso. Augustinus enim gratiam
ipsam esse vult operantem, & cooperantem simul
cum libero arbitrio, vt infra suis locis ostendemus.
Faustus verò per operantem intelligit hominem, &
cooperantem vult esse Deum, vel gratiam, non simul,
sed post hominis præsumum meritum. Vnde post dicta
verba operantem, & cooperantem, subiungit, *Potentem*, &
promoventem, *pulsantem*, & *aperientem*, *querentem*, & *retri-
buentem*. Et ita nec gratiam veram operantem agno-
scit, nec cooperantem ad idem omnino opus, vel ad
eundem hominis effectum, sed cooperantem vocat,
licet detur ad nouum effectum, solum quia subiungit
priori actioni, & merito hominis, vi illius ad vteri-
orem perfectionem adiuvet. De quo etiam subsequen-
ti adiutorio, quale sit, nunquam satis ab illo au-
thore explicatur, vt sequenti capite dicam. Eschate-
nus de huius erroris authoribus, quorum sententias
fusæ explicare volui, vt plena notitia ipsius erroris
habeatur, quam his temporibus existimo necessaria,
& ideo in capite sequenti pluribus modis erit
loquerenda.

33. Priors vero lectorum admonitum velim nonnul-
los alios eiusdem temporis illustres viros hoc errore
aliando maculatos existimari, fortasse sine causa,
vel sine sufficienit probatione. Vnus est Seuerus Sul-
picius, qui vitam B. Marinii, & alia insignia opera
scriptis, & inter sanctos recensetur die 29. Ianuarij in
Martyrologio Romano, quia Gennadius in C. talogo
virorum illustrium de illo in fine dicit, in sensu rure
fuisse à Pelagianis deceptum, postea verò respuisse,
& penitentem usq; ad mortem regisse. Cuiusdem præ-
bet Baronius ann. 431. num. 189. & sequentibus. Sen-
tit autem non toto errore Pelagi fuisse infectum, sed
tantum doctrina Semipelagiana detingratum. Si-
mulque coniectat, autoritate epistola à Coelestino
conscripta contra obrectatores Augustini, fuisse co-
motum & ita ad sano rem mentem redisse. Ego verò
in hacre valde sum dubius, rationem autem meę du-
bitationis statim aperiam. Alius enim à Scriptoribus
Ecclesiasticis de hoc errore suspectus esse dicitur Gé-

nadius, vt si epius idem Baronius testatur ann. 433. n.
28. vbi Gennad. vocat eiusdem farinæ cum Cassiano,
& n. 30. dicit, Gennadium & quæ Pelagianum Cassianum
excusare, & Prosperum damnare. Idemque colligi potest ex eo, q; Faustum est, & eius libros laudat,
vt mox videbimus. Item ex eo, q; in eodem libro de
Ecclesiasticis Scriptoribus, Rufinum vehementer
laudat, & in fine illum Hieronymo præfert, cum ta-
men etiam ipse Rufinus de Pelagiana hæresi suscep-
tus sit, & ideo opera eius inter apocrypha à Gela-
sio censentur, quia hoc in eis Hieronymus notauit. Vnde
tandem affirmat Baronius 490. num. 45. Gennadium
fuisse vnum ex Gallicanis presbyteris, de quibus
Prosper, & Hilarius apud Coelestinum cōquesti sunt
propter Semipelagianorum doctrinam contra Au-
gustinum. Idemque affirmit author censuræ ad librum
de Ecclesiasticis dogma. in 3. to. operum Aug. in Appen-
di. in princip. Qui etiam addit, etiam in illo libro ha-
beri nonnulla, in quibus latet Semipelagiana doctri-
na, & ideo caute legenda esse.

Hinc ergo dubium mihi oritur de his quæ Gennadius
de Sulpitio Seuero refert; quæ emittit fieri potest, arguuntur
vt Seuerum deceptum dixerit, sequendo errorem, tum car. Se-
quem ipse approbabat? aut quomodo in laudem il-
lii ponit, quod peccatum illud pœnitentia delere. Simp. an-
studierit, cum ipse in Cassiano, & Fausto illud pec-
catum non damnauerit, sed defendit. Respondebit
forte aliquis cum Baronio in posteriori loco allegato,
Gennadium presumetiam resipuisse, quia ipse in vlti-
mo capite sui libri de Scriptor. Ecclesiast. de se refert,
inter alia opera scriptiss. librum quædam de sua fide,
eumq; ad Gelasium Pontificem misisse, q; est signum
fidelis, & Catholicæ Scriptoris. Imò conjecta Baronio
illum librum fuisse, qui nunc extat de Ecclesiasticis
dogmatibus, & à Gelasio fuisse correctum, & emen-
datum, & authorem in meliore frugem fuisse mu-
tatum, factumq; plenè Catholicum, & ad Mafsilien-
sem episcopatum promotum. Nam Adrianus Papa in
epistola ad Carolum Magnū pro defensione secundæ
Synodi Nicenæ in c. 59. illum sub nomine Sancti Gen-
nadij Episcopi Mafsilienfis allegat.

Sed hoc imprimis non expedit difficultatem: nam
cerè si Gennadius Semipelagianus fuit, in eodē er-
rore perseuerabat, quando librum de viris illustribus
bus scriptis, quandoquidem Cassianum, Faustum, &
alios illius erroris sectatores defendit: quomodo er-
go in eodem opere Seuerum Sulpitium eiusdem er-
roris notat, illumq; laudat, quod tandem resipuerit?
Deinde caput illud vltimum de viris illustribus, in
quo dicitur Gennadius de se loqui, deest in eo libro
prout habetur in fine primi tom. operi Sancti Hiero-
nymi. Præterea author censuræ ad lib. de Ecclesiast.
dogmat. in 3. to. operum Augusti negat Gennadium
fuisse Episcopum, sed tantum presbyterum. Quod si
in hoc maior fides adhibenda est epistole Adriani, vt
revera est, potius ex illa colligitur, Gennadium nun-
quam fuisse Pelagianum, quia si fuisse hæreticus, et
iam resipuerit, non tanto honore ab Adriano Papa
ad fidei dogma confirmandum allegaretur. Fieri erat
Quarantoni
go potuit, vt ea, quæ de Cassiano, & Fausto scriptis, possint sul-
lum per errorem in doctrinam, sed per ignorantiam fa-
tū dixerit, quia in bono sensu illorum sententias, &
Gennadius
loquendi modos interpretari est. Cum enim nunc rūs commode
aliqui catholicæ id facere tentauerint, & non proper-
ea in hæresi suspicionem veniant, quid mirum, quod
idem potuerit Gennadio accidere?

Et sane ita de illo sentire videtur Platina, cum in
vita Symmachi circa finem dicit. *Huius* (id est Sym-
machi) *tempore Ecclesiam Dei multū iuauit* Gennadius Maf-
silienfis Epifcopus, qui diligens Augustini imitator, & librum
de dogmatibus composuit, & quid cuique ad salutem necessa-
rium esset, declarauit. Quod si hoc verum est, facile ex-
penditur dubitatio posita; nam fortasse Seuerus Sul-
picius à Pelagianis deceptus aliquo tempore ipsorum
errores aperte professus est. Si verò fateamur, Gennadium

dium aliquando aperte contrâ Augustinum cum Semipelagianis sensisse, necessariò fatendum est, cum de Seuero loquitur, grauiorem in illo errorem Pelagianum notare, quam in Massiliensibus fuerit. Veruntamen etiam illa narratio de Seuero mihi est valde incerta, quia in Martyrologio Romano die 29. Ianuarii Sulpitius Seuerus discipulus Sancti Martini, & Episcopus Bitericensis inter Sanctos numeratur, & virtutibus, ac eruditio conspicuus dicitur, nullaq; lapsus illius sit mentio. At vero in die 26. eiusdem mensis dicitur, *eius vitam, & mortem preiustam gloriosi mirabilis commendari.* Vnde Guibertus Abbas in Compendio Apologiae pro Seuero dicit, *Nusquam, nisi in solo Gennadio legi, fuisse Seuerum à Pelagianis seductum: qui nec scio, utrum hoc opere aliquid legere, an ex sola fama, que facta infelicitate obiecta didicerit.* De his ergo duobus Seuero, & Gennadio nihil certò statuere possumus, nisi quod in Catholica doctrina decesserint: quales autem aliquando fuerint, ad doctrinam postea tradendam non refert.

CAPUT VI.

Nonnullus propositus dubijs Semipelagianus error amplius explicatur.

1. *Principius error, acc. errorum origo.*

Primus, ac præcipius error Massiliensium, ac cæterorum fundamentum fuit, *Gratiam Dei secundum meritum hominum dari*, vt ex Augustino libr. de Prædestin. Sanctor. Prospéro, & Hilario in epistolis ad ipsum sumitur, & optimè declarat idem Prosper in epist. ad Ruffinum initio. Vnde opera præsum est, exponere, in quibus actibus liberi arbitrij illud meritum posserent. Quale, & quam necessarium existimat esse illud meritum ad gratiam obtinendam; quid comprehendenderent sub illa gratia, quæ propter tale meritum datur, ac subinde an sincere, & propriè nominé gratia vterentur, vel etiam palliare Pelagianorum more, quæ omnia sequentibus dubijs explicati disseremus.

In quibus actibus, seu in quo usu liberi arbitrij hoc meritum Semipelagiani colloquuntur. Dub. I.

2. *Sententia in proposito dub.*

Aliqui existimant, posuisse hoc meritum in sola voluntate credendi, quam à solo libero arbitrio esse credeant, veletiam in fide quadam imperfectam, & naturali, quæ statim ex illa voluntate efficaci oriatur. Ita significat Augustinus lib. de Prædestin. Sanctorum, vbi hac ratione totam disputationem contra Semipelagianos ad hoc redit, vt fidei, & initium fidei non ex solo libero arbitrio, sed ex gratia Dei esse ostendat, ac proinde, si quod est in fide meritum, non esse merè humanum, sed esse ex gratia. Neq; etiam ipsam fidem, voluntatemve credendi esse posse ex merito humano, tum quia alias non esset gratia, tum etiam quia ipsa fides est omnis meriti initium & consequenter fidei initium est initium totius gratiæ, & sanctificationis, vt idem Augustinus dixit epist. 107. in fine.

3. *Sententia invenenda.*

Sed quamus verum sit, Semipelagianos posuisse hoc meritum in voluntate credendi, & fide naturali, non tamen in sola illa. Quia Augustinus non ponit exclusuam, licet disputationem ad illud caput, tanquam ad principale, reuocet, quia illo seculo, facile cætera ruunt: & alij Patres alios actus numerant, qui etiam in his, quæ ex Cassiano, & Fausto retulimus, evidenter cōtinentur. Sic enim aiunt, desiderantibus, petentibus, pulsantibus, & querentibus gratiam dari. Et ideo Concilium Arauc. canon. 3. specialiter loquitur de inuocatione humana, & can. 4. de voluntate salutis, quæ gratiam præcedat. & can. 6. *Si quis sine gratia Dei, credentibus, voluntibus, defiderantibus, vigilantibus, stu-*

*dentibus, querentibus, pulsantibus, &c. quæ omnia recenset, quia in his omnibus illud meritum gratiæ ponent Semipelagiani, quæ interdum a Cassiano explicantur, interdum sub nomine laboris humani omnia comprehenduntur, vt constat ex libr. 12. de Institut. renunciant. cap. 14. & Prosper in dicta epist. ad Ruffinum ex sententia Semipelagianorum ait, *Deum expectare homines, quæ vniuersitatem secundum voluntatem suæ motum, si queferit, inueniat, si petierit, recipiat, si pulsauerit, introeat.* Et infra. *Vt qui voluerint credant, & qui crediderint, iustificationem merito fidei, & bone voluntatis accipiant.**

Sed quæ vterius potest, an isti posuerint hoc meritorum in his operibus, tantum, quæ ante iustificationem usque ad fidem præcedunt, veletiam in omnibus bonis actibus, aut operibus, vellaboribus post in ipso du-

4. *Responso.*

quacumque gratiam, vel iustificationem factis, et brio principiis sola facultate liberi arbitrij absque cooperazione gratiæ efficiantur? Respondetur dubium non esse, quin de omni bono vni naturali liberi arbitrijs, siue antecedat, siue comitetur, siue sequatur fidem, non tantum imperfectam, sed etiam perfectam in suo genere, locuti fuerint. Nam de antecedentibus, & comitantibus res est clara, de subsequentibus autem patet in primis exemplis à Cassiano adductis. Nam in hoc ordine ponit sententiam Davidi, qui iam fidem habebat, & satis perfectam, & robustam, idemque censet de voluntate adificandi templum, quam David habuit, non solum post fidem, sed etiam post iustitiam. Idemque constat ex exemplo de victoria Iob, & similibus. Deinde probatur, quia Cassianus in illis locis non solum tractat de gratia, quæ datur post fidem ad primam iustificationem consequendam, sed etiam de adiutorio gratiæ necessariò ad perfectionem spiritualem in castitate, & in omni genere virtutis, & pace, ac munditia cordis obtinenda, & hoc etiam adiutorium dicit dari hominibus ex merito laboris humani; manifestum autem est hunc laborem exhiberi à viris, non tantum iam perfectè credentibus, sed etiam iustis, & ad perfectionem tendentibus. Præterea idem aperte tradit Faustus libr. 1. cap. 7. & alij, cuius verba iam retulimus. Ratione deinde siue siudierit potest, quia si voluntati hominis nondum illuminati per fidem, vel nondum confirmati per perfectam fidem, tantam vim, & facultatem tribuebant, quomodo non maiori ratione eandem, vel ampliore admitterent in voluntate, & opere hominis iam quidem credentis, vel iusti, proprijs tantum liberi arbitrij viribus operantis.

Dices, licet fortasse hoc dixerint Massilienses, in eo non errasse, neque illud pertinere ad reliquias Pelagianorum. Nunc enim opinio aliquorum Theologorum est, bona opera moralia, quæ à iustis fieri possunt, ex solis viribus liberi arbitrij meritoria esse gratiæ, seu augmenti eius, quæ opinio non erronea, sed probabilis reputatur. Respondeo, quidquid sit de censura illius opinionis, de qua inferioris suo loco dicemus, in duobus præcipue errasse Massilienses. Primum quia Massilienses multa præclaræ opera dicebant fieri posse per solas suæ vires liberi arbitrij, quæ revera etiam à credentibus, vel à iustis sine speciali Dei favore, & gratia fieri non possunt, vt sunt poenitentia de peccato, quæ veniam statim obtineat, victoria grauiissimæ, & perseverantissimæ, in dñe etiam multiplici temptationis, vigilij, ieiunij, & orationibus, perseveranter infisteret, & similia. Secundum quia his operibus ex libero arbitrio factis, non ratione fidei, vel gratiæ in persona existentis, sed solum ratione boni vius naturalis libertatis meritum donorum gratiæ tribuebant. Ita vt intuitu solius huiusmodi vius Deus vteriore gratiam concedat. Vtrumque enim aperte sumitur ex sententia Cassiani, & Fausti allegatis, & vtrumque ad reliquias Pelagi pertinet, vt postea ostendemus. Præterquam quod etiam est falsum dicere, opera merè humana ex solis viribus liberi arbitrij facta in homine fidelis, vel

5. *Dilatio.*

6. *Duplex error.*

7. *Massilienses.*

in isto esse meritoria gratia, ut in fine huius operis tractabitur.

6. Tandem verò in hoc punctione interrogari potest, an Massilienses posuerint etiam hoc meritum in operi interrogatio in bus, vel affectibus supernaturalibus, non quatenus eodem dubio sunt ex gratia, sed quatenus sunt ex conatu fieri arbitrij. Aliqui enim Theologii etiam hunc numerant inter errores Semipelagianorum. Referunt enim, eos dixisse, in ipsomet consensu libero, quem nostra voluntas præbet gratia vocanti, licet ad illum gratia etiam comitante concurrat: tamen nostrum conatum, & influxum liberum esse natura priorem, & illum expectare Deum, ut per gratiam suam adiuuet voluntatem nostram ad consentiendum, & ita etiam quod hoc posuisse initium salutis ex nobis, quia initium illius consensus est à nobis, & ratione illius, ut præcise est à libero arbitrio, Deum hominem dicebant adiuuare. Et hoc modo intelligentes putant canonem 4. Concilii Araucani, vbi dominantur dicentes, Deum expectare voluntatem nostram, ut à peccato expurgemur. Et eodem modo intelligent, Semipelagianos subiectisse gratiam libertati, & fecisse illam per dissequā liberis arbitriis in concursu, quem ad eundem supernaturalem actum habent. Ac denique sic etiam interpretabuntur, quod Prosper in epist. ad August. eodem dixisse refert. Libertatem tunc iuuandam Dei auxilio, si, quod Deus mandat, elegit. Et quod subiungit, obedientiam esse priorem, quam gratiam, & quod ait Hilarius, Neque alicui operi curationis eorum adnumerandum putant, extirrita, & simplici voluntate agrotum velle sanari.

7. Veruntamen hæc tam subtilis distinctio, & speculatoria non habet fundamentum, vel in dictis Calsiani, aut Fausti, vel in his omnibus, quæ ex Concilio Araucano, aut ex Sanctis Augustino, Prospero, aut Hilario de hoc errore colligi possunt, sed potius contrarium. Quia Concilium Arau. can. 3. 6. & 7. & sequentibus per initium salutis, aut fidei non explicat solum concursum, vel conatum voluntatis cum operante, & cooperante gratia, sed aliquem actum, vel affectum humanum sine his gratijs factum, qualis est inuocatio humana, desiderium aliquod salutis, elecitio, labor, & similia: & è contrario in can. 5. per initium fidei intelligit credulitatem affectum, qui ex inspiratione diuina concipitur. Neque comparat in eodem actu conatum voluntatis ad concursum Dei, sed unum actum ad alium, vel alios distinctos, & damnat dicentes, actum naturalibus viribus factum, esse rationem obtinendi gratiam, aut fidem. Neque damnat dicentes talem actum fieri sine concursu Dei, aut prius elicere voluntate, quam fiat à Deo, quia nimur, neutrum legimus dixisse Massilienses, sed damnat eos, qui cum dicent, tales actus fieri solis viribus liberis arbitrij (quod non excludit generalem concursum Dei) dicentes esse causam, & principium salutis, & fidei, seu gratia, qua esse res distincta à tali actu, & effectus illius meriti.

8. Et ideo etiam Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 5. volens tradere doctrinam contrariam Semipelagianorum errori, docet initium salutis sumi à vocazione antecedente omnia merita, & re ipsa distincta à concursu libero voluntatis. Ponebant ergo Massilienses hoc principium, vel meritum in aliquo actu, qui à nobis fiat cum solo Dei concursu, nec comparabant illa duo inter se, nec de hoc fuit vnuquam controuersia inter illos, & Patres. Quod etiam aperte ostendunt verba Augustini lib. de Prædest. Sanctorum cap. 2. quibus explicat punctum controuersiarum, in quo Galli nondum à Pelagianis discedebant. Et ex verbis Prosperi, & Hilarij, qui semper referunt huiusmodi actus, velle credere, credere, inuocare, velle sanari, & similia, quæ significant actus ipsos, quos dicebant fieri à libero arbitrio sine adiutorio gratia, & in illis ponebant tal meritum; & gratiam retributam talibus actibus ponebant in alio nobiliori effectu, vel dono ab ipsis actibus distincto, ad quod recipiendum dice-

bant, præparari voluntatem prioribus actibus naturaliter elicitis. Et hoc ipsum evidenter declarant Cassianus, & Faustus in suis sententijs, & quidquid aliud eis attribuitur, voluntari ex cogitatum est.

Vnde etiam constat, neque Massilienses ita distinguuntur in ipso voluntario consensu conatum liberi arbitrij à cooperatione Dei, ut illum dicentes esse priorem, & rationem alterius, & id est illum vocauerint initium latius ex parte nostra. Nam præterquam probatur, quod nihil tale in eorum scriptis reperitur, nec de illis relatum inuenitur, illud ipsum etiam ipsi naturali lumini rationis repugnat, ut infra suis locis ostendemus, ideoque sine magno fundamento, & evidencia verborum illis attribuendum non est. Quocirca à Patribus non arguuntur dixisse, initium salutis vel fidei esse ex nobis, quia dicentes, influxum liberi arbitrij in consensum esse priorem cooperatione Dei, sed quia dicebant, illum actum fieri à nobis, id est, sine prævia interna gratia, & inspiratione, ac illuminatione diuina præparante voluntatem. Et è contrario Concilium Tridentinum per initium salutis non explicitum cooperationem Dei ad illum consensum, sed vocationem per tactum Dei, & præniam illuminationem, & inspirationem. Et ob eandem causam Augustinus sèpè docet, Deum inchoare nostram salutem operando in nobis sine nobis, quod facit per veram & internam vocationem omnino gratiam, & omne meritum nostrum antecedentem: quam non admittabant Massilienses, & id est errabant. Ergo in illo prævio merito, quod ponebant, multò minus ponebant propriam cooperatem gratiam, sed solum generalem influxum naturæ. Ac proinde non ponebant tale meritum in actu libero in re ipsa facta ex gratia, sic, vel sic considerato, sed in solis quibusdam bonis actibus mere naturalibus. Et hoc modo subiectebant gratiam bono vsui libertatis puro (ut sic dicam) id est, omnem influxum gratia in re ipsa excludentem, seu mero conatu humano, id est, non eleuato per villam gratiam ad superiorum ordinem, qualis est conatus, quem voluntas adhibet in actibus, quos sine cooperante gratia non facit.

Denique hinc intelligitur, quo sensu dixerint, 10. Deum expectare voluntates nostras, & quo etiam sensu dicitur à Concilio Araucano damnatur. Intellige Semipelagianos dicentes enim Deum expectare voluntatem hominis, ut locuti sint, se præparet suis viribus, ut ad fidem, vel poenitentiam augeat, & vocetur per gratiam, vel (quod grauius) ut ipsam sa- Concil. Arau- litem gratia, & perfectionem recipiat. Et hoc est, sic. damnatur. quod damnatur in dicto can. 4. Concil. Arauc. Cum enim intenderet reliquias Pelagianorum extingueare, ut infra videbimus, in sensu illis contrario loqui debuit. Et hoc etiam manifestat Concilium in omnibus canonibus sequentibus. In quibus eisdem verbis, quibus Semipelagiani suum declarabant errorem, illum damnat, & contrariam veritatem docet. Quocirca sicut Semipelagiani hinc constituentes hominem cum nudo libero arbitrio, & inde Deum largitatem totius diuinae gratiae à prima visu ad ultimam, dicebant expectare Deum, ut homo inchoet bonum opus liberis arbitrij prius, quam ipse incipiat opus gratiae: Ita Concilium in eodem sensu damnat dicentes, Deum expectare hominis voluntatem, ut à peccato purgari velit, docetq; Deum incipere infundendo spiritum gratiae, & per illum voluntatem salutis in homine efficiendo: quod pertinet ad primam vocationem præuenientem consensum, non ad cooperationem ipsius consensus.

Quod etiam patet ex testimonijs Scripturæ, quibus suam doctrinam confirmat. Vnum est illud; Præparatur voluntas à Domino. Quod de præparatione, quæ manat: illi solus Deus facit, intelligit Augustinus q. 2. ad Simpli. homo re-

Nam homini etiam est præparare cor, ut dicitur Prover. 4. 26.

16. Vnde nobis dicitur, Præparare corda vestra Domino.

1. Reg. 7. hæc autem præparatio secunda fit ab homi-

ne cum

Pars I.

O

ne cum Deo, & gratia eius cooperante: illa vero prior, quæ antecedit, fit à solo Deo per gratiam excitantem, seu vocationem, vt ibidem ait Augustinus, & libr. de Prædest. Sanctor. cap. 6. & 16. & contr. duas epist. Pelagianor. cap. 8. & 9. & lib. 2. de Peccator. merit. & remiss. capit. 18. De hac ergo præparatione per solam Dei præuenientem gratiam loquitur illud Concilium, cum docet, Deum non expectare hominem. Aliud testimoniū est illud ad Philippens. 2. Deus est, qui operatur in vobis & velle, &c. quod etiam facit Deus per congruā vocationem, vt eisdem locis Augustinus exponit: præfert dicta q. 2. ad Simplici. itemque libr. de Bon. per c. 13. & lib. de Grat. & liber. arbit. cap. 16. & 17. Hominem ergo nondum vocatum non expectat DEVS, vt illum vocet (vt infra, contra hunc errorē) Semipelagianorum ostendemus: nunc enim solum illum explicamus) hominem autem iam supernaturāliter excitatum, & vocatum expectat Deus, vt liberē consentiat, & ad vteriorem gratiam se disponat, vt infra cum de gratia efficaci tractauerimus, declarabimus, & ostendemus.

Quam gratiam intellexerint Semipelagiani dari nobis à Deo, intuitu boni v̄sus naturalis libertatis. Dub. 2.

Circa secundum principale dubium de entitate videlicet prædicta gratiæ, Augustinus libr. de Prædest. Sanctorum cap. 2. solum refert ex sententia Pelagianorum, fidem inchoari à nobis ex nobis, ex merito autem illius initij augeri à Deo. Et de hoc ipso augmento non explicat, quale sit, potest autem intelligi, vel de augmentatione essentiali, vel intensu, vel etiam de perfectione, quam accipit fides ex coniunctione charitatis, Prosper autem in epitol. ad Ruffin. iustificationem absolutè ponit sub illo merito ex sententia Massiliensem. Ut qui voluerint, inquit, credant, & qui crediderint, merito fidei, & bona voluntati iustificationem accipiant. Per iustificationem autem intelliguntur videntur non solum, sanctificationē per infusionem gratiæ habitualis, & remissionem peccatorum, sed etiam totum progressum à fidei conceptione usq; ad illum terminum, & ita includit tam habitum infusionem, quam donationem actuum supernaturālium, & auxiliorum, quæ ad illos actus necessaria sunt. Et ita in alia epistola ad Augustinum, Ad hanc, inquit, gratiam, quin Christo renascimur per naturalem facultatem petendo, quarendo, pulsando perueniri dicunt. Et in sequentibus dixisse refert, se auxiliū gratiæ, & salutem gratiam merito sua credulitatis accipere. Idemque sentit Hilarius dicens, Ut vō merito, quo crediderint, se posse sanari, & voluerint, & ipsius fidei augmentum, & torus sanitatis sua consequatur effectum. Et infra, Ut adiuueretur qui operari vole. Omne ergo genus gratiæ, sive habitualis, sive actualis, seu auxiliantis huic merito tribuisse videntur. Quod etiam ex sententijs Cassiani, & Fausti non obscurè sumitur, cum etiam totam perfectionem spiritualem huic humano merito supponere videantur. Nam licet fateantur, sine gratia Dei non posse comparari, sentiunt tamen præire semper laborem humano, & gratiam subsequi, vt vterius homo semper progrediatur.

Quocirca in hoc dubio exploratum quidem videatur, Semipelagianos totam gratiæ subiecisse aliquo modo humano labore, eiusque merito: de modo autem quo id intellexerint, non ita constat. Dubius enim modis intelligi potest, aliquam gratiam dari merito illius humani affectus, aut fidei, vel operis, scilicet, vel proximè, vel saltem remotè, seu partim proximè, partim remotè. Loquēdo ergo posteriori modo, clarum est, totam salutem nostram posuisse Semipelagianos in illo, vel ab illo merito humano, quia per illud sufficienter distinguebant prædestinatos à reprobis, & constat ex citatis epistolis, ergo sentiēt,

totam salutem dari aliquo modo propter illud meritum, ergo vel proxime, vel saltem remote, & radicaliter. Deinde hoc vt minimum probant testimonia adducta. Ac tandem declaratur, quia dicebat per voluntatem credēdi, v. g. acquiri fidem aliquam inchoatam, & propter hanc tribui perfectionem fidei, & per hanc impretrari auxilium ad vteriorem perfectionē; ergo ita progrediendo, tota salus, & omnes gratiæ ad illam necessaria ab illo humano merito proueniunt.

Dificultas autem est, an etiam senserint, omnia, & singula gratia dona proximè, & immediate dari propter aliquod humanum meritum. In quo puncto minimum donum est certum, quid illi senserint, vel an omnes in singulis donis eadem sententia quod hoc punctum conuenient, gratia dari Hinc enim difficile creditu videtur, eos asseruisse, vel proxime pro primam gratiam sanctificantem cum remissione aliquo merito peccatorum, & alijs virtutibus, & donis infusis dari proximè, & immediate propter aliquem laborem humanum, seu propter actum merenaturalem, & foliis viribus liberi arbitrij factum, vel actus ordinis supernaturalis omnes dari immediate propter aliquod bonum meritum naturale; ergo non oportet, hæc illis attribuere, cum ea non expresserint, nec necessariò ex eorum dictis sequantur: satis enim est, quod dixerint mereri homines auxilia supernaturalia, vel aliquod primum, quo bene operando supernaturāliter, vteriora auxilia, & dona consequantur. Sed licet ex vi meriti primi auxilijs gratiæ, quod ponebant, nihil aliud consequi, aut necessarium esse videatur: nihilominus eorum scripta attende cōsiderando, multò plura dona gratia censebant, retribui labori, & merito humano. Nam in primis Cassianus, vt vidimus, propter pœnitentiam conceptum ex solo bono v̄su liberi arbitrij censuit retributam fuisse Davidi peccati sui remissionem. Et latroni propter naturalem fidem statim reprobmissum esse paradisum, & Abram propter fidem, quam per liberratem arbitrij exhibuerat, iustificatum esse. Et ita quod remissionem peccatorum verisimile est eos sensisse, immediate obtineri per naturalem pœnitentiam ex solo bono v̄su liberi arbitrij conceptam. Quid autem illi de arbitribus infusis senserint, an scilicet infundantur cum remissione peccatorum, & cum interna anima renouatione: quidve de arbitribus supernaturālibus existimauerint, an scilicet necessarij sint, necne, exploratum non est, nec illis temporibus expressè cōtrowetur, & ideo de his certò dicere non possumus, an crediderint, hæc dari propter tale meritum: Solum enim peccatorum remissionem, & gratia adiutoriū aperte dixerunt, dari propter tale meritum. Hoc autem de alijs gratiis non tantum intelligebant de vno primo auxilio, ita donis non per quod reliqua obtinebant, sed etiam de multis alijs, que per vitā decursum possunt homines v̄su sua, semper liberratis, suoq; humano labore, ad perseverandum, & crescendum in iustitia promereri.

Atque ita non cuilibet actui, seu merito humano, omnia dona gratia immediate attribuerunt, neque Probabile est in solo vno actu, vel in illis solis, qui antecedunt per censisse fidem, ponebant hoc meritum, sed per totam gressus gratiæ vitam durare posse, & debere censebant. Vnde consequenter (vt opinor) sentiebant, singulis gratiæ donis, deo preparare proportionatum meritum humanum. Ut v. g. propter naturalem voluntatem credendi dari fidem, seu auxilium ad credendum, vel propter voluntatem credendi cum fide imperfecta; quæ ad illam voluntatem necessariò sequitur dari perfectam fidem, seu augmentum fidei, per inuocationē autem humanam dari id, quod petitur, & propter desiderium salutis dari auxilium, saltem ad inchoandam illam, & propter aliud simile desideriū progrediendi, dari adiutorium aliquod illi proportionatum, & per conatum humanum ad resistendum tentationi, dari auxilium adiutoriorum illius perfectè obtinendam, & sic cum proportione de ceteris virtutibus singulis. Quæ omnia facile sibi persuadebit, qui ea, quæ ex Cassiano,

Cassiano, & Fausto capite praecedenti retulimus, at-
tentegerit. Hac enim ratione dicunt, petenti (vti p
per invocationem humanam) dari, & perit, pulsanti
aperiri, quarentem invenire, & similia: vt declarant,
humano merito respondere effectum, seu prae-
mium labori, & industria humana proportionatum. Sic et-
iam Cassianus dicta collatione capite octavo. Cum
Deus in nobis ortum quendam bona voluntatis inspicerit, il-
luminat eam confessum, atque confortat, & incitat ad salu-
tem incrementum tribuens ei, quam ipse plantauit, vel nostro
conatu viderit emeruisse. Vbi non solum loquitur de ho-
minibus ante fidem, vel iustitiam, sed generaliter de
omnibus, & vnicuique initio bona voluntatis suum
augmentum, & peculiare adiutorium quasi pro mer-
cede correspondere sentit, & capite 11. circa finem, &
ferè in omnibus capitibus sequentibus multa similia
repetit. Et similius Faustus libro primo, capite septi-
mo dicit, Deum expectare ab incipientibus fidem, &
proficiens opera, vtique humana, ita tamen vt cre-
dulitatem affectum proficiens augeat, & laborantibus ad-
iutor quotidianus adficit. Vbi hoc meritum & quoti-
dianum esse supponit, & per partitionem illam cum
proportione remunerari significat. Quod etiam in se-
quentibus capitulis, & locis supra designatis prose-
quitur, & declarat.

Cuiusmodi intelligenter Semipelagiani esse illud ad-
iutorium gratia, quod ratione proprii laboris
confertur homini; Dub. 3.

16. **H**inc vero nascitur 3. principale dubium de quali-
tate, vt ita loquamur, praedicti adiutorij gratia,
in quo multa interrogari possunt. Primum, an illud
sit aliquid beneficium gratia, quod a solo Deo fieri in
hominis bene ventre sua libertate sine noua coope-
ratione eiusdem hominis vitali (vt sic dicam) siue libe-
ra, siue naturali, & necessaria, an vero sit aliquis actus
perfectus, seu perfectior, quam fuerit prior, qui a no-
bis sit? Deinde si tale donum consit, vel semper, vel
aliquo in actu secundo, & perfectiori, qui a nobis
sit, an ille sit in se, ac propriè liber, vel necessario se-
quatur ex priori actu, ac subinde non sit liber noua
libertate, sed tantum per denominationem a liberta-
te prioris boni vñus, ratione cuius perfectior ille
actus confertur? Denique si actus ille, ad quem iuu-
tur homo ratione prioris meriti, non tantum sit in-
tellectus, aut voluntatis perfectius operantis, sed eti-
am liber, an adiutorium, quod ad illum confertur,
sit per modum auxilij tantum sufficientis, quod suo
effectu priuari solet, an per modum auxilij efficacis,
quod infallibiliter suum effectum consequitur? Quæ
omnia si a nobis exat, & cum sufficienti fundame-
to resolvi, & affirmari possent, ut ille simus quidem
est, tum ad cauendum ipsum errorem in tradenda
vera de gratia doctrina, tum ad illum certius, & effi-
cacious impugnandum, difficile tamen id est, neq; à Ca-
siano, aut Fausto hoc sat satis explicantur, neque etiam à
Parribus distincte referuntur. Nihilominus tamen q
conjectura assequi possum, breuiter explicabo.

17. Quod ergo ad primam interrogationem attinet,
existimo Cassianum, & alios sensisse, mercedem pro-
ximam, & inmediatam huius laboris humani sepe
esse aliquod supernaturale beneficium, quod à Deo
solo sit in homine, vel circa hominem, sic bene de se
merentem, licet posit, etiam frequenter esse aliquam
perfectior actio, quæ ab ipso homine sit peculiareiter
adiuto, & moto à Deo. Prior pars ostenditur in pri-
mis in remissione peccatorum, quam sentit Cassia-
nus interdum dari propter bonum vñsum naturalis
libertatis in detestacione, vel dolore de peccatis com-
missis, nam remissio illa beneficium est à Deo solo
concessum supposita hominis dispositione. Vnde si
cum remissione peccati intellexit in fundi iustitiam,
& renovationem internam per habitualia dona infu-

sa, consequenter etiam dicere debuit, dari hæc omnia
intuitu boni affectus naturalis, ab subinde hoc præ-
mium laboris a solo Deo fieri in nobis, sine nobis post
tale meritum, quia illa dona a solo Deo sunt. Et certè
non est alienus ab hoc sensu Faustus libr. 1. cap. 12. vbi
de Filio Prodigio loquens ait. *Sicut siu criminis est quod
longe p; parentis refugio oculos, ita siue est devotionis quod per
instum sibi bonum deliberas, & asturgens, ad paternos refu-
git amplexus, sed gratia, que pulsauerat peregrinatam, fu-
scipit reuertentem. Nam, vt iam admonui, nomine gra-
tia pulsantis, solam vocationem exterham intelligit,
post quam sequitur bonum vñsum liberi arbitrij, ratio-
ne cuius Deus suscepit hominem reuertentem, iubet
ferre stolam primam, & induere illam, quæ inter-
ham renovationem significant.*

Præter hæc autem intrinseca dona, sunt benefi- 18.
cia magis extrinseca, quæ à Deo fine nobis circa nos ^{item tenta-}
fiant, & ad gratiæ adiutorium suu modo pertinent,
de quibus isti etiam sentiebant, dari à Deo intuitu ^{tiones a Deo}
humani meriti. Huiusmodi sunt præuenire, & præ-
cavere, ne nobis tentationes, vel occasiones peccan-^{præuenire, & re}
ti occurant, quæ nos vincerent, nisi auerterentur, ^{per laborem}
aut è contrario externas occasions bene operandi
nobis prouidere, & impedimenta auferre, ac similia
quæ sine dubio magna sunt diuina prouidentia be-
neficia, quæ hominem præueniunt sine illius coope-
ratione, vel recognitione. Et hæc dicebant etiam
dari in retributionem boni vñsum liberi arbitrij ad
perfectam castitatem, vel similes virtutes acqui-
rendas, vt constat ex Cassiano dicto libro duodeci-
mo, capite 16. & tota collat. 13. Idemque ex Fausto sus-
mitur. Et in hoc certè loquuntur consequenter, tum
quia si Deus propter hoc humanum meritum con-
fert interna dona, quid mirum, si hæc etiam externa
conferat beneficia? tum etiam quia ipsi dicebant, ^{item}
Deum conferre bene inchoanti pugnam sua liberta-
te adiutorium necessarium ad consequendam victo-
riam, vel laboranti, ad progrediendum, & persevera-
endum, vel ad effectum, & consummationem conse-
quendam, sed ad hos fines necessaria est illa Dei pro-
tectione, ergo consequenter astrebant, hanc dari ho-
mini propter prædictum bonum vñsum libertatis.

19. Tam vero non solum hæc bona extrinseca, neque ^{item aug-}
sola intrinseca, quæ dantur per modum actus primi ^{mentum vir-}
sed etiam actus secundos, & vitales, eorum vñve perfe- ^{tuum et}
meritum dari, illos authores credidisse, ex corūdem ^{iam suo la-}
verbis colligere possumus. Nam dicebant, propter ^{boris} actus effectum, & credendi, vel ^{buunt.}
fidei, vel fidem imperfectam dari homini ^{mentum vir-}
fidei augmentum, & perfectionem. Quod certè non ^{item}
intelligebant de augmento habitus fidei, nec de illo
aliquando loquuntur, nec illum genitum, aut infu-
sum supponebant per solum effectum credendi, vel ^{mentum vir-}
fidem imperfectam, intelligebat ergo de fide actualis,
quam dicebant, firmorem, & perfectiorem fieri per
gratia adiutorium, quām per solas vires liberi arbitrij
fieri potuisset; ergo intelligebant aliquem actum
perfectioris fidei, vel saltem aliquam actualem perfe-
ctionem fidei dari intuitu prioris boni vñsum libertatis
naturalis. Idemque cum proportione censi potest in alijs actibus virtutum, præsertim, Spei, Charitatis, Peccnitentie, & Religionis, & in vñctoris tentationum. Deinde Cassianus dicta collatione cap. 7. di-
cit, *quantumcumq; scintillam ex corde nostro emicuisse con-
spexerit, eam confoset, suaq; inspiratione confortat, &
cap. 8. cum ortum bona voluntatis inspicerit, illuminat eam cofestim: inspiratio autem, & illuminatio actus
vitales sunt intellectus, & voluntatis; sentit ergo Deus
infundere aliquos similes actus intuitu præcedentis
humani meriti. Verum quidem est, hos authores valde
de ambigue, & aquinoce his verbis vñ: verisimile nihilominus est, eos, quando loquuntur de propriâ gra-
tia, quam Deus præbet vñtra proprias vires liberi arbitrij, & vñtra bonum illarum vñsum, & propter illum,
proprie etiam loqui de inspiratione, & illuminatio-*

ne. Et idem sentit Faustus, cum ait, propter bonum affectum dari actionem bonam, & propter bonum desiderium dari effectum, & complementum eius, quod sepe in alio perfecto actu dilectionis, vel contritionis, aut alio simili constituit. Et hæc de prima interrogatione.

20. *Circa secundam vero supponere oportet, per diuinam gratiam interdum fieri in nobis aliquos actus rationis, scilicet vitales intellectus, & voluntatis sine nobis moraliter, & liberè operantibus, quos prævenientem inspirationem, & illuminationem appellamus, præter hos vero dari in nobis actus gratiæ liberos, & morales, seu perfectè humanos. Supponendum item est, secundum ordinariam Dei prouidentiam priores actus non liberos antecedere, & inducere posteriores, si voluntas nostra non resistat, quod pro sua libertate facere potest, & ideo priores actus dantur per modum auxilijs, seu adiutorij gratiæ ad posteriores actus, vt infra suis locis operiosius explicatur sumus. De priori ergo generare actuum facile credi potest, admissum esse à Massiliensibus cum eadem proprietate, & perfectione talium actuum, quod nos agnoscimus, hactantum interueniente differentia, quod fides docet dari hos actus sine præiuvio merito solus liberi arbitrij, isti non liberos autem dicebant, dari quidem in nobis tales actus gratiæ ad nos iuuandos, sed intuitu alii cuius præcedentis boni vñus nostræ naturalis libertatis. Ita enim loquitur Celsianus de illuminatione, & inspiracione, quæ datur à Deo aliqui boni in nobis vident, quod ut dicebam, non est, cur ad impro prios sensus transferatur. De posteriori autem genere actuum non possum credere affirmare, nec satis coniclare, quid fenserint isti authores, nunquam enim declarant, dati hoc adiutorum ad nos actus humanos, & liberos perfectiores elicendos: sed generatim dicunt dari ad augmentum perfectionis, & ad effectum salutis obtiendum, quod potest intelligi de perfectione, & effectu, quem operatur Deus in nobis, sine nouo actu libero nostro. Vt, v.g. quia cogitare potuerunt, illam eandem fidem, quæ ut erat tantum ex discursu, & effectu naturali, erat imperfecta; accedente Dei illuminatione, & inspiratione formaliter perfici sive per concomitantiam illius adiutorij, sive per aliquam perfectionem, quæ inde naturaliter, ac necessariò resultat in actu fidei, qui antea erat imperfectus: idemque cum proportione in ceteris bonis actibus existimare potuerunt. Et hoc certè insinuat Faustus lib. 1. cap. 9. cum de Deo dicit, *Bone voluntatis homini deputauit vñus sibi referuauit effectum.* Nam sicut primum soli homini, ita secundum soli Deo tribuit.*

21. *Perf. actio
non huma
nus labor
ad idem
ex gratia à
solo Deo fieri*

Indo in hoc maxime videntur errasse hi authores, quia non intellexerunt eundem actum posse esse à voluntate libera, & à gratiæ adiutorio necessario ad illum actum efficiendum; ideo enim prærequirunt aliquem bonum vñus solius voluntatis, in quo salutetur libertas. Ergo intelligebant, perfectionem, quæ solo Deo fieri adiungitur ex gratia, iam non fieri à nobis propria libertate, sed à solo Deo adiungi, non libero solum arbitrii, quatenus per priorem bonum vñus liberum illam comparamus. Et ob hanc causam nullo modo admittere volebant prævenientem gratiam, quæ Deus facit, vt velimus, & in hoc reprehendebant doctrinam Augustini, tanquam libertati contrariam, ipsi liberi aiebant, vt constat ex Prospero, Hilario, & eorum scriptis, reliquam esse libertatem, quaque possit obediens, vel aliter se præparare, vt libere, & ex proprio merito salus vñicuique conferatur. Quod sane non solum in uno, seu primo actu modo iam explicato, sed etiam in toto progressu virtutis, vel perfectionis intellexisse videntur. Nam homo sic adiutus, & confortatus à Deo in priori actu facilior redditur ad secundum in alia opportunitate liberi elendum, tunc autem sive libertate incipiet alium vñus sui arbitrij, quæ Deus maioribus beneficijs perficiet, vel maiorem aliquam suavitatem, aut illuminatio-

nem addendo, vel alio simili modo, & ita potest procedi in toto discursu spiritualis vita. Et hoc certè significare viderur Prosper, cum in illa epist. ad August. de Semipelagianis scribit. *Ad gratiā quā in Christo rendimur, peruenire hominem dicunt per naturalem facultatem, petendo pulsando, querendo, vt ideo accipiat ideo inteniat id, introit a bono nature bene vñus, quia ad ipsam saluante gratiam initialis ope gratiæ meruit peruenire, vbi initiali gratiam, eis condescendens, vt infra dicam, vocat ipsam libertatem, sub gratia vero saluante includit non tantum habitualem, sed maximè gratiam auxiliantem, nec solum primam, sed omnem, quæ ad salutem adiuuat, vt expressius declarauit Hilarius supra dicens. Vt eo merito, quo voluerint, & c. totius sanitatis sua consequuntur effectum.* Tota autem sanitas animæ non obtinetur, nisi multis actibus, & toto vita progressu. Ergo in toto illo ita componebant Semipelagiani gratiam cum libertate, vt in singulis actibus utilibus ad salutem, antecedat actus sola libertate factus, & illi, ac propter illum adiungatur gratia, quæ perficiatur a solo Deo, & fiat aptior, & utilior ad salutem.

Veruntamen licet hic modus explicandi sensum huius erroris, tam in Cassiani & Fausti verbis, quam in his, quæ referunt Prosper, & Hilarius, magnum habent fundamentum, nihilominus non omnino convincimur ad credendum, eos non agnoscimus actusliberos intellectus, vel voluntatis factos libere à voluntate cum adiutorio gratiæ, distinctos ab illis actibus liberi merè humani, in quibus meritum præcedens gratiam collocabant. Potuerunt enim, cum dicebant, augeri fidem propter meritum boni affectus ad illam, vel propter fidem imperficiam, intelligere, propter illud meritum eleuari, & confortari hominem per gratiam ad efficiendum libere meliorem actum fideli, quam possit solis viribus liberi arbitrij facere, & sic de reliquis virtutibus, seu actibus eorum, tam in initio sanctificationis, quam in progressu eius. Nunquam enim inuenimus, aut legimus hoc ab eis fuisse expresse negatum, neque ex eorum dictis videatur necessariò sequi. Nam licet posuerint primum bonum vñus solius libertatis ante gratiam, fortasse non sicut, quia putarent, non posse actum esse liberum, si ad illum elicendum est necessaria gratia, sed quia non esset iusta neccrationabilis distributio gratiæ, nec discrecio inter saluandos, & non saluandos, nisi illud meritum præcederet. Nam contra rationem parabant, eam partitionem, vel distributionem pro sola Dei voluntate esse factam, vt Augustinus vult. Si autem dicatur, talem libertatem remansisse, quæ sola possit quis saltem velle bonum incipere. De compendio (aiebant) rationem reddi electorum, & reictionem, in eo, quod vñicuique meritum propria voluntatis adiungitur, vt Hilarius refert. Et simili modo, ait Prosper, ideo Massilienses negasse, Dei voluntatem merita hominum præuenire, ne cogarentur concedere, Deum sola sua voluntate inter saluandos, & reprobos discreuisse. Eandemque rationem multis verbis inculcat Faustus lib. 2. cap. 7. & 26. quæ supra retulimus. Quod si verum est, Massilienses agnoscimus actus humanos, & liberos perfectioris rationis, seu ordinis gratiæ, dicendum est illos consequenter existimasse, hos actus esse posteriores bono vñus solius liberi arbitrij, & ratione illius dari predictos actus, non immediate, & in se, sed media aliqua illuminatione, & inspiratione, quæ excitetur, & eleuatur potentia ad talem actum quasi in præmium prioris boni vñus naturalis arbitrij. Quod per se clarum est, magis autem explicabatur in sequenti dubio.

Senserintne

Senserint Semipelagiani gratiae adiutorium pro humano labore collatum esse sufficiens tantum, an etiam efficax. *Dubium. 4.*

14. Tatum enim occurrit tertia interrogatio supra sententiam, tum principale dubium in hoc capite nimurum, cum Semipelagiani dixerint, adiutorium gratiae ad perfecte-
cione, id est operari dari ex merito humano, an id intellectu-
confutat, rint de auxilio sufficiens tantum, vel etiam de effi-
caci, id est, an senserint, in premium proprii laboris
dari auxilium, quod semper habeat effectum, vel
quod possit effectu frustrari? In quo aliter loquen-
dum est iuxta priorē modum explicandi sicut
sententiam de actibus per gratiam perfectis, aliter
verò iuxta posteriorem. Et ideo ut verumque breui-
ter declarē, suppono sententiam Massiliensem
fuisse omnibus hominibus præsticim adiutorium, de qui-
bus nunc loquimur, dari gratiam, & auxilium suffi-
cens, ut omnes possint saluari, verumque sit, Deum
pelle omnes homines saluos fieri. Et quanvis in hoc ab ali-
quis reprehendatur, & August. interdum aliter
conetur explicare illa verba, Deus vult omnes homines
saluos fieri. Nihilominus illa sententia per se spectata,
& quoad illum articulum, errorem non continet, sed
potius vera est, licet in modo illam intelligendi, &
explicandi possit error miseri, ut in lib. de Prædest. la-
tè dixi, & infra suo loco attingam. Ita autem Semipe-
lagiani in hoc errabant, quod hoc auxilium suffi-
cens non ponebant in aliqua vera gratia, sed partim
in naturali lege, & libertate, partim in externa alege,
prædicatione, seu doctrina, ut cap. præcedenti in sen-
tentia Cassiani, & Fausti notatum est, & infra in ultimo
dubio magis explicabo. Vnde hoc auxilium suffi-
cens farebant dari dignis, & indignis, ac subiden-
to dari ex aliquo merito humano, sed ex liberali
beneficio Dei. Quod præcipue intelligendum est quo-
ad legem naturalem, & liberam volendi facultatem.
Nam quod diuinam reuelationem, & legem, ac do-
ctrinam, seu prædicationem Euangelij dicebant, dari
propter meritum humanum, & non negari, nisi pro-
pter aliquem malum usum libertatis, vel in re existē-
tem, vel à Deo præsumi, saltem sub conditione, ni-
mirum, quia cognovit Deus, quod licet aliquibus
predicaret Euangelium, non essent credituri. Quan-
uis enim Cassianus, & Faustus hoc posterius non ita
expresse attingant, à Prospero, & Hilario refutur, &
ab Augustino in citatis locis impugnatur. Quia vero
totum hoc genus auxilij sufficiens non est vera gratia,
de qua tractamus, & quia evidens est, non dari ex
meritis sive in re futuris, sive sub conditione præsumi,
tum quia indifferenter omnibus offertur, quan-
tum est ex parte Dei, tum quia ad indignos peruenit,
& interdum ac sepe, ad illos, qui restituti sunt, & ali-
quando non datur illis, qui credituri essent, ut latius
in materia de prædestinatione diximus.

25. Hoc ergo supposito, si loquamur de adiutorio gratiae in superiori sensu explicato, id est, quod datur ad perfezionem actum, cuius intuitu datur secundum Massiliensem sententiam, & consequenter adiuvat ad bonum usum eiusdem libertatis in futurum, sic duplē respectu oportet in tali adiutorio distin-
guere: vnu est ad præsentem actum, qui est meri-
tum talis auxilij, & per ipsum perficitur: alius est ad
futuros usus liberi arbitrij. Priori respectu intellige-
bant Semipelagiani dari per modum auxilij, non fo-
lum efficacis, sed etiam necessariò habentis suum effe-
ctum, propter quem proxime datur. Hoc ex dictis
probatum relinquitur, quia tale auxilium secundum
Semipelagianos vi sua perficit actum impendenter à
novo consensu voluntatis, & ideo dicebant, hominis
esse bonum velle, Dei autem esse perficere, seu dare

Pars I.

effectum voluntatis bonæ: & hominem eo merito,
quo voluerit, consequi suæ voluntatis effectum, ut in
solius Dei munificentia, & largitione. Aiebant etiam
per illud meritum interdum conferri ipsam peccati
remissionem, & animæ salutem, vel perfectionem
absque nouo usu liberi arbitrij, hæc autem non dan-
tur nisi per efficaciam diuinæ voluntatis.

26. Si verò tale adiutorium consideretur per respe-
ctum ad futurum tempus, id est, ad perseuerandum
in illo bono usu libertatis, similes bonos effectus li-
beros concipiendos, vel ab uno ad alium progredien-
do, sic existimo, posuisse illud adiutorium ut suffici
esse tantum
ut sufficiens re-
ens, non ut efficax: quatuor in manu, & potestate vo-
luntatis esse crederent, pro sola sua libertate illum effici
tum, seu nouum bonum optis præstare. Vtrumque usus liberi
facile patet. Primum quidem, quia illi audire non
poterant Augustinum dicentem, Deum voluntate
sua, & vocatione occulta, atque secreta conuertere
hominis voluntatem, quo voluerit, & quando vo-
luerit, quia putabant esse libertati contrarium; ergo
consequenter in sua sententia loquendo, non poter-
ant admittere tale adiutorium, datum etiam ex priori
proprio merito, quod de futurum bonum usum
libera voluntatis secum efficaciter traheret. Secun-
dum autem est valde consequens ad illorum senten-
tiam dicto modo explicatum, quia putabant illum
etiam bonum usum liberi arbitrij solis intrinsecis
viribus eius fieri, & per gratiam solum iuuari, ut per-
seueranter, vel sine impedimentis fieri; ergo polita
sufficiens ex parte auxilij, dicere cogebantur, solum
arbitrii viribus suis posse præstare effectum eius.
Et ita Semipelagianorum doctrina, in hac parte co-
muniis Pelagianis fuit, Deum non operari, ut veli-
tum, nisi quantum in se est, voluntatis autem solius communis
esse, vel irriterat facere Dei gratiam, vel effectum per Pelag. c. 107. reliquias.
Augustini in principio, & ex alijs locis citatis.

Quocirca etiam adiuvamus ex sententia Massi-
liensem illud auxilium, quod datur ex prævio hu-
mano merito, dari nobis, ut per illud perfectioresa-
um mens de-
stus fidei, vel alterius virtutis libere efficiamus, di-
auxilio pre-
cendum est, illis etiam esse loquutos de auxilio suffi-
cienti, non de efficaci per se, & natura sua, ita ut non
possit frustrari voluntatis effectu, sed solum in dicto
sufficiens, quod liberum arbitrium potest per illud auxi-
lium operari, si velit, & interdum operatur, & inter-
dum non operatur, pro sua libertate: & quando non
operatur, non consequitur salutem, quia solum illud
prius meritum humanum, sive nouo usu perfectiori
libertatis ad illam non sufficit; & ita gratia data ra-
tione talis meritit irrita ad defecundum liberi arbitrij.
Si autem liberum arbitrium cum illa gratia coope-
retur, salutem consequitur, quia tribuitur priori me-
rito, tanquam primæ radici, & cauila ex parte homini-
nis, proximè verò tribuitur posteriori actui libero,
qui per se, ac perfectius ad salutem operatur. Atque
hanc fuisse mentem Gallorum, facile patet ex dicto
principio, quod semper constanter negarunt illud
genus gratiae peruenientis, quæ ita faciat nos velle, ut
non possimus ei resistere, quia credebant repugnare
libertati. Ergo si credebant illud adiutorium dari ad
nouos actus liberi efficiendos, etiæ supernaturales,
necessitatis est, ut admiserint tale auxilium solum, ut suffi-
cens ex parte sua, ita tamen, ut cum illo, & bono usu
liberi arbitrij contingat, consequi salutem, tum quia
in vnuersum ita sentiebant de quolibet genere au-
xilij sufficiens excitatis voluntatem, tum etiam
quia propter hanc causam dicebant, illud prius me-
ritum sufficere ad totam salutem, & ad discernen-
dum, saluandum à reprobo, utique si per liberum ar-
bitrium non steterit. Quantum verò in hac sen-
tentia sic explicata Semipelagianerra-
uerint, postea videbi-
mus.

*An Semipelagiani putarint meritum humanum
necessario praecedere gratiam.*

Dub. 5.

28. *Q*uintum dubium fit, an ex Semipelagianorum sententia hoc præsumit meritum humanum sit omnino necessarium ad gratiam, ita ut Deus nulli suam gratiam communicare incipiat, nisi prius in illo tale meritum bona voluntatis inueniat. In quo dubio, quantum ex citatis epistolis, & ex principiis huius erroris colligi potest, videntur sane authores eius credidisse, nemini adulto dari gratia adiutoriū ad salutem necessarium, nisi ex merito præcedente liberi arbitrij. Prosper enim ait, eos dixisse, *Ad hanc gratiam perueniri per naturalem facultatem, &c. vt ideo accipiat, &c. quia naturali bono bene v̄sus, ad istam salutarem gratiam, initiali gratia ope meruit peruenire.* Vbi initiale gratiam appellat, vel naturalem libertatem, ut suprā vidimus, vel certe legem & doctrinam, ut statim dicam. Gratiam autem saluante appellant illam, quæ datur per veram Spiritus sancti infusione, & ad hanc posteriorē obtinendam videntur sensisse, viam necessariam esse meritum humanum, & per hoc distingui dignos electione ab indignis. Vnde addebant, *Omnis per Euangelicam predicationem vocari, vt qui valuerint (vtique soli liberae natura) fiant filii Dei qui noluerint, fiant inexcusabiles, quia bonitas Dei neminem repellit à vita sed indereret vnueris vult saluari. Et infra. Quantum ad Deum (dicebant) omnibus paratam esse vitam eternam, quantum ad arbitrij libertatem, ab his apprehendi, qui auxilium gratia merito creditur acceperint.* Intelligebant ergo non aliter accipi hoc auxilium. Et ideo etiam dicebant, necessarium esse, ut obedientia voluntatis gratia adiutoriorum p̄r̄eat. Et eodem ferè modo sentit Hilarius, eos non aliam rationem reddidisse, cur gratia adiutoriorum quibusdam conferatur, & nō alijs, nisi quia in uno præcedit hoc meritum, & non in alio. Et inconveniens magnum esse putabant, hanc discretionem in solam voluntatem diuinam referre, etiam ex parte eorum, quibus gratia datur: ideoque quando non poterant rationem reddere ex merito in tempore existente, & antecedente, recurrebant ad præsumum futurum, sicut sub conditione, si fortasse nunquam absolutè futurum sit.

29. Denique expressis verbis hoc tradit Cassianus lib. 12. de Institut. renuntiante. cap. 14. vbi loquens de humanis conatus, & meritis ait. *Non mea, sed seniorum sententia definitio, perfectionem quidem sine his omnino capi non posse, his autem solum sine gratia Dei posse eam à nemine consummari.* Vbi aperè sentit, sicut per solam gratiam potest salus consummari, ita solis conatus liberari arbitrii posse perfectionem, & sanctitatem inchoari. Vnde subiungit, *Vt enim dicimus, conatus humanos apprehendere eam (vtique perfectionem) per se ipsos sine Dei adiutorio non posse: ita pronunciamus, laborantibus tantum, ac desudatis (vtique per se ipsos) misericordiam Dei, gratiamque conferri.* Vbi etiam notanda est particula exclusiva tantum, nam ex illa constat postulasse hunc laborem humanum, ut necessarium ad gratiam obtinendam. Et hoc modo infra dicit, *Potestibus, pulsantibus, & querentibus dari Dei misericordiam, & concludit, Presto est namq; occasione sibi tantummodo à nobis bona voluntatis oblatā.* Hanc ergo semper ut necessariò præuiam requirit. Et eodem modo loquitur Faustus in multis verbis supra citatis, quæ repetere non est necesse. *Præc. 30. p̄t̄ vero necessitatem indicant illa verba, Nisi fuerit obediens prausa deuotio, gratia vilescit oblatio.* *Contrarius sibi appareat.* Nihilominus contrariam sententiam tradere videtur idem Cassianus collat. 13. à cap. 12. usque ad finem, præfertim cap. 13. vbi ait. *Nonnunquam Deum cognoscere in natura bona voluntatis ab homine vel exigere, vel expectare, ne populo otioso, vel dormienti videatur dona sua conferre, vbi particula nonnunquam excludit necessitatem & capit. 15. & tradidit.*

17. addit, inscrutabilia esse Dei iudicia, & varia, nam quosdam volentes ad augmentum prouochit, alios etiam nolentes attrahit, &c. Et ita non in omnibus, neque semper sentit esse necessariam proprij arbitrij dispositionem, ut meritum ad gratiam obtinendam. Vnde Prosper cap. 5. contra Collat. in hoc specialiter Cassianum reprehendit, quod vtroque pede claudicet, nec catholicam doctrinam teneat, nec cum hereticis consenserit. Illi enim (ait) in omnibus iusti hominum operibus libera voluntatis tuetur exordia, nos bonarum cogitationum ex Deo semper credimus prodire principia, & capit. 13. & sequentibus, & 33. & sequentibus illum contradictionis redarguit, & acriter impugnat.

In hoc dubio tam ambiguū, & obscurū loquuntur Cassianus, & Faustus, ut vix possimus aliquid certum de illorum sententia statuere: vnde multo magis sententia incertum est, quid alij sententes huius erroris in hoc generali, & puncto senserint, & an in eo vna illorum omnium *Ex distinc-
tione gratia* concors fuerit sententia. Quantum vero ex dictis apud Sem-
authoribus colligere possum, duplēcē (vñ suprā ad-
p̄t̄. 17. vñ generalē
omnibus hominibus bonis, & malis, saluandis, & da-
mnandis, alteram specialiorem, quæ non omnibus
datur. Priorem non dicebant fundari in hominibus
merito, sed in illa generali voluntate Dei, qua vult om-
nes homines saluos fieri. Ita cōstat ex epistolis Pro-
speri, & Hilarij, & ex Fausto libri 1. cap. 17. vbi ponit
quandam attractionem, qua Deus omnes trahit, quantum in se est, & de illa intelligit verba Christi Ioannis 6. *Nemo potest venire ad me, nisi Pater meus traxerit eum.* Si quis autē attētē hos authores legat, intellegit, hanc gratiam generalē non esse, nisi vel legem naturalem cum libera facultate, vel externam prædicacionem, aut doctrinam, vel quamlibet admonitionem, ut ex verbis Fausto supra ostendimus, & aperte sumit ex Caisiano dicta collat. 13. cap. 8. & paulo inferius iterum dicemus.

Omnem autem illam gratiam specialiorem, id est, quæ non in omnibus generaliter datur, sed quibusdam datur, alijs negatur, senserunt hi authores, quibus datur, ex aliquo merito bona voluntatis dari, vel tanq; ex proximo merito, vel tanq; ex radice, modo supra explicato. Quia necessarium putabant, dati ex parte hominis rationem aliquam illius diversificatis, & diuinu prouidentia, & distributio iniusta, vel irrationabilis esse videatur. Hec enim fuit eorum præcipua ratio, ut ex epistol. & scriptis allegatis aperte sumitur, quæ si vera est, in omnibus gratiis specialibus, & in omnibus hominibus locum habet. Quod adeo verum est, ut etiam in parvulis quoad gratiam baptismi, & in adultis quoad prædicacionem Euangeli, quæ quibusdam coepta est, & non in alijs, eam inuenire studerint, & cum non inueniunt merita præterita, præsenta, vel aliquando futura, ad ea recurront, quæ futura essent, si parvuli viuerent, vel ad vsum rationis peruenirent, vel si adultis prædicaret Euangeliū, &c. Quanvis (vñ dixi) hoc postremum in Fausto, vel Caisiano non reperiatur. Inter hos autem hoc discrimen inuenio, quod *Ex gratia* Cassianus de causa parvulorum nihil dicit. Faustus *Cassianum* verò illam attingens nihil responderet, nec causam discrimini assignat, sed reprehendendo eos, qui occultata mysteria inuestigāt, difficultatem fugit. In adultis vero Faustus nullam exceptionem *Ex gratia* regulæ, & talis gratia ex merito humano conferatur, adhibetur. Cassianus vero in vltimis locis allegatis exceptiones alias recognoscere videtur, vñ Matthæo, Paulo, & similibus, quos Deus supra omne illorum meritum specialiter vocauit. An vero id intellexerit, de sola vocatione externa, veleriā de interna, mihi non constat: quocunq; autem modo senserint, non est consequenter loquutus, vñ illum Prosper allegatis locis conuicit.

An Semipelagianis senserint gratiae donationem
propter meritum humanum decretam esse à
DEO certa lege nec ne à Du-
bium 6.

Sextum dubium est, an isti Massilienses posuerint, 33. *Aliquam in strum humanum esse statutam certa lege, ac promis-
sione, ita ut habenti tale meritum infallibiliter detur
talis gratia, vel sit ex quadam ordinaria Dei misericordia, vel prouidentia, quam interdum occulto suo
iudicio mutat, vel non seruat, nullam specialem gratiam conferendo illi, qui suo libero arbitrio bene
vtitur. Quidam enim hoc posteriori modo sententia Massiliensium interpretantur. Videturq; fieri veri-
mille, quia neque in Cassiano, neque in Fausto men-
tionem aliquam illius diuinæ legis, vel promissionis
inuenimus. Item quia illi ita ponebant hoc meritum
ex parte hominis, vt nihilominus in Dei retribu-
tione veram rationem gratiae defendere optauerint, &
varius modis procurauerint: at vero hæc ratio gratiae
facilius seruat, si dicamus, non dari tale donum
quasi ex obligatione, & necessitate: stante tali meri-
to, sed ex misericordia, & ideo quibusdam dari, &
alijs negari, ergo verisimilius est, ita senserint Massili-
enses. Deniq; quia illi non ponebant hoc meritum esse
de condigno, vt mox videbimus: ergo nec credebant
infallibilem esse illius mercedem.*

Nihilominus verum existimo, mentem Semipelagianorum fuisse ex definito Dei decreto, ac subinde ex lege statuta, ac promissione, esse necessariam con-
nexiōnem inter tale meritum, & gratiam, ita ut omni-
nes habent tale meritum talis gratiae portio, seu mer-
ces sit recompensa. Probatur primo ex verbis Prospec-
ti in dicta epistola, cum enim dixisset, ex illorum senten-
tia, *Gratia creatoris ita est naturam humanam in institu-
tam, vt per discretionem boni, & mali, ad cognitionem Dei, &
obedientiam mandatorum suorum possit dirigere voluntatem,* & ad Christi gratiam petendo, *polando possit peruenire. & i-
deo accipias, quia bono naturæ esse est yea. Subiungit: Pro-
positum autem vocantib; gratia in hoc omnino definitum, quod
Deus constituerit, nullum in regnum suum, nisi per sacramen-
tum regenerationis assumere, & ad hoc salutare donum omi-
nes homines vocari voluerit, vt qui voluerint (vtique crede-
re) fiant filii Dei, qui non crediderint, perirent: vt Dei bonitas
in hoc appareat, quod neminem repellat à vita. Et infra di-
cit, quantum quis habet facultatem ad malum, tantam ha-
bere ad bonum, pariq; momento animum moueri ad vitam, &
virtutem, quam (aiebant) bona appetentem gratia Dei fo-
seat, malam sentientem damnatio iusta suscipiat. Tantam ergo
sentientib; esse connexionem, & consecutionem
inter gratiam, & bonum, vnum liberis arbitrii, quantam
inter malum, vnum, & poenam. Vnde infra sub-
iungit, *Quantum ad Deum pertinet, omnibus paratam vitam* à
eternam, *quantum ad arbitrii libertatem, ab his eam appre-
hendit, qui Deo sponte crediderint: & auxilium gratiae merito
credulitatis accepterint. Vtrumq; ergo censemant aequaliter
esse stabilitum, ac promissum certa lege Dei: at
vita æterna sub conditione meritorum omnibus est
promissa certa Dei lege: ergo parim modo censemant,
gratia auxilium promissum esse bona voluntati na-
turali. Et cetera, quæ ibi refert, eundem sensum pla-
ne confirmant.**

Nec minus idem ostendunt, quæ refert Hilarius
vt ex illis verbis patet. *Quod dicitur, credere, & saluus eris,
vnum horum exigi asserunt, aliud offerri, vt propter id, quod
exigitur sacerdotium fuerit, id, quod offeratur, deinde tribuatur.* Ecce pactum expressum, & promissio sub conditione
fidei, seu bona voluntatis credendi, vel salutis. Deinde ex hac certa lege rationem reddit inter electos,
& reiectos, & nolunt redi villo modo ex sola Dei vo-
luntate. Vnde ait. *Nec ad incertum voluntatis Dei ducis*

volunt; vnde eis quantum putant, ad obtinendum, vel amit-
endum, evidens est qualemque initium voluntatis. &c. ex-
ergo ex duobus æque bene incipientibus libero arbitrio,
non datur vni gratia, alteri negatur ex incerto
diuinæ voluntatis: ergo ex certa lege datur. Tandem
certum est, in Scriptura promissam esse fidei, & ora-
tioni impetratiōnem, & pœnitentiā peccatorum re-
missionem, & ita ex certa lege conferri: at vero isti
Semipelagianis loca illa Scriptura intelligunt deinde
proprijs viribus concepta, vel saltem inchoata, vt vi-
dimus, & de oratione humana, seu solis viribus hu-
manis facta, vt ex Concil. Arausic. can. 5. & 6. aperte
colligitur. Et similiter Cassian. dicta Collat. 13. cap. 13
de David inquirit, *Quod peccatum suum humiliatus agno-
scit proprie libertatis est opus, quod vero sub brevissimo tempo-
rū punto indulgentiam tantorum criminū promeretur, Do-
mini misericordia est donum. Ergo ex illorum sententia re-
tributio talis voluntatis ex certa, & infallibili lege
conceditur.*

Addo vero nihilominus, licet forte aliqui ex Mas-
siliensibus dicereant, non semper, neque omnibus ha-
bentibus tale meritum humanum dari gratiam, ali-
quibus autem vel se illam dari intuitu talis meri-
tū, & in aliquam eius retributionem, semper hoc ad offere quod
reliquias Pelagianorum pertinere. Ita probat late 36. *Ad Semipe-
lagianismū* Ad Semipe-
lagianismū
Proper contra Collat. 13. cap. 33. & sequentibus. Bre-
viter autem patet, quia qui ita senserint, necesse est, ut humano
vt fateatur, & naturam de se habere vires ad prome-
rendam aliquo modo gratiam, & gratiam aliquando
& aliquibus licet non semper, nec omnibus propter
humanū meritum dari, & initium salutis in aliqui-
bus esse à libero arbitrio, & non à gratia: & similiter
in multis gratiam esse pedisse quam, nō ducent liberi
arbitrij, quæ omnia ad errorem Pelagij pertinent, &
in Semipelagianis, quo cunque sensu, quo in præsenti
dubitacione loquuti fuerint, damnata sunt. Nam di-
uina Scriptura non de quibusdam, sed de omnibus
ait, *Quis prior dedit ei, & retribuet illi? & Quid habes,
quod non accipisti? & sine me nihil potestis facere, & similia
quæ late Augustinus expedit lib. de Prædest. Sanct.*
& Proper supra, & tradiditius late inferius de au-
xiliis præuentibus differendo, vbi etiam ostende-
mus, rationem gratiae destrui vel in omnibus, vel in
pluribus, aut in paucis, si eis dicatur gratia dari pro-
pter tale meritum. Et ita facile expedientur conic-
tione in contrarium positæ.

De quo generi meriti Semipelagiani loquerentur.

Dub. 7.

Propter ultimam vero conjecturam in fine num.
33. adductam propono dubium septimum. An 37. *Quod de mei
Massilienses sententiam suam de merito perfecto, seu
de condigno, vel de imperfecto, quod in imperatoriu-
m, vel de congreu appellari solet, intellexerint? Illos e-
non videantur non fuisse quoquid de merito de condigno, col-
ligi in primis potest ex illis verbis, quæ de Massiliensi-
bus profert Hilar. in sua epistola, *Nec negari gratiam, se-
d dicatur talis voluntas procedere, quæ tantum medium que-
rat, non autem quicquam ipsam valeat. Quasi dicat tam
exiguum esse illud meritum, & rationem gratiae in
præmio non excludat: igitur non censemant illud esse
meritum de condigno. Multo vero clarius id tradere
videtur Cassianus libr. 12. de Institut. renunciant,
nam postquam capite 11. multa in hanc sententiam
dixit, capite 13. adiungit, *Quantuslibet ieiuniorum,
vigilarum, ac lectionis labor fuerit impensis, condignus ei-
se non poterit, qui hac virtute sui laboris obtineat. Nunquam
enim diuinum munus labor proprius, humanare compensa-
bit industria, nisi defiderit antefuerit diuinæ miseratione conces-
sum. Et addit caput. 14. Dicimus secundum Salvatoris sen-
tentiam, dari quidem poteribus, & aperi pulsantibus, &
& querentibus inueniri, sed petitionem, & inquisitionem, &
pulsationem nostram non esse condignam, nisi misericordia***

DEI id, quod petimus, dederit, vel aperiuerit, cumpulsamus, vel illud quod querimus, fecerit inueniri. Præsto est enim occasione sibi tantummodo à nobis bona voluntatis oblatæ, ad haec omnia conferenda. Vbi aperte & condignitatem operis, aut meriti negat, & solum per modum occasionis à Deo expectari prohetetur. Vnde in Collat. 13, cap. 13, ait, Deum occasiones querere, quibus humana segnitie corpore discussa, non irrationabilis munificencia sua largitas videatur, dum eam sub colore cuiusdam desideri, ac laboris, & nihilominus gratia Dei gratiæ persequeret, dum exiguis quibusdam parvusque conatus tantam immortalitatem gloriam, tanta perennis beatitudinis dona inestimabili tribuit largitate.

38. In contrarium vero est, quia meritum gloriæ est meritum de condigno: at vero Semipelagiani ita lo-
sunt ex Caff. quuntur de hoc merito laboris, seu conatus humani, respectu gratiæ, sicut de merito gloriæ per huius vita opera, & labores: ergo. Minor pater ex Cassiani verbi dicto libr. 12, cap. 11. rationem illius meriti, eiusq; exigitatem reddens, inquit. Quia totius bonitatis effectus ab illius profuit gratiæ, qui tantam perennitatem beatitudinis, & immensitudinem gloriæ exigue voluntati breuique ac parvo cursu nostro multiplicata lagitate donavit. Et cap. 15. refert, & approbat suorum ducum, & spiritu-
alium magistrorum submissionem animi, ac humilitatem. Nam licet laborum meritum necessarium esse dicentes, illud tamen magis gratiæ, quam laboribus suis tribuebant. Et idcirco (ait) futura vita stipendia non operum sperare se merito sed misericordia Domini proclamabant, nihil sibi de tanta circumfessione cordis aliorum comparatione donantes, quippe qui hanc ipsam non sua industria, sed gratia diuina adscribabant. Vbi eadem regula meritum permutum stipendiij vita futura, & meritum perfectionis, & gratiæ in præsenti vita. Et ita in Collat. 13, cap. 13. explicat exigitatem illius meriti humani laboris, vel desiderij respectu gratiæ ex Pauli testimonijs dicentes: Quod in præsenti est momentaneum, & leue tribulationis nostra supra modum in sublimitate (vel vt ipse legit) abjicitur comparisonem, eternum gloria pondus operatur in nobis, 2. Corinth. 4. & illud Romanor. 8. Non sunt condigne passiones huius facili, &c. Vnde subfinitur. Quantumlibet ergo enim fuerit humana fragilitas futura retributioni parere non poterat, nec ita laboribus suis diuinam imminuet gratiam, vt non semper gratiæ persequeretur. Eque-
alem ergo rationem meriti ponebant in proprio labore liberi arbitrij, respectu gratiæ, & gloriæ: at respectu gloriæ meritum perfectum, quale esse potest in hominè puro: ergo idem ponebant in libero arbitrio respectu gratiæ. Accedit, non minorem rationem debiti, nec minorem connexionem cum præmio in vita, quam in alio merito posuisse, sicut ergo vnum est meritum iustitiae, ita & alterum ex eorum sententia.

39. Sed in hoc dubio incertum mihi est, quid de illo merito gloriæ senserint Semipelagiani: fortasse enim nullam veram condignitatem in illo ponebant, sed acceptationem Dei, eamq; vocabant gratiam, & misericordiam, quia est supra valorem operis, & qualificatius tamè cunctis laboribus humani, etiam in interdum tatus, vel non agnoscendis, tamen diuturnus sit, vt sine Dei gratia perfici non posse in merito humani sit. Vnde Cennadius in vita Fausti refert, eum documente. Quidquid libertas arbitrij pro labore pie mercede acquisierit, non est proprium meritum, sed gratia donum. Et idem Faustus in epist. ad Lucidum, Toris (ait) viribus defudatur, ne gratia euacuetur in nobis, quidquid de manu Domini suscepimus, donum pronuntiatur esse non pretium, scientes laboris ipsius fructum officiū rem esse, non meritum. Siue autem ita senserint de merito gloriæ, siue non, certum est, multo minorem rationem meriti cogitare posuisse in illo (vt sic dicam) initiali merito primæ gratiæ auxiliantis, quam in merito laboris postea perfecti per gratiam, quia illud primum erat mere humanum, ac subinde maxime imperfectum: hoc vero est nobilioris ordinis ratione gratiæ, & ideo si hoc posterius dicebant, non esse ex condignitate, sed ex acceptatione,

ne, multo magis illud prius. Quapropter verisimilius absolute videtur, non posuisse meritum de condigno in illo initio gratiæ, sed imperfectum, & exiguum, quod Deo tantum quandam occasionem gratiæ suæ communicanda tribuat. Sic enim de illo merito loquebantur Pelagiani, & poterant etiam imperatorum vocare, vt interdum loquitur Augustinus epist. 105, quia per inuocationem humanam, gratiæ etiam imperari dicebant. Vnde erat illud meritum aliquo modo simile illi, quod nunc de congruo appellamus, de quo infra suis locis dicemus. Quomodo docimus vero illi intellexerint, dari gratiam propter tale meritum, errarunt, & eorum sententia damnata est, vt infra suo loco videbimus.

Quo pacto Semipelagiani rationem gratiæ, quam verbis profitebantur, cum suo illo merito humano conciliarent, præsertim addendo, etiam cogitationes sanctas à DEO esse.

Dub. 8.

40. **O**ctauum, & vltimum dubium est, quomodo cum illo humano merito veram gratiæ rationem Massilenses componerent, ac subinde an uno, vel multiplice sensu de gratia loquerentur. Ethuc etiam difficultates alia spectat, quomodo non obstante illo merito dicentes, non solum opera, sed etiam voluntates, & cogitationes sanctas ex Deo habere principium, qui nobis initium sanctæ voluntatis inspirat.

Circa primum punctum tres modos inuenio, quibus Ad 1. dubiis Semipelagiani meritum illud cum gratia conciliare. 1. Cœciliatio affectum salutis, & dicendo, affectum non computari inter opera, ideo licet auxilium ad operandam salutem detur ex merito illius affectus, nihilominus verum esse, ad omnia salutis opera esse necessarium gratiam. Sic de illis refert Hilarius. Neg, alii operi-
rationis corum annumeri etiundum putant, exterrita, ac supplici voluntate vniuersaque, egrotum velle sanari. Sed hæc soli euasio sufficeret non poterat propter multa. Primo, quia negari non potest, quin deiderium salutis sit aliquod liberum opus voluntatis, & ad salutem non solum vtile, verum etiam necessarium. Secundo quia illud deiderium supponit bonam, & sanctam cogitationem: ergo si ille affectus non est ex gratia, multo triplex. minus sancta cogitatio, quæ antecedet, erit ex gratia: hoc autem repugnat alteri eorum assertioni, quæ dicebat, non tamen omne opus bonum, sed etiū omnes sanctas cogitationes esse ex gratia. Tertio quæ esto deiderium illud non annumeretur operibus salutis, nihilominus si ob meritum eius datur gratia ad cetera opera, seu cogitationes, iam illa non est gratia, quia si ex meritis, iam non est gratia. Neg refert, quod Paulus non dixerit, si ex meritis, sed si ex operibus, tum quia solum loquitur de operibus ratione meriti, quod in eis esse potest, tum etiam quia opera vocat omnes actiones humanas, vt sunt à solo libero arbitrio.

41. Addebat ergo alium modum expediendi has difficultates, extenuando illud meritum, quod aliqui ita magnificabant, vt primariam rationem salutis obtinenda, & distinguenda saluandos à damnandis in illo merito ponenter. Nihilominus tamen dicebant, meritum illud adeo esse exiguum, vt rationem gratiæ in auxilio, quod propter illud datur, non impedit. Ita ostendunt verba Hilarij. Nec negari gratia (supple, dicunt) si procedat homini voluntas, qua tantum medicum quarat, non tamen ipsa quidam in ea, scilicet sa-
nitate, valeat. Idemque colligi potest ex multis alijs, quæ in proximis præcedenti dubio allegantur. Nihilominus hæc etiam euasio satisfacere non poterat, Rejicitur da Primo quia permisso, & non concessio, quod aliquo modo rationem gratiæ tuerentur: nullo modo saluare poterant aliam assertiōnem, qua dicebant, omnē sanctam operationem, & cogitationem ex Deo ha-
bere

Cap. VI Nō nullis dubitationibus Semipelagianorum erit or, &c. 155

hunc principium, nam illud qualecumque meritum, in aliqua bona actione, vel operatione fū datum est, & aliquam sanctam cogitationem supponit, Deus autem nec illius operationis, nec cogitationis dicitur esse principium, ex Semipelagianorum sententia. Secundo quia re vera qualecumque singulatur illud meritū, si non est fundatum in gratia, destruit rationem gratiae in illo premisso, seu auxilio, quod propter illud datur, ut recte tradit Augustinus lib. de Prædestin. Sanctorum, capite secundo & infra late suo loco tractabimus.

Tandem tertiam rationem cogitarunt, dicentes illud meritum non excludere rationem gratiae, quia etiam illud fundatur in gratia liberalis, ac gratuita vocationis. Atque ita propositionem alteram etiam explicabant, & conciliabant, dicentes, gratiam esse initium omnium sanctarum operationis, & cogitationis, quia ante omnia præcedit gratuita vocatione. Vnde dicebant, illos prædestinasse Deum, quos gratia vocatos dignos futuros electione prævidit, ut refert Prosper in epistola ad Augustinum, ratione cuius etiam dicebant, ad incipendum proficiendum, & ad perfueri etiam in bono, necessariam esse homini Dei gratiam, ut refert Prosper in epistola ad Rufin. in initio, & latius contra Collat. cap. 3, vbi ex verbis Cassiani vocationem illam declarat per illa verba. Cogitationum bonarum est Deo esse principium, qui nobis initia sancta voluntatis inspiravit. Et infra. Nostrum vero est, ut quotidie attrahentem nos gratiam Dei humiliter subsequamur, &c. Quæ verba ipsa laudat, & definitionem catholicissimam appellat, utique si in vero, & legitimo sensu traduceretur. Sic enim Augustinus q. 2. ad Simplic. rationem gratiae reuocat ad gratularum vocationem. Et lib. de Prædestinat. Sanctor. & epist. 105. fateatur, nos per fidem mereri remissionem peccatorum, nequid repugnare gratiae, quia ipsa fides est donum Dei, à diuina vocatione procedens, licet sine liberi arbitrii cooperatione non habeatur.

At vero Semipelagiani in sensu longe diverso loquebantur. Illam enim gratiam, seu vocationem antecedentem bonæ voluntatis, & sanctæ cogitationis initium, solum censébant esse prædicationem, aut legem, quam sufficere dicebant, ut voluntas pro sola libertate sua inciperet velle, credere, & desiderare salutem. Et ita nullum verum auxilium gratiae ad illud meritum ponebant, ideoque nequid in vero sensu dicebant, initium sanctæ cogitationis, & bonæ voluntatis esse ex Deo auxiliante per gratiam, nec veram rationem gratiae in primo Dei auxilio saluabant, quia meritum illud non procedebat ex vera gratia interna. Ita verborum ambiguitatem aperuit Prosper dicta epistola ad Rufin. vbi non de Pelagianis tantum, sed de Semipelagianis loquens ait. Sed in hac professione quomodo vasa ire moliantur irreperere, ipsa Dei gratia vasa misericordie reuelauerit. Intellexum est enim, saluberrimeque perfectum, hoc tantum eos de gratia confiteri, quod quedam libero arbitrio sit magistra sequitur per cohabitatem per legem, per doctrinam, per creaturam, per contemplationem, per miracula, perg, terrores extirpantur iudicio eius ostendat, quo minusquisque secundum voluntatis suam motu, si queuerit, inueniat, si petierit, recipiat, si pulsauerit, introeat. In quibus verbis indicat, Semipelagianos posuisse gratiam illam externam, non solum pro initio salutis, sed etiam pro toto progressu, quod est valde probable, iuxta modum explicarum in dubio 3. & 4. Multo autem certius est, hoc sensisse de illa gratia, quam dicebant esse initium primi humani meriti. Vnde idem Prosper in epistola ad Augustinum sic inquit. Quidam vero horum in tantum à Pelagianis sensis non declinant, ut cum ad confitendum eam Christi gratiam, quæ omnia præueniat merita humana, cogantur, ne, si meritis redditur, sive a gratia non minetur: ad conditionem hanc velint, vniuersitatemque hominis pertinere, in qua eum nihil prius merentem, quia neq; existentem liberi arbitrii, & rationales, gratia creatoris instituat, ut per discretionem boni, & mali, & ad cognitionem Dei, & ad obedientiam mandatorum eius posit suam dirigere voluntatem.

tem, atq; ad hanc gratiam, quia in Christo renascimur, pertinet. Et infra expielle declarat, illam vocationem, quam ponebant Semipelagiani fuisse, vel per legem naturalem, vel per scriptam, vel per Euangelicam prædicationem. Idemque valet, quod Hilar. refert, eos alterius, multum esse exhortandi consuetudinem, finibil in homine remansisse, ut correcio valeat excitare. Quod quidem in essentia sic confitetur, ut hoc ipso, quod ignorantibus verius prædicatur, ad beneficium presentis gratia referendum sit. Nullam ergo aliam internam gratiam, nec altiorem excitationem præcedere sentiebant. Quod etiam ex verbis Cassiani, & Fausti in præcedenti capite animaduertimus.

Ex quibus omnibus manifestum est, Massilienses ambiguae, & equivoce vios fuisse nomine gratia, & in hoc (inter alia) non omnino ab errore, seu fraude Pelagianorum discessisse, quod libertatem ipsam, vel non conuenientem legem, aut doctrinam gratiani vocarent, & sub hac gratia appellacione meritum gratiae purè humanum introducere vellent. Vt vnuquisque, bono natura rūs ad saluandam gratiam, initiali gratiam merito perueniat, sicut de illis Prosper refert. Atque ita per initialem gratiam saluabant, & rationem, sive appellationem gratiae in saluante gratia: & alteram assertiōnem, quod initium omnis boni sit ex Deo. Sed frustra, & fraudulenter. Quia nec sola illa naturalis, vel exterha gratia tollit, quin homo suis foliis viribus gratiam saluantem measuratur, & consequenter definit esse gratia: nec initium totius salutis reducitur in Deum, ut salutis operatorem, sed ut auctorem, vel doctorem, aut legislatorem natura. Atque ita satis hic error, & omnes eius latebræ inuestigatae, & explicatae videntur.

Præterea vero, quæ animaduertimus, solent alia multa in his Massiliensibus notari, quæ nos omitti. Et alio remissus, quia vel ad materiam de Prædestinat. pertinent, & sunt categoriæ tractatae sunt; vel ad Semipelagianismum non spectant, quæ in Sæculi, nisi fortasse ab ipsis fuerint male intellecta, quod n. p. n. postea videbimus. In priori ordine pōnimus omnia, quæ tradunt de causa prædestinationis ex parte hominis sola sua libertate operantis, vel ex parte operis, quæ nunquam erunt, & sub cōditione præuidet Deus esse futura, si hoc vel illud fieret: & si quæ sunt similia. In posteriori ordine numeramus, quod dixerint, hominem per lapsum non amisisse iudicium rationis inter bonum, & malum, neque omnino amisisse facultatem naturalem bene operandi. Item in natura hominis esse innata quædam virtutis semina, quæ ad perfectionem, nisi per gratiam, peruenire non possunt. Hec enim recte intellecta, catholicam doctrinam continent, an vero in eorum intelligentia aliquid excusat Massilienses, non potest hoc loco expendi, donec res ipsa tractentur. Aliqui etiam reprehendunt Semipelagianos, quod dixerint, Deum præscire oportet, non tam omnia prædestinare, & præscire futura libera, quia futura sunt: non autem ideo esse futura, quia Deus illa futura præscivit. Sed hæc non pertinent ad Semipelagianismum, sed ad doctrinam Patrum, quos Ecclesia recipit, ac veneratur, ut alibi est à nobis ex professo tractatum, & in sequentibus per occasionem attingemus. Et ideo de hoc errore, quæ tenuis ad præsens spectat, hæc sufficiunt.

C A P V T VII.

De errore Lutheri, & Calvini, & Sectariorum circa gratiam Dei, & liberam arbitrium.

Norauimus in capite 5. sub fittem vita Augustini, vel paulo post eius tempora subortam fuisse Veretur Prædestinat. qui sub nomine, & specie Prædestinat. gratiae fatalem quādam necessitatē in humā hæresim Nonnis actionibus introducebant, dicentes, nec bona voluntatis excederet quidquam prodeesse, nec mala obesse ad salutem rationis. quia prædestinationis DEI sola, quos elegit, saluat, & quos reiicit, damnat, quidquid homines operentur.

Et hunc

Et hunc errorum ortum esse ex falsa intelligentia doctrinæ Augustini libi etiam retulimus, sumitq; potest ex epistol. 46. Augustini, quam scripta ad sedandam turbationem in quodam monasterio ortam, eo quod quidam sic predicarent gratiam, ut libertatem, & iudicium Dei secundum nostrorum operum qualitatem negarent. Referunt item Prosper, & Hilarius in principio turbatos fuisse Massilienses, quia credebant, vel timebant, hoc in commodum sequi ex doctrina Augustini. Vnde credibile est, Faustum, & alios ex Gallis sub colore impugnandi hunc errorum doctrinam Augustini impugnasse. Hanc igitur hæresim huius temporis nouatores excitarunt, & cum Prædestinationum insatia in assertione conueniunt, licet ex diuersis principijs, & cum admitione plurium errorum, quos in præsenti præmittere, & explicare necessarium est: nam catholica veritas inter hos extreos errores versatur, & ideo inter eos caute incedere necesse est. Quia vt dixit Augustinus in principio libri de Gratiæ, & libero arbitrio. & lib. 2. de Peccator. merit. & remiss. cap. 18. & tota epist. 46. obscurissima est de gratia, & libero arbitrio quæstio, & cum magno periculo in alterutram partem declinatur, ideo que tam qui negant liberum arbitrium, vt gratiam defendant, quam qui è conuerso pro libero arbitrio contra gratiam pugnant, diligenter sime cauēdi sunt, & media via incedendum est, quam veritas catholica profiteret.

2.

Primus error, eiusque factores.

Primum ergo fundamentum Nouatorum est, post peccatum non mansisse in homine liberum arbitriū. Qui error negantum liberum arbitriū longe est antiquior. Nam & à philosophis, & à Simone Mago duxit originem, & illam postea Priscilianistæ sequuntur, & alij, præsertim vero Manichæi, vt Augustinus refert hæresi. 46. & Chrysostom. 45. in Ioann. & attingit Hieronymus in principio Dialogorum contra Pelagianos. Illi tamen antiqui non negabant liberū arbitrium titulō defendendi gratiam, nec quia per peccatum amissum esse putarent, sed quia vel de prouidentia Dei, vel de hominis natura male sentiebant. Aiebant enim quorundam hominum voluntatem naturam sua esse ad malum, & peccatum determinatam: aliorum ad bonum, & virtutem: nam quosdam à malo principio, alios à bono creatos esse fingebant. At vero Nouatores sub specie tuendi gratiam, libertatem negant. Cum Pelagianis enim in hoc principio conueniunt, quod gratia restringat libertati. Vnde sicut Pelagianos sub specie defendendi libertatem, gratia necessitatem negant, & defensores gratia Manichæos vocabant, vt testatur Augustinus lib. 2. contra duas epistol. Pelag. in princ. libr. 3. cap. 9. & libr. 4. cap. 12. Ita Lutherani sub colore defendendigratiam negant libertatem, & defensores liberi arbitrij Pelagianos appellant. Adenique, vt supra cap. 10. nouati, non ponunt hanc carentiam libertatis vt naturalem, sicut Manichæi, sed vt effectum peccati: nam per originale peccatum putant, humanam naturam esse perditam. Et nihilominus isti hæretici hanc necessitatem potissime referunt in diuinam prædestinationem, & efficacem motionem, sine qua nihil censes, posse efficere voluntatem nostram, quæ duo, vt supra etiam notaui, inter se non consonant. Nam si Dei prædestinationis, & prouidentia necessitatim inducit libertatem contrariam, eandem profecto induxit in Adam: ino etiam in Angelis. Quia prædestinationis aut motionis diuina non est per peccatum introducta, sed per se requiritur ob perfectionem diuinæ prouidentiae, & dependentiam naturæ creatæ à Deo. Ideo que si prædestinationis, aut motionis diuina necessitatem illam inducit, non id facit in peccatum, sed ex vi, & efficacia sua, quam ex sua natura, & perfectione ac potestate habet: ergo non minorem necessitatem induceret in statu innocentia, & imposuit Adam ante peccatum, & Angelis, quam nunc inferat hominibus. Ergo frustra dicitur libertas per peccatum fuisse amissa.

Nouatores
Et Semipel.
in quo cōspicuntur.

Cotyndicatio in fundamento seu errore Nouatorum.

Verius tamen in hac ipsa necessitate afferenda non omnino noui hæretici inter se consentiunt: Lutherus enim super Psalm. 5. dixit, ideo voluntatem ex necessitate moueri, qui non agit suos motus, sed velutina-
modus quib; hæresi. Nam
arbitrij Lu-
habente. Quod profecto, ita esset, naturale esset vo-
ther. affi-
luntati, ideo enim sic moueretur, quia esset potentia
passiuæ, non actiua, & quia non haberet alium mo-
torem proportionatum, nisi Deum: nam si ipsa esset
natura sua producituæ suorum motuum, non proua-
retrur à Deo suo naturali modo agendi. Atque ita fit, etiam ante peccatum fuisse voluntatem hominis pas-
siuam, ac proinde caruisse libertatem. Nisi forte Luthe-
rus finxerit, voluntatem, quæ ante aera erat suorum mo-
tum effectrix, per peccatum unum amissum suum actiuitatem, & ex potentia actiua transmutatam esse in pure
passiuam. Quod quam sit absurdum, & præter captiuum
humanum, per se statim appetit, & ex dictis in ter-
tio prolegomeno satis constat. Potuit vero etiam di-
cere Lutherus, voluntatem nostram talem habere
naturam, vt vero modo possit moueri, scilicet,
ve efficiendo motus suos; vel illos ab extrinseco a-
genti recipiendo: & ante peccatum permisum esse
priori modo operari, post peccatum vero, licet vrā-
que facultatem in se retinuerit, nihilominus in pœ-
nam commissi criminis solum passiuæ moueri, nec a-
liter operari permitti, & ita libertatem peccando a-
missere. Sed hic error, etiam si explicatus, est per se
absurdissimus, quia præterquam quod modus ille
recipiendi sine actiuitate interna, repugnat motibus
vitæ, quia homo vere intelligit, afficitur, timerit, &c.
qui sine efficientia interna intelligi non possunt: li-
cet daremus, modum illum de potentia Dei absolute
esse possibilem, est nimis violentus, & monstruosus.
Et contra regulam illam, quod naturalia non sunt
ablatæ, aut impedita propter peccatum, quam supra
prolegomeno tertio ostendimus. Et præterea in mo-
tionibus peccaminosis repugnat modus ille bonita-
ti, & iustitiae diuinæ: in bonis autem repugnat cum
capacitate præcepti, consilij, meriti. Et præterea si
hoc non obstante, talis motus, salutem afferret, tunc
imperito vocaretur pœna peccati, sed potius insi-
gnis gratia, & favor. Præter alia, quæ in sequentibus
contra totum hunc errorum dicemus.

At vero Caluini. lib. 2. Institut. cap. 5. §. 14. non ne-
gavit, voluntatem humanam, etiam post peccatum, modus Calu-
fus motus efficere, amando, volendo, & libenter, uini.
seu voluntarie operando: dixit tamen, ad illas actiones ita moueri à Deo, & ad unum determinari, etiam
quod exercitium operis, vt ex ab soluta necessitate
tales motus opereretur voluntas: ideoque licet liber-
tatem admittat à coactione, non tamen propriam li-
bertatem à necessitate. Et hanc sententiam sequutus Caluianus
est Kemnicius, imo iuxta illam Lutherum explicare error.
conatus est, teste Stapleron. lib. 4. de Liber. arbit. cap. 1. Cur autem hunc modū necessitatis magis post
peccatum in voluntate humana ponant, quam ante
illud, non inuenio à Caluino, vel alij explicatum, ip-
os enim legere non libuit, neq; ab alij relatum repre-
satio. Fingere autem potuerunt, non quamcumque
prædestinationem Dei, vel motionem efficacem eius
inducere hanc necessitatem, sed specialem aliquam,
qua Deus vti voluit post peccatum. Nam prius non
dum talis modus prædestinationis, aut motionis ef-
ficacis fuerat iudicatus.

Hæc autem fictio vanæ cogitatio est, quæ nullo po-
test nisi fundamento. Nam si efficacia diuinæ motionis,
prædestinationis, vel præscientiæ non inducit
hanc necessitatem ex natura sua, & ratione sua per-
fectionis, vnde ostendi potest, magis inducere illam
in hoc statu post peccatum, quam antea, vel in natu-
ra humana potius, quam in Angelis? Et video omnes
hæretici, qui ob diuinam præscientiam, prouidentiam, in Prompt.
aut prædestinationem libertatem abſtulerunt, vt Carol. fer.
Manichæi, Priscilianistæ, Albigenſes, & Vviclephus 6. Hebd. 1.
simplici- quadra. n. 4.

Impliciter rerū contingētiā negarunt, & in omni
creatura, in omni statu, & in omni tēpore necessitatē
introduxerunt, & consequēter menti tisuit, quia de
omnibus est eadēratio. Accedit, q̄ illa differentia in
ter Lutherum, & Caluinum, nullus momenti est ad
morales, & humanas acciones tuendas, & ad saluanda
merita, & demerita, præcepta, & prohibitions,
præmia, & penas: nam licet physicē differant actio,
& passio: si actio non est libera, ita est ad omnem mō-
ralem proprietatem inepta, sicut sola pāssio. Vnde e-
adem argumenta fiunt contra Caluinum, quia si De⁹
ita necessitat voluntatem, vt illam agere compellat,
in malis Deus erit author peccati, quod consequē-
ter admittit Caluinus cum antiquis hæreticis, & Lu-
thero: in bonis autem non tribuetur laus, vel meri-
tum boni operis homini operanti, sed Deo mouenti.
Quod si talis motio spectetur, vt dicitur afferre ho-
mīni commodum, sic non poterit vere dici infundi
propter peccatum, eriam quoad illum modum ne-
cessitatis. Latiusq; contra hunc errorem in discursu
materiā pugnandum est.

Alia item differentia inter modernos hæreticos in
Aliorum No hoc puncto est, quod plures eorum dicunt, homines
votorum per peccatum amississe libertatem in omni materia,
sunt enim in tam politica, seu humana, quam moralis, & tam in
naturali, quam in supernaturali, seu pertinente ad
salutem æternam, & meritum gloriae. Item tam in a-
ctionibus bonis, quam in malis, seu peccatis, quæ Deo
indiferenter attribuunt, ut est vulgare in sectariis ex
Lutherio art. 3. & Leone X. damnato, & lib. de Seruo
arb. Calu. lib. 2. Instr. cap. 36. & lib. 3. cap. 3. Melan-
chthon de liber. arbitr. & super Roman. 4. Alij vero
(qui molliores Lutherani appellantur, ut Stapleton.
refert) in malis operibus admittunt libertatem, in
bonis autem illam negant, vel vniuerse vel saltem in
operibus gratiæ, & salutis, & maxime in prima con-
uerione ad Deum. Nam in operibus, quæ sunt fru-
ctus iustitiae, & procedunt à voluntate iam sanata
per iustitiam, aliqui ex moderationibus Lutheranis
aliquam libertatem magnificunt, in prima autem con-
uerione omnes negant. In hac autem varietate illud
imprimis aduentum occurrit, qui ex Nouatorib.⁹
libertatem in malis actibus permittunt, loqui videri
tantum de libertate intra species mali, seu inter par-
ticulares actus malos. Nam loquendo de malo in ge-
nere, eorum doctrina est, ita fuisse voluntatem ho-
minis per peccatum originale depravatam, ut nihil
omnino bonum agere possit, & nullam in parte se
posse mouere, quin peccet. Igitur, ex sententia istorum,
non est in nobis libertas ad malum in genere, sed ne-
cessitas, quam scholasticè vocare possumus quoad
specificationem. Igitur qui in malis libertatem ad-
mittunt, loqui videntur de libertate in eligendo, vel
exequendo hoc, vel illud malum. Et isti consequenter
attribuunt necessitatem illam originali peccato, li-
bertatemque illam dicent, mansisse in natura ex ea
parte, qua nou fuit omnino per peccatum destructa:
& in hac quidem posteriori parte non errant admitt-
endo aliquam libertatem, in priori tamen contrafi-
dem loquuntur: imo etiam contra rationem natura-
lem, vt supra cap. 10. tacitum est, & in sequentibus la-
tius ostendemus. Et similiter ratione qui libertatem ali-
quam in bonis inferioris ordinis, seu politicis cognos-
cant, in eo non errant, quia illa naturalis est, & dicere
possunt, solum peccatum illam prorsus abolere non
potuisse: in eo vero, quod libertatem in alijs materiis
negant, prorsus errant.

Præcipuus autem eorum error est, quod libertatem
ad opera salutis negant, decepti, nonnullis Augustini
locis supra indicatis, in quibus ita loqui viderunt, sed
insensu longe diuerso. Mens enim & ratio Augustini
fuit, quod peccatum priuatu[m] hominem omni gra-
tia, & indignum reddidit omni supernaturali auxi-
lio, sine quibus subfidelis non potest nostra voluntas
salutem operari, & ideo neque libertatem habet ad

illa opera præstāns : nam libertas potentiam ad operandum includit. Quæ quidem ratio procedit de voluntate hominis lapsi non sanata, nec reparata, vel adiuta per gratiam, continetq; verisimiliter doctrinam, quam contra Pelagianos Catholica fides docet, ut potest dicimus. Iti autem sectari addiderunt, per peccatum ita perire libertatem ad hæc salutis opera, ut nec per gratiam Dei possit homo lapsus talia operalibere efficere. Quomodo autem talis defectus libertatis ex peccato originali contrahatur, non inuenio ab eis explicatum, nec video, qua rationis umbra niti possit. Nam hic defectus potius pertinet ad gratiam, & impotentiam, quam ad corruptionem voluntatis. Si enim non obstante peccato, voluntas aliquid intra ordinem naturæ libere potest operari, quod per gratiam non possit eleuari ad aliquid libere operandum, potius est defectus, & impotentia ipsius gratiæ quam voluntatis. Vel certe si hæc impotentia ex conascitur, quod voluntas non habet vim aliquam naturalem ad opera salutis sua virtute efficiendam, & id est oportet, ut cum eleuatur à Deo, necessitatetur profecto eadem impotentia, seu necessitas efflerante peccatum, quia in omni statu voluntas creata est per se impotens ad illas actiones, nullamq; naturalem vim ad illas inchoandas habet : ergo etiam si fingatur in voluntate talis, ac tanta impotentia, ut etiam per gratiam vinci non possit sine ablatione libertatis, nō potest dici ex peccato contracta.

Et fortasse ob hanc causam alij Lutherani magis
moderati posuerunt hanc necessitatem in sola prima
conuersione, quia ante illam voluntas est nuda, & de-
stituta omni virtute supernaturali, & ideo putant
non posse eleuari à Deo ad talem mutationem primā
efficiendam, nisi per motionem aliquam, quæ illi ne-
cessitatem imponat, & quia illa nuditas, & carentia
omnis virtutis supernaturalis orta est ex peccato, id
eo consequenter dicent, necessitatem hanc ortam es-
se ex peccato. Quia vero ad opera obedientiæ, & san-
ctitatis, quæ post iustitiam hunc, iam habet homo
intrinsecam virtutem gratiæ talium operum effectri-
æ, ideo in talibus operibus admittunt, vt virtute
ipsius gratiæ libere fieri possint. Vnde necessitas est, vt
qui ita senserint, non ponant necessitatem illam in
prima conuersione ex sola prædestinatione, aut vo-
luntate extrinseca Dei, neq; ex adiutorio cuiuscunq;
gratia, sed tantum ex illa peculiari motione, quia indi-
genter voluntas carens habitibus gratiæ, vt ad con-
uersiōnem in Deum subleuetur. Et ita minus quidē
errant, quam cæteri, tamen etiam in hæresim dam-
natam incident, vt postea videbimus.

stolus dixit. Et hoc etiam sequitur ex negatione libertati arbitrij. Nam ut Augustinus dixit, *Nemo iuuatur, nisi qui aliquid sponte conatur.* lib. 2. de Peccat. merit. cap. 5. & ideo dixit epist. 89. qu. 2. *Non tolli liberum arbitrium, quia iuuatur sed ideo iuuari, quia non tollitur.* Et ratione declaratur, quia si dicatur voluntas hominis mere passus se habere in operibus pietatis, profecto ad illa non cooperatur: ergo neq; à Deo iuuatur, sed Deus solus illa per se facit. Si autem voluntas physice operatur, non tamen libere, sed ex necessitate, etiam hoc modo ipsa moraliter non operatur, & consequenter nec iuuatur, sed velut inanime instrumentum ad agendum applicatur.

10. His accedit alijs intolerabilis error istorum circa diuinam gratiam: non solum enim negant, fieri per teribilis eo gratiam posse, ut homo libere operetur, sed etiam dicunt hominem lapsum nullum opus posse per gratiam facere, quod sit vnde bonum, seu quod peccatum non sit, vel mortale, ut rigidiores volunt, vel salem veniale, ut molliores interpretantur. Quod aliqui dicunt solum de homine nondum iustificato, alij vero etiam de iustificato idem sentiunt. Sed fortasse in re non discrepant. Nam opera ipsa in utroq; statu sentiunt esse mala, & peccata, quia causam huius malitiae dicunt esse concupiscentiam, quæ etiam post iustificationem manet: volunt tamen, ante iustificationem opera omnia, & esse peccata, & ad peccatum imputari: post iustificationem vero licet peccata sint, propter fidem tamen iustificantem non imputari. Atq;

in hoc sensu consequenter dicunt, per originale peccatum amissum hominem libertatem bene operandi, quia ita factus est impotens ad omne opus bonum, ut etiam post regenerationem & iustitiam per nullam adiuuantem gratiam possit bonum opus perficere. Quia concupiscentia contracta per peccatum omnia opera ex necessitate comitaculat.

Vnde etiam intulerunt, non posse hominem in hac vita implere præcepta, etiam per gratiam, ac subinde præcepta Dei homini in hoc statu impossita, esse illi simpliciter impossibilia; quia nec per naturam lapsi vires, nec per gratiam, quæ concupiscentiam non tollit, impleri possunt. Quod vult esse extra controvèrsiam Caluinus in Instit. lib. 2. cap. 7. & fuit doctrina Lutheri, quam Melanchton, & alij sequuntur sunt. Praeterea hos sunt multi alij Lutheranorum errores, qui non circa vires liberi arbitrij, vel necessitatem gratiæ, sed specialiter circa iustificationem, & necessitatem operum versantur, & ideo inferius in proprijs locis eorum referimus, & impugnabimus. Posset etiam hoc loco referri articuli quidam Michaelis Baij, quorum notitia in hac materia necessaria est, tamen quia ille vir catholicus fuit, & non cum pertinacia errauit, ideo non est inter hereticos recensendum, sed in c. 2. sequentis prolegomeni eius assertiones simul cum Bulla Pij V. & Gregorij XIII. referemus.

Finis Prolegomeni Quinti.

INDEX CAPITVM PROLEGOMENI SEXTI.

De Scriptis probatam de gratia doctrinam continentibus.

- C**aput I. De authoritate Pontificum Romanorum, qui gratiam defenderunt.
Cap. I I. De censura Pij V. & Gregorij XIII. aliquarum assertorum, partim natura, partim gratia nimium tribuentium, aut detrahentium.
Cap. I I I. De Concilio Dijspolitano in Palæstina contra Pelagium pro gratia Dei congregato, eiusq; actis, & authoritate.
Cap. E V. De Conciliis Africanis, & Ephesino, quæ cōtra Pelag. pro Dei gratia pugnarunt.
Cap. V. De alijs Conciliis contra reliquias Pelagianorum, & alios gratia hostes celebratis.
Cap. VI. De Patribus, qui veram de gratia doctrinam nobis tradiderunt; & contrarias haereses confutarunt.
Cap. VII. Continens Librum D. Augustini de Gestis contra Pelagium in Concilio Palæstino per 22. capita distributum.

PROLE-